

revija

VARNOST

1/2014

Ministrstvo za notranje zadeve
Republike Slovenije
Letnik LXII
ISSN 2232-318X

**Junak Slovenije 2013 je mariborski policist
Andrej Kovač**

**O prihodnosti Policijske akademije ter ustanovitvi Centra za
raziskovanje in socialne veščine**

Policijske vrste zapustil vrhunski športnik Dejan Zavec

Spoštovane sodelavke, cenjene kolegice!

Enakopravnost je bila sprva le beseda na papirju, ki se je težko kosala z globoko zakoreninjenimi stereotipi. Tradicionalna vloga ženske je bila še nedolgo nazaj vse drugo, kot biti oborožena in uniformirana avtoriteta, ki ne sodi k nežni ženski naravi in njeni poglavitni vlogi, skrbi za dobrobit družine.

Danes so ti stereotipi že izkoreninjeni, sodobna ženska pa je postala simbol uspešnega združevanja na videz nezdružljivih lastnosti – spretnega krmarjenja med družinskimi in poklicnimi obveznostmi, moči in empatije, odločnosti in prizanesljivosti. Enakopravnost ni več le zakonska diktacija, tudi o tem, da gre za temeljno človekovo pravico, ni več dvoma. Je nekaj oprijemljivega in udejanjenega. A v zavzetosti za načelo enakosti spolov je še dovolj prostora za napredek - enakost moramo namreč doseči v vseh sferah življenja.

Od prvega razpisa za sprejem miličnic za delo na policijskih postajah je minilo več kot štiri desetletja. V tem času ste predstavnice nežnejšega spola utrdile svojo strokovnost na vseh delovnih področjih policije, s predanostjo in vztrajnostjo ste postale nenadomestljiv del naše organizacije, svojo toplino in prijaznost pa prenesle tudi na moški del kolektiva. Ni pretirano reči, da je zaradi vašega prispevka policija postala boljša, njen pogled je širši, kot institucija pa smo tudi v javnosti utrdili svoj ugled odprte in dostopne organizacije. Zaradi vsega, kar ste dosegle, vas spoštujemo kot vrhunske sodelavke in cenimo kot izjemne kolegice!

Iskrene čestitke ob vašem prazniku, dnevu žena!

Stanislav Veniger
generalni direktor policije

dr. Gregor Virant
minister

KAZALO

Aktualno

- 4 Vloga MNZ in Policije pri uresničevanju načela enakosti spolov
- 10 Razvoj in pomen socialnih veščin v policiji
- 12 Policijska akademija – pogled naprej
- 14 EUPP
- 16 Najpogostejša razloga za nastanek poškodb s pirotehniko še vedno nepravilna uporaba in nepremišljenost
- 17 Nadzor pirotehničnih izdelkov Inšpektorata RS za notranje zadeve v letu 2013
- 19 Junak Slovenije 2013 je mariborski policist Andrej Kovač
- 20 Prelomnice v življenju

Novice

- 21 Na 6. Informativi smo se predstavili tudi policisti
- 21 Le varna smuka je užitek
- 21 Za pomoč policistu smo zbrali več kot sedem ton zamaškov
- 22 Policisti smo že tretjič sodelovali v Anini zvezdici in pomagali številnim družinam v stiski
- 22 Da nastane blazinica tolažbe, je potrebnih dva tisoč šivov in veliko dobre volje
- 22 Minister in generalni direktor policije sta obiskala prizadeta območja na Postojnskem

Strokovni prispevki

- 23 Mag. Gabrijel Sternad: Prometna signalizacija kot temelj policijskega nadzora in varnosti cestnega prometa
- 28 Aleksander Vrabčič: Policijski nadzor prometne signalizacije in infrastrukture
- 31 Boris Jereb: Usmerjanje tehničnega nadzora nad uporabo elektronskih naprav za nadzor cestnega prometa
- 36 Džemal Durić: Vloga coachinga pri usposabljanju policijskih trenerjev varne vožnje – izkušnje angleške policije
- 9 Matija Mavrič: Predstavitve projekta Pregled opravljenega in ocena smiselnosti povečanja nadzora na cestah AC, HC, G in R
- 42 Zoran Cunk: (Usmerjeni) nadzor cestnega prometa s kriminalističnega vidika
- 45 Boštjan Smolej: Vpliv prometne policije na stopnjo kriminalitete

Izobraževanje, usposabljanje, izpopolnjevanje

- 49 O evropski policijski akademiji Cepol
- 52 Na usposabljanju za bojnega reševalca
- 53 Predelava travme kot izziv – posttravmatska osebnostna rast

Mednarodno sodelovanje

- 57 Vse prej kot običajna pot psihologinje
- 59 Slovaška policista obiskala slovenske kolege in spoznava delo slovenske policije v večkulturni skupnosti

Iz policijskih arhivov

- 60 V ženski uniformi leta 1968

Prosti čas

- 62 Ivan Kramberger ml.: »Prostovoljstvo me spremlja že vse življenje.«

Šport

- 64 Dejan Zavec: »Če bom na koncu na kaj ponosen, bom na to, da sem postal svetovni prvak ob krompirju, mesu, solati in zelju.«
- 67 Ekipa Specialne enote je zmagovalka 43. Patruljnega teka na Pokljuki
- 67 Policisti so se pomerili v smučarskih spretnostih
- 68 Smuči in puško zamenjal za policijsko uniformo in mikrofonski

UVODNIK

Spoštovani,

v tokratni Varnosti smo v ospredje postavili predstavnice nežnejšega spola, saj je marec zaznamovan z dvema praznikoma, ki mu dajeta pečat – dnevom žena in materinskim dnevom. Pomlad je tako že tradicionalno čas razpravljanj in razmišljanj o vlogi žensk v družbi. O svojih prvih policijskih korakih in razlogih za izbiro policijskega poklica nam zato pripoveduje šest policistk. Njihove poklicne poti se sicer razlikujejo, vsem pa je skupen pozitiven pristop pri reševanju težav na delovnem mestu, pogled naprej in dejstvo, da so s

ponosom del policijske organizacije. Ženska enakopravnost je vsebina, s katero odpiramo novo rubriko Policijski arhivi. Preverili smo, kako je o ženskah v policiji v Varnosti leta 1968 razmišljal dr. Janez Pečar.

Eden tistih poklicev, ki jih v policiji trenutno zasedajo samo ženske, je delovno mesto psihologinje. Med njimi je Elizabeta Vovko, ki v tokratni izdaji Varnosti svetuje, kako predelati travmo zaradi kritičnih dogodkov, ki so daleč izven obsega običajnih človekovih izkušenj. O svojih izkušnjah je spregovorila tudi psihologinja dr. Milanka Jug. Pred kratkim se je namreč odločila zapustiti policijske vrste – od lanskega septembra je del posebne preiskovalne skupine v Bruslju, ki se ukvarja s preiskovanjem vojnih zločinov.

Sicer pa so za nami Olimpijske igre. Te si bomo v policiji zapomnili po odličnih rezultatih naših vrhunskih športnikov, pa tudi pa himni, ki so jo njim v podporo pripravili godbeniki Policijskega orkestra in si jo je na Youtube ogledalo več ko 18.000 ljudi. Vodjo Oddelka vrhunskih športnikov Tomasa Globočnika smo ujeli po prihodu iz ruskega Sočija, kjer se je znova preizkusil v vlogi televizijskega komentatorja. Poleg svojih vtisov iz olimpijske vasi nam je zaupal tudi nekaj o svojem nenavadnem hobiju, pa o svojih tekmovalnih dneh v biatlonu in prihodnosti vrhunskih športnikov v policiji. Ker pa se je iz enote vrhunskih športnikov poslovil priljubljeni Dejan Zavec, smo ga obiskali v njegovem klubu na Ptuj in povprašali o prihodnjih boksarskih podvigih. Tudi tokrat nas je navdušil s svojo iskrenostjo in dostopnostjo, ki ju premorejo zgolj zares veliki ljudje. Veseli smo, da je bil del policije, kot pravi, pa se tudi sam od nas poslavlja s težkim srcem.

Iskrenost in dobronamernost vsekakor imata svojo moč, prav tako osebni zgled. Da je tako, priča zgodba Krambergerjevih. Sin »dobrotnika z Negove«, Ivan Kramberger, sicer policist na Policijski postaji Maribor II, je od Slovenske filantropije prejel posebno priznanje za poglobljeno prostovoljno delo.

Pestrost vsebin v tokratni številki Varnosti kaže, da imamo v policiji veliko izjemnih ljudi.

Mag. Vesna Drole
vodja Sektorja za odnose z javnostmi Policije

VARNOST 1/2014, januar–marec

ISSN 2232-318X

Pripravili: Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU

Koordinatorica: Anita Kovačič, SOJ SGDP GPU

Lektorirala: Dušana Pezdirc, Policijska akademija, GPU

Fotografija na naslovnici: Anita Kovačič, SOJ SGDP GPU

Oblikovanje naslovnice: Matjaž Mitrovič, SUPG MNZ

Tehnično oblikovanje: Mirsada Dželadini, SUPG MNZ

Naslov: Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU,
Štefanova ulica 2, 1501 Ljubljana

Spletna naslova: www.mnz.gov.si, www.policija.si

Telefon: 01/428 57 45, e-naslov: varnost@policija.si

Slovenska policija

policija_si

MNZ RS Policija

Vloga MNZ in Policije pri uresničevanju načela enakosti spolov

Enakost spolov pomeni, da so ženske in moški enako udeleženi na vseh področjih javnega in zasebnega življenja, da imajo enak položaj ter enake možnosti za uživanje vseh pravic in za razvoj osebnih zmožnosti, s katerimi prispevajo k družbenemu razvoju, ter enako korist od rezultatov, ki jih prinaša razvoj. Ker so strateški cilji politike enakosti spolov med drugim tudi sistemska ureditev preprečevanja nasilja nad ženskimi, ničelna strpnost do nasilja nad ženskami, sistemska ureditev preprečevanja trgovine z ljudmi in spolnega izkoriščanja zaradi prostitucije in pornografije, sistemska ureditev preprečevanja spolnega nasilja in ničelna strpnost do spolnega nasilja, sta MNZ in Policija gotovo ključna nosilca politike enakosti spolov.

V vsej zgodovini diskriminacija še ni bila tako obsojena in omejevana kot je danes, kar se odraža v velikem obsegu mednarodnih ter drugih pravnih aktov in norm, ki so namenjeni preprečevanju oziroma odpravi diskriminacije ter pravne neenakosti.

Pravice do enakosti pred zakonom pa ne moremo razumeti kot absolutno enakost vseh oseb, saj bi bilo to v nasprotju s splošnimi načeli pravičnosti. Praksa izvajanja protidiskriminacijske zakonodaje v Sloveniji je zelo kratka; v Sloveniji se

še vzpostavlja, pri starejših članicah pa je sestavni del njihovega pravnega sistema. Kljub temu diskriminacije še vedno niso uspele odpraviti, z osveščanjem ljudi in vse večjim zavedanjem njihovih pravic pa se število prijavljenih primerov povečuje. Žrtve in kršitelji čedalje bolj prepoznavajo neenako obravnavanje in se zavedajo njegove nedopustnosti. S sprejemom protidiskriminacijske zakonodaje se delo šele začne. Brez ustreznega izvajanja zakonodaje v praksi bo boj proti diskriminaciji ostal le črka na

papirju, česar pa si gotovo ne želimo, saj je cilj življenje v strpnejši in bolj odprti družbi.

Načelo enakosti spolov je v različnih mednarodnih dokumentih opredeljeno kot temeljno načelo, ki so ga dolžne spoštovati vse države članice mednarodnih in mednarodnih organizacij, kot so Evropska unija, Združeni narodi in Svet Evrope. Mednarodni dokumenti poudarjajo, da enakosti spolov ne smemo razumeti kot istosti ali podobnosti žensk in moških, temveč kot sprejemanje razlik oziroma drugačnosti med ženskami in moškimi ter enako vrednotenje teh razlik in različnih družbenih vlog. To pomeni, da se politika enakosti spolov zavzema za resnično partnerstvo med ženskami in moškimi ter delitev odgovornosti pri odpravljanju neravnovesij v javnem in zasebnem življenju. Cilj politike enakih možnosti žensk in moških je enakost spolov – enaka prepoznava, moč in udeležba obeh spolov na vseh področjih javnega in zasebnega življenja. Integracija načela enakosti spolov je horizontalen pristop, ki na vseh družbenih področjih pozornost namenja različnim izhodiščnim položajem in potrebam žensk ter moških. Na podlagi tega resorna ministrstva in vladne službe ter samoupravne lokalne skupnosti oblikujejo politiko in ukrepe, ki prispevajo k ustvarjanju enakih možnosti spolov.

Politika enakih možnosti spolov v Sloveniji je oblikovana tako, da na eni strani uvaja horizontalni pristop integracije načela enakosti spolov v vse politike, na drugi strani pa konkretne ukrepe in aktivnosti za izboljšanje položaja žensk in moških na tistih področjih, kjer so v neenakem položaju v primerjavi z drugim spolom. Integracija načela enakosti spolov je ključnega pomena za zagotavljanje enakosti spolov, saj že pri pripravi predpisov in drugih ukrepov, ki posegajo na področja, pomembna za ustvarjanje enakih možnosti, upoštevajo specifičen položaj žensk in moških ter vpliv politik na oba spola. Slovenija je na vladni ravni začela z dejavnostmi za integracijo načela enakosti spolov

»Z vztrajnostjo, samozavestjo, jasno začrtanimi cilji in nekoliko trme lahko uspešno in brez težav dokažemo, da smo enakovredne moškim.«

Tanja Žiberna Flakus,
komandirka PP Maribor II

Za poklic policistke sem se odločila že v otroštvu. Po končani srednji šoli sem vztrajala pri svoji želji, čeprav za njeno uresničitev ni bilo nobene možnosti, saj se v tistem obdobju ni več zaposlo-

valo policistk. Alternativa je bila delo referentke v skupnih službah, ob tem pa študij. Nekaj let po končanem študiju se je ponovno sprostilo zaposlovanje policistk in bila sem med prvimi kandidatkami. Ko me je poklical kadrovik in mi ponudil delovno mesto policistke kriminalistke na policijski postaji, sem ponudbo takoj in z velikim navdušenjem sprejela. Domači so me pri tem zmeraj podpirali. Z velikim veseljem in v nemo sem delala kot kriminalistka in lahko trdim, da so bila ta leta zagotovo tista, ki jih v policiji štejem za najlepša. Delala sem namreč z ljudmi, od katerih sem se ogromno naučila in ki jih zato še danes spoštujem ter cenim, kajti predvsem so me naučili predanosti in priпадnosti poklicu.

Nikoli nisem imela občutka, da bi kolegi z mano drugače ravnali zato, ker

sem ženska. Tega tudi sama nisem kdaj skušala izkoriščati, vsaj ne namenoma. Morda bo koga zmotilo, ampak dejstvo je, da sem se morala zato, ker sem ženska, kvečjemu bolj dokazovati z dobro opravljenim delom in vztrajnostjo. Menim, da gre pri našem delu dejansko za nekakšno dopolnjevanje pri delu in razmišljanju, saj je pristop ženske do oškodovancev in osumljencev, vsaj po mojih izkušnjah, vendarle nekoliko drugačen. Moje sporočilo kolegicam v policiji je, da lahko z vztrajnostjo, samozavestjo, jasno začrtanimi cilji in nekoliko trme uspešno in brez težav dokažemo, da smo enakovredne moškim.

Vprašanje, ali je kaj drugače, če eno to vodi ženska, bi morali zastaviti mojim sodelavcem. Zagotovo od njih veliko zahtevam in pri svojih zahtevah vztrajam. Do sodelavcev želim biti poštena in pravična, težave želim reševati sproti in brez nepotrebnega ovinkarjenja.

Anekdota? Vsi tisti, ki me poznajo, vedo, da le redko oblečem krilo. Nekoč sem prišla v službo v krilu. Kolegi so mi predali v obravnavo nekega storilca povratnika, ki se je bistveno bolj osredotočil na moja kolena kot svoje nepazljive odgovore, kar so seveda opazili tudi kolegi in zaradi česar nam je lažje uspelo raziskati precej obsežno serijo vlovov. Kasneje je bilo na ta račun veliko smeha, kolegi pa so se večkrat pošalili, naj vendarle oblečem še kakšno krajše krilo.

leta 1997 s pilotnim projektom. Zavezo za izvajanje integracije načela enakosti spolov je sprejela z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških (2002) ter s pristopom k izvajanju politike enakosti spolov na ravni Evropske unije ter drugih mednarodnih organizacij. Z imenovanjem koordinatoric in koordinatorjev za enake možnosti, ki delujejo na vseh ministrstvih ter v nekaterih samoupravnih lokalnih skupnostih, smo ustvarili začetni pogoj za integracijo načela enakosti spolov v vse politike, na vseh ravneh. Zakon o enakih možnostih žensk in moških (13. člen) zavezuje ministrice in ministre, da vsak za svoje delovno področje določijo uradnico oziroma uradnika v ministrstvu, ki opravlja naloge koordinatorice oziroma koordinatorja za enake možnosti žensk in moških. Zakon o enakih možnostih žensk in moških (30. člen) daje samoupravnim lokalnim skupnostim možnost, da imenujejo koordinatorico oziroma koordinatorja za enake možnosti v občini.

Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških je strateški dokument, ki določa cilje in ukrepe ter ključne nosilce politik za uresničevanje enakosti spolov na posameznih področjih življenja žensk in moških v Republiki Sloveniji za obdobje od leta 2005 do leta 2013. Temeljni namen je izboljšati položaj žensk oziroma zagotavljati trajnostni razvoj pri uveljavitvi enakosti spolov. Konkretna naloga in aktivnosti za doseganje ciljev in izvajanje ukrepov so opredeljene v periodič-

nih načrtih, ki se pripravljajo vsaki dve leti in natančneje določajo časovni rok ter način izvedbe posameznih nalog in aktivnosti. Na sprejetje namreč čaka nov zakon o enakosti žensk in moških, prav tako je v pripravi nova resolucije o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških.

Strateški cilji politike enakosti spolov na opredeljenih področjih so:

1. ustrezna organizacijska struktura in sposobnost kadrov za učinkovito izvajanje integracije načela enakosti spolov,
2. enake možnosti žensk in moških pri zaposlovanju in delu,

»Uspešna policistka ima poseben dar za to delo, vendar se jasno zaveda, da ta ni dovolj, in se za doseganje želenih rezultatov vedno znova trudi.«

Poklic policistke me je veselil že v otroštvu, vedno sem hotela sodelovati z ljudmi, in sicer tako, da bi jim pomagala, naredila kaj pozitivnega za njih. Moja želja se je stopnjevala, ko se je za ta poklic odločil moj bratranec, ki mi je ob vsakem prihodu iz srednje kadetske šole domov, pripovedoval o policijskih nalogah, zanimivostih, o katerih so se učili in ki so se odvijale med tednom.

Klaudija Benko,
PP Lendava,
PU Murska Sobota

Prav tako sem tudi staršem govorila, da si močno želim biti policistka. Moji želji niso nasprotovali, vendar pa sta me oba vedno opozarjala, da je to nevaren poklic.

Ko sem se odločala za srednjo šolo, v kadetski šoli niso jemali žensk, zato sem se vpisala drugam. Tako močno sem si želela postati policistka, da sem se leta 2001, po končani srednji šoli, vpisala v osemnajst-mesečni program usposabljanja za policijske. Med usposabljanjem sem opravljala prakso na Policijski postaji v Murski Soboti, nato pa sem se zaposlila na Policijski postaji v Lendavi, kjer še zdaj opravljam naloge policistke.

Ker je večina zaposlenih v policiji moških, še vedno vlada prepričanje, da so ti boljši od žensk. Pri svojem delu nisem nikoli občutila, da imam zato, ker sem ženska, kakšne privilegije.

Spekter dela in nalog v policiji je zelo širok, zato menim, da je prav, da policija zaposluje moške in ženske. Obstajajo določena dela, ki jih lahko moški bolje opravijo, nekatera pa tudi takšna, v katerih smo ženske zelo uspešne, mogoče tudi uspešnejše od moških.

Iz prakse na terenu lahko povem, da občani in sodelavci name gledajo drugače, ker sem ženska. Od kar delam v moškem kolektivu, sem prevzela kar nekaj moških navad; to je normalo, saj smo ženske v manjšini znotraj enote.

Med postopki z občani ti pričakujejo, da bomo ženske z njimi nežnejše in popustljivejše, vendar vedno ni tako, ker znamo tudi me biti ukazovalne in nepopustljive.

Pomembno je, da so naše misli pozitivno naravnane, saj je mogoče z njimi veliko doseči.

Uspešna policistka ima poseben dar za to delo, vendar se jasno zaveda, da ta ni dovolj, in se za doseganje želenih rezultatov vedno znova trudi.

Pomembno je, da policist vzdržuje psihofizično kondicijo, zato se v prostem času ukvarjam s tekom, meditacijo, aerobiko, poleti pa se rada potapljam.

3. kakovostno delovno okolje brez vseh oblik nadlegovanj,
4. usklajenost poklicnega in zasebnega življenja ter družinskih obveznosti zaposlenih žensk in moških,
5. vzgoja za enakost spolov ter spodbujanje enakih možnosti žensk in moških v vzgoji in izobraževanju,
6. enake možnosti žensk in moških v športu,
7. enake možnosti žensk in moških v znanosti in raziskovanju,
8. enake možnosti žensk in moških v kulturi in medijih,
9. kakovostno zdravstveno varstvo prilagojeno potrebam žensk in moških,
10. izboljšanje reproduktivnega zdravja žensk in moških,
11. varstvo duševnega zdravja prilagojeno potrebam žensk in moških,
12. socialna vključenost in zmanjšanje revščine žensk in moških,
13. enakovredna delitev družinskega dela med ženskami in moškimi ter odgovorno partnerstvo in starševstvo,
14. sistemska ureditev preprečevanja nasilja nad ženskami,
15. ničelna strpnost do nasilja nad ženskami,
16. sistemska ureditev preprečevanja trgovine z ljudmi in spolnega izkoriščanja zaradi prostitucije in pornografije,
17. sistemska ureditev preprečevanja spolnega nasilja in ničelna strpnost do spolnega nasilja,
18. uravnotežena zastopanost in udeležba žensk in moških v političnem odločanju,
19. uravnotežena zastopanost žensk in moških na imenovanih položajih v javni upravi in pravosodju,
20. uravnotežena zastopanost žensk in moških na položajih odločanja na družbeno-ekonomskem področju.

Cilji in ukrepi nacionalnega programa so opredeljeni kot smernice ministrstvom in drugim vladnim organom, da te ukrepe vključijo v načrtovanje in izvajanje svojih področnih politik in programov, ki so podrobneje razdelani in konkretizirani v periodičnih načrtih. Ministrstva imajo pomembno vlogo pri uvedbi integracije načela enakosti spolov. Pri pripravljanju in načrtovanju, odločanju, izvajanju in ovrednotenju političnih usmeritev in ukrepov, ki so pomembni z vidika enakih možnosti spolov, upoštevajo tudi specifičen položaj obeh spolov. Pri tem ministrstva sodelujejo z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, tj. Službo za enake možnosti in evropsko koordinacijo (v nadaljevanju: MDDSZ), katerega mnenje morajo priložiti, ko vladi predlagajo v odločanje predloge zakonov in drugih aktov, pomembnih za to področje.

Naloge ministrstev:

- uresničevanje ciljev Zakona o enakih možnostih žensk in moških na svojem delov-

»Nikoli nisem razmišljala, da bi v življenju počela karkoli drugega.«

Policistka sem dobro desetletje, saj je 26. januarja letos minilo deset let, odkar sem v policiji. Začela sem na območju Policijske uprave Krško, od oktobra 2010 pa delam na Policijski postaji v Celju, kjer se zelo dobro počutim.

Maja Trupi,
kriminalistka PU Celje

Želja za ta poklic je bila v meni od nekdaj. Starši mi še danes radi rečejo, da so ves čas vedeli, da bom nekega dne postala policistka. Najbrž mi je bilo to usojeno. Moja odločitev ni presenetila ne staršev ne prijateljev.

Ko se ozrem na zadnje desetletje, vem, da sem se odločila prav. Začetek je bil morda res malo težak. Ko sem začela z usposabljanjem v Tacnu, je imel moj sin Luka, s katerim živiva sama, štiri leta. Zato sem se za razliko od drugih vsak dan vozila domov. Edino to je bilo morda malce naporno. Ostalo mi ni delalo težav, saj sem želela postati policistka. Tudi na »prve korake« v uniformi so mi ostali sami lepi spomini. Rada delam z ljudmi in ljudje to začitijo.

To, da sem ženska, me ni nikoli oviralo pri poklicu. Nikoli se v našem pretežno moškem kolektivu nisem počutila manjvredno, zato ker sem ženska. Prej bi rekla, da so moji sodelavci zelo zaščitniški do nas sodelavk, da zelo pazijo na nas. In tudi vodstvo postaja je zelo korektno. Vsak dobi možnost, da se izkaže in pokaže, iz kakšnega testa je. Ne glede na spol.

Menim, da tudi občani lepo sprejemajo ženske v uniformi. Moram reči, da nikoli do zdaj nisem imela slabih izkušenj. Prej nasprotno. Ženske imamo drugačen pristop. Lepa beseda vedno lepo mesto najde. Od nekdanj zagovarjan to, da če jaz prijazno pristopim k občanu, ki je recimo storil cestnoprometni prekršek, in mu potrpežljivo razložim, kaj je storil, kakšna sankcija ga čaka, potem tudi on ne reagira ježno. Prava komunikacije je izredno pomembna. Ne le pri delu, nasploh v življenju. Da brez korektnosti in potrpežljivosti v postopkih z občani ne gre, bi se morali vsi zavedati.

Zadnje leto in pol delam kot kriminalistka na policijski postaji, kar je bila ves čas moja velika želja. To delo

mi zelo ustreza. Pestro je. In tudi tukaj je nadvse pomemben pravi pristop, prava komunikacija z oškodovanci, storilci. Ljudem, ki so bili na primer oškodovani pri kakšnem kaznivem dejanju, neverjetno veliko pomeni, če jih pokličeš, povprašaš, če so v redu, poveš, kako poteka preiskava. To so male stvari, ljudem pa izjemno veliko pomenijo. Morda nam gre policistkam tudi tukaj na roko dejstvo, da smo ženske. Mogoče se zato lažje približamo ljudem, jim ponudimo roko, da se lažje odprejo, da nam zaupajo.

Pri delu ne nosim več uniforme in čeprav sem jo vedno rada nosila, je ne pogrešam preveč. Zdaj je narava dela drugačna in sem večinoma v civilnih oblačilih, kar je po svoje prednost. Je pa res, da bi bil čas, da bi se moške in ženske uniforme posodobile. Da bi bile iz prijetnejših materialov, ki bi jih bilo lažje vzdrževati kot te, ki jih imamo sedaj ... Ženske uniforme bi lahko bile morda malo bolj ženstvene.

Policijsko delo, uniformirano ali neuniformirano, je moje življenje. Moje poslanstvo. Na srečo pa znam potegniti črto med službo in zasebnostjo. Ko končam službo, službenih stvari ne »nalagam v nahrbtnik«, jih ne tovorim domov in ne premlevam. Služba je služba in dom je dom. Res pa se me kakšna stvar kdaj močneje dotakne, kot bi hotela; na primer nasilje, pa kadar se pri delu srečam s starejšimi slabotnimi, ki se ne znajdejo več. Za stenami domov se marsikaj dogaja in ni mi vseeno, ko to vidim, spremljam ... Ampak domov tega ne nosim.

Morda mi prav zaradi tega, ker znam ločiti službo od zasebnosti, uspeva, da sem v službi in doma sproščena, nasmejana, pozitivna. Dom mi izredno veliko pomeni. Sin Luka je star 14 let. Ponosna sem nanj, ker je krasen fant in izredno lepo se razumeva. Veliko se pogovarjava, druživa. Ja ... in psa imava. Jona. Ko imam čas samo zase, ponavadi ob večerih, najraje vzamem v roko kašno dobro knjigo. Zelo rada berem. To me sprošča. Sicer pa sem že kar malo »zapečarska«. Zelo rada sem doma, v miru. Tudi s športom se ne ukvarjam kaj preveč. Sprehod z Luko in Jonom. In to je to. To so trenutki, ki me pomirjajo, sproščajo. To so trenutki, ki štejejo v življenju.

Moje sporočilo ženskam v policiji je, naj bodo pozitivne. Predvsem to. Če pozitivizem oddajamo, se nam vrne. V to sem prepričana. Ja, pozitivne naj bodo in zaupajo naj same vase.

nem področju s sprejemanjem ustreznih splošnih in posebnih ukrepov;

- upoštevanje vidika enakosti spolov pri pripravi predpisov in drugih ukrepov na področjih, pomembnih za enake možnosti spolov (integracija načela enakosti spolov v politike) in v zvezi s tem sodelovanje z Uradom za enake možnosti;
- spremljanje in preučevanje drugih oblik diskriminacije zaradi spola, ki predstavljajo oviro za ustvarjanje enakih možnosti spolov;
- upoštevanje načela uravnotežene zastopanosti pri sestavi strokovnih svetov;
- sodelovanje pri pripravi nacionalnega programa;
- predlaganje aktivnosti in poročanje o izvajanju posameznega periodičnega načrta;
- določitev koordinatoric oziroma koordinatorjev, ki skrbijo za izvajanje naštetih nalog ministrstva.

Naloge s področja enakosti spolov od 1. 4. 2012 spadajo pod okrilje MDD-SZ, v Službo za enake možnosti in evropsko koordinacijo, prej pa sta se s tem področjem v obdobju od 1. 7. 1992 do 31. 3. 2012 ukvarjala Urad za žensko politiko in Urad za enake možnosti. Služba za enake možnosti in evropsko koordinacijo pri MDDSZ uspešno kandidira na razpisih za sredstva EU s področja enakosti spolov, z njihovo pomočjo pa izvaja zlasti raziskovalne in ozaveševalne dejavnosti ter usposabljanja za različne ciljne skupine, ki se pri svojem delu srečujejo s področjem enakosti spolov.

Ministrstvo za notranje zadeve je za področje urejanja enakosti spolov ustanovilo Posvetovalno telo za integracijo načela enakosti spolov v MNZ in organih v sestavi (v nadaljevanju: posvetovalno telo), ki je bilo ustanovljeno v letu 2009 na pobudo namestnice generalnega direktorja policije mag. Tatjane Bobnar. Sestavljajo ga predstavniki zaposlenih z vseh nivojev organizacije. Naloge članov so med drugim usklajevanje posameznih interesov s področja zagotavljanja enakih možnosti v NOE in koordiniranje dejavnosti, namenjenih izvajanju integracije načela enakosti spolov v MNZ, sodelovanje pri pripravi predpisov in drugih aktov in ukrepov s področja enakih možnosti, dajanje mnenj in predlogov za dodatno ureditev področja enakih možnosti v okviru zakonodaje, posredovanje pobud za obravnavo vsebin (posveti, usposabljanja, dogodki), ki se navezujejo na področje enakih možnosti, v organizacijskih enotah in na sestankih posvetovalnega telesa oz. posredovanje pobud za obravnavo MDD-

SZ, posredovanje predlogov za izvedbo usposabljanj, osveščanje zaposlenih, sodelovanje pri organizaciji delovnih posvetov ter priprava letnega poročila kabinetu ministra.

Člani omenjenega posvetovalnega telesa so se nazadnje sestali 7. 11. 2013. Na tokratnem posvetu so razpravljali o usklajevanju družinskega in poklicnega življenja. Posvet je odprla namestnica

generalnega direktorja policije mag. Tatjana Bobnar, ki je izpostavila dejstvo, da je načelo enakosti med spoloma eno temeljnih človekovih pravic in načel sodobne demokracije ter da si zaposleni v MNZ in njegovih organih v sestavi ne moremo in ne smemo zatiskati oči, češ da je v našem sistemu glede tega vse idealno. Namestnica generalnega direktorja policije je povzela izsledke magistr-

»Ko občani vidijo žensko patruljo, se radi pošalijo, da danes ne bodo imeli sreče.«

Poklic policista imamo v družini, v policiji so bili namreč dedek, teta, stric in moj oče. Ko sem jih gledala v uniformah,

Lea Kralj, PP Ptuj

me je sprva najbolj pritegnila pištola, zato sem se tudi sama odločila za to delo. Kot jaz, je tudi teta delala na Ptuju v prometni patrulji, oče in stric sta vodji policijskega okoliša, oče tudi vodja izmene. Veseli me delo na terenu, kjer sem z ljudmi. Na začetku je bil oče glede dela v policiji dvomeč, ker je vedno govoril, da je ženskam zaradi nočnega dela in družine težje.

V policiji sem od leta 2006, tudi v prihodnosti se vidim v prometni policiji, na tem delovnem področju. Letos se

bom začela usposabljati za policistko motoristko, sicer pa sem motoristka tudi zasebno, imam namreč 600-kubično Yamaho.

Dejstvo, da sem ženska, me ni zaviralo pri delu, ker sem bila vedno odločna, samostojna. Ženske v policiji so koristne še posebej, kadar gre za posredovanje ob družinskem nasilju; če pride policistka, je pristop čisto drugačen, saj se občan lažje pogovori z žensko, in ji tudi več zaupa. Pri kakšni prometni nesreči, kjer je udeležen otrok, lahko prav tako policistka uspešneje opravi delo; sama otroka, če ni poškodovan, vzamem k sebi in potolažim. Kadar pa občani vidijo ženske v patrulji, se velikokrat pošalijo, »da danes ne bodo imeli sreče, saj smo ženske znane kot strožje«. Ponavadi je tako, da sta ženski v patrulji trdnjši in nepopustljivejši.

Kolegicam sporočam, naj bodo to, kar so, naj bodo odločne in naj se ne pustijo tistim, ki menijo, da ženske ne spadata v policijo.

ske naloge Tomaža Pavčka, ki kažejo na to, da stanovski kolegi policistke praviloma dobro sprejmejo, da te zaradi spola nimajo težav pri opravljanju policijskih nalog in da se v večini ne čutijo diskriminirane. Ne moremo pa spregledati podatka, da je kar nekaj policistk prepričanih, da policisti menijo, da ženske niso primerne za ta poklic ter da imajo manjše možnosti za napredovanje. Namestnica generalnega direktorja policije je še dodala, da so vodje tisti, ki morajo dajati zgled za korektne in profesionalne odnose, aktivno delovanje koordinatorjev za enake možnosti spolov, ki jih imamo tudi na MNZ in v Policiji. Tu pa je zaradi povečevanja števila zaposlenih žensk to še toliko pomembnejše.

S konstruktivnim sodelovanjem vseh služb in enot ter povezovanjem dela na področju nudenja psihološke pomoči, z delovanjem odbora za etiko in integriteto, delom zaupnikov, koordinatorjev za enake možnosti, s preprečevanjem nadle-

govanja ali trpinčenja na delovnem mestu ter nenazadnje z delom in izkušnjami policijskega vikarja je treba v policiji:

- spodbuditi večje vključevanje žensk predvsem na področju šolanja za delo v policiji, zaposlovanja in odločanja;
- povečati možnosti za njihovo napredovanje;
- preprečevati posredno ali neposredno diskriminacijo zaradi spola ter spolno nadlegovanje na delovnem mestu.

Glavna tema posveta je bila uravnavanje poklicnega in družinskega življenja v povezavi z enakostjo spolov, kjer ni idealnega recepta, kako ravnati. »Ni naključje rek, da ima revščina ženski obraz. Tudi Evropska komisija ugotavlja, da je ena od glavnih ovir za zaposlovanje in napredovanje žensk težava z usklajevanjem poklicnega in družinskega življenja,« je sklenila mag. Tatjana Bobnar.

V Sloveniji smo sprejeli Zakon o enakih možnostih žensk in moških, Uredbo o ukrepih za varovanje dostojanstva v organih državne uprave, pomembno pri vsem tem pa je zlasti zavedanje vseh, da ustvarjamo in ustvarimo delovno okolje, ki bo dostojno. Kakovostno delovno okolje, ki zagotavlja varnost žensk in moških na delovnem mestu, ter odsotnost spolnega in drugega nadlegovanja povečuje možnosti za napredovanje, osebni razvoj in avtonomijo ter prispevajo k večji produktivnosti. Rezultate raziskave enakosti spolov ter usklajevanja družinskega in poklicnega življenja je predstavila dr. Sonja Robnik iz Službe za enake možnosti in evropsko koordinacijo MDDSZ. Ti so med drugim pokazali, da bolniški dopust za nego in varstvo otroka najpogosteje izrabijo matere, da pa je za oba spola zelo pomembna možnost usklajevanja družinskih in poklicnih obveznosti. Ta je pomembna tudi za delodajalce, saj se poveča zadovoljstvo zaposlenih, njihovo-

»Če imaš ob strani tako dobre sodelavce, kot jih imam jaz, tudi najtežje zadožitve niso nepremagljive.«

Po uspešno končanem študiju ekonomije na Ekonomsko-poslovni fakulteti Maribor sem kot mlada mama začela iskati redno zaposlitev.

Simona Onišak Pustinek, kriminalistka PU Murska Sobota

Moja prva želja je bila, da bi se zaposlila v finančnem sektorju, v mislih sem imela predvsem zaposlitev na banki, pošti, davčni upravi. Med številnimi prošnjami sem prošnjo za opravljanje

12-mesečnega pripravništva oddala tudi na Policijski upravi Murska Sobota in Carinskem uradu Murska Sobota. Približno sočasno sem z obeh naslovov prejela pozitiven odgovor, vendar sem se odločila za opravljanje pripravništva v takratnem uradu kriminalistične službe, čeprav, po pravici povedano, dela nisem poznala. S 1. februarjem 1995 sem se kot pripravnica zaposlila na UKS PU Murska Sobota. Med pripravništvom sem se srečala z delom oddelka za gospodarsko kriminaliteto, le v manjši meri pa z delom ostalih oddelkov znotraj kriminalistične policije. Po preteku

pripravništva sem bila napotena na obvezno štirimesečno usposabljanje – kriminalistični tečaj – v Ljubljano in Gotenico. Z 20. februarjem 1996 so me za nedoločen čas zaposlili v Oddelku za gospodarsko kriminaliteto UKS PU Murska Sobota.

Delo kriminalistke na področju zatiranja gospodarske kriminalitete opravljam še danes. Glede na to, da je v oddelku zaposlenih devet kriminalistov, naše delo ni specializirano za posamezno področje (poslovna kriminaliteta, kriminaliteta finančnega sektorja, kriminaliteta javnega sektorja in korupcijska kriminaliteta). Vsi kriminalisti se srečujemo z različnimi delovnimi področji.

Od sklenitve delovnega razmerja za nedoločen čas do prihoda prve sodelavke februarja 1999 sem barve ženskega spola v oddelku za zatiranje gospodarske kriminalitete zastopala sama. V vlogi edine kriminalistke sem se praviloma dobro počutila. Odnosi s sodelavci in neposredno nadrejenimi so bili, po moji oceni, vedno na ustreznem strokovnem in človeškem nivoju. Za vse, ki imamo dovolj delovnih izkušenj, je to najpomembnejše, saj se zavedamo, da je v težjih trenutkih in pred zahtevnejšimi nalogami potrebno medsebojno zaupanje in spoštovanje. Zavedati se in spre-

jemati je treba kvalitete in različnost sodelavcev. S pozitivnim in odgovornim odnosom do dela in sodelavcev je tudi najtežje naloge mogoče opraviti dobro, v naši stroki pa predvsem zakonito.

S februarjem vstopam v dvajseto leto dela v kriminalistični policiji. V tem času sem imela priložnost spoznati delo v različnih organizacijah, srečala sem bolj in manj »pokvarjene« storilce kaznivih dejanj. V vseh teh letih sem spoznala, da človeški pohlep dostikrat ne pozna meja, da pa tudi v vrstah storilcev kaznivih dejanj srečamo take, ki se zavedajo svojih ravnanj in na neki način zavestno prevzemajo odgovornost. Delo v kriminalistični policiji mi je skozi leta dalo dosti znanja in izkušenj. Žal pa rezultati marsikaterih kriminalističnih preiskav niso dobili sodnega epiloga. To dejstvo vsakega kriminalista moti in mu poraja dvome o smiselnosti dela. Ker ženske veljamo za nepopustljive in vztrajne delavke, verjamemo, da se bodo tudi na tem področju stvari premaknile na bolje.

Vsem ženskam, ki ste kdaj pomislile na poklic kriminalistke, pa sporočam: če imaš ob strani tako dobre sodelavce, kot jih imam jaz, je biti ženska v policiji lepo in tudi najtežje zadožitve niso nepremagljive.

va učinkovitost, manj je menjave kadrov, bolniških odsotnosti ipd. V nadaljevanju je dr. Robert Šumi predstavil aktivnosti Odbora za integriteto in etiko, v katerega je od leta 2012 vključeno tudi področje enakosti spolov. Poudaril je pomembnost podpore vodstva pri njegovem delu ter dejstvo, da je odbor uspešen ravno zaradi razpršenosti po nivojih, kar mu omogoča potreben stik med teorijo in stvarnostjo. Predstavil je še načrte predvsem glede raziskovalne dejavnosti in razvoja socialnih veščin. Vodja posvetovalnega telesa Martina Stergar je glede na osnovno temo posveta poudarila pomen podpore družine in vodstvenih delavcev v službi, prav tako pa tudi sodelavk in sodelavcev. Pred kratkim se je udeležila konference, kjer je bila predstavljena analiza rezultatov o vplivu protikriznih ukrepov na položaj obeh spolov in rezultati niso spodbudni. Zaključek posveta je bil, da je o težavah treba spregovoriti in jih skušati sproti reševati, najslabše pa je, če jih odpravimo in čakamo, da se same odpravijo, v bistvu pa se lahko samo še poglobijo.

V okviru nalog, ki jih imajo člani posvetovalnega telesa, so se nekateri med njimi v januarju udeležili konference Enakost spolov se obrestuje. Odprle so jo mag. Alenka Bratušek, predsednica Vlade RS, dr. Alenka Kopac Mrak, ministrica za DDSZ, ter Tove Skarstein, veleposlanica Kraljevine Norveške. Svoje izkušnje o enakosti spolov so predstavile tudi političarke v Sloveniji in na Norveškem. Na konferenci je bilo postavljeno ključno vprašanje, ali si lahko privoščimo neizkoriščen potencial žensk, ki je v Sloveniji bolj izobražen, vendar ženske večinomaasedajo nižja in slabše plačana delovna mesta, prav tako so še vedno slabše zastopane na položajih odločanja v politiki in gospodarstvu. Predstavljene so bile ključne dobre prakse, potekala je tudi razprava o izzivih za krepitev enakosti spolov v prihodnje. Študije namreč dokazujejo, da enakost spolov izboljšuje procese odločanja, povečuje uspešnost podjetij, zmanjšuje tveganje in povečuje družbeno odgovorne odločitve, in to politične in poslovne.

Na konferenci je bila kot predstavnica Policijske akademije, GPU, tudi članica posvetovalnega telesa Martina Stergar, ki je aktivno sodelovala v delavnicah v okviru nacionalne politike enakosti spolov, prav tako je predstavila ustanovitev novega Centra za raziskovanje in socialne veščine v policiji, Policijski akademiji,

»Čeprav morda nismo tako fizično močne kot moški, smo pa boljše pri komunikaciji in reševanju konfliktnih situacij.«

Če dobro pomislim, so name pri odločitvi za poklic policistke najbolj vplivali očetovi prijatelji, policisti prometniki na motorjih, ki so nekega poletja, ko sem bila še majhna deklica, obiskali očeta. Name so napravili tako močan vtis, da sem od takrat naprej natančno vedela, kaj si v življenju želim početi. Starši so me pri odločitvi vseskozi podpirali in mi stali ob strani.

Martina Božič,
policistka PPP Kranj

Moja kariera se je začela na policijski postaji Ljubljana Bežigrad, kjer sem najprej opravljala naloge policistke opazovalke, potem delo v intervencijski in prometni patrulji, nazadnje pa kot policistka kriminalistka. Ne morem mimo dejstva,

da je komandir PP Ljubljana Bežigrad Rado Jože Kerč ogromno pripomogel k pravilno usmerjenemu delu, dobremu vzdušju v enoti, kar je danes že redkost. Iskreno se mu zahvaljujem, saj je tudi mene vedno pravilno usmerjal in vzpodbujal pri delu. Trenutno delam na PPP Kranj. V sedanjem kolektivu se počutim odlično, »klima« med sodelavci in vodstvom je zelo dobra. Živimo v svetu enakopravnosti in menim, da smo ženske enako sposobne pri svojem delu kot moški. Res je, da fizično nismo enako močne kot moški, smo pa mogoče boljše v komunikaciji in znamo bolje kot marsikateri moški reševati spore na različnih področjih. Nimam občutka, da bi občani name gledali drugače, ker sem ženska. V policiji pa je na veliko žalost še vedno mogoče občutiti neenakopravnost, kar me iskreno žalosti.

Sporočilo kolegicam? Opravljajte svoje delo ponosno in častno ter pazite nase!

ki je začel delovati z novim letom 2014, ukvarjal pa se bo tudi s področjem enakih možnosti obeh spolov.

Viri :

1. www.mddsz.gov.si.
2. Zagorac, Dean (ur.) (2005): Enakost in diskriminacija, sodobni izzivi za pra-

vosodje, Mirovni inštitut.

3. http://www.mnz.gov.si/si/o_ministrstvu/enakost_spolov.

Besedilo: Martina Stergar, PA GPU, in Jerneja Pogorevc, MNZ

Foto: Milan Tomažin, SE UPS GPU, Anita Kovačič, SOJ SGDP GPU, mag. Bojan Kos, PU Kranj, in arhiv policije

Razvoj in pomen socialnih veščin v policiji

Socialne veščine vodij in vseh ostalih zaposlenih so nujen pogoj za profesionalno, uspešno in učinkovito delo policije. Odražajo se skozi moralno vedenje in ravnanje z visoko stopnjo integritete, primerno komunikacijo, varovanje dostojanstva, skrb za zaposlene, ustrezno upravljanje konfliktov, nudenje čustvene opore, učinkovito obvladovanje stresa, skrb za psihološko pomoč in podporo zaposlenih, skrb za enake možnosti obeh spolov in tudi skozi ustrezno reagiranje ob šikaniranju ali mobingu na delovnem mestu.

Na razvoj socialnih veščin vplivajo različni dejavniki, in sicer vzgoja, izobraževanje, usposabljanje, socializacija, mentorstvo, vodenje z zgle-dom itd. Z organizacijskega vidika je pomembno, da so različne aktivnosti policije na tem področju medsebojno usklajene in da želene socialne veščine okrepi ter v praksi »živi« čim več zaposlenih, v prvi vrsti vodij oziroma vodilnih delavcev. Ti namreč z načinom vodenja, hote ali nehoti, dajejo zgled, kako ravnati, in s tem »od zgoraj navzdol« prenašajo vzorce obnašanja (vodenja) na zaposlene. V tem je tudi glav-

ni razlog za trditev, da višje, kot je nekdo na hierarhični lestvici v policiji, večjo odgovornost ima za razvoj organizacije, skrb za zaposlene itd., in ne zgolj večje mere odločanja.

Za razvoj socialnih veščin v policiji primarno skrbijo vodstvo policije, Policijska akademija (aktiv za socialne veščine), Služba generalnega direktorja policije, Odbor za integriteto in etiko v policiji, psihologi ter policisti zaupniki in tudi oba sindikata. Aktivnosti potekajo v praksi oziroma na operativni ravni in v obliki izobraževanj ter usposabljanj zaposlenih,

predvsem v okviru Policijske akademije – zlasti s področja komunikacije in obvladovanja konfliktov, obvladovanja stresa, usposabljanja za vodenje, timskega dela, nastopanja v javnosti, sporočanja slabe novice, profesionalnosti v večetnični skupnosti itd.

V praksi je v zadnjih letih najdejavnejši odbor za integriteto in etiko v policiji, ki je z vodstvom policije in v sodelovanju s policijskimi enotami z vseh treh organizacijskih nivojev organiziral in izvedel različne projekte in aktivnosti s področja krepitve osebnostne in organizacijske integritete, etičnega

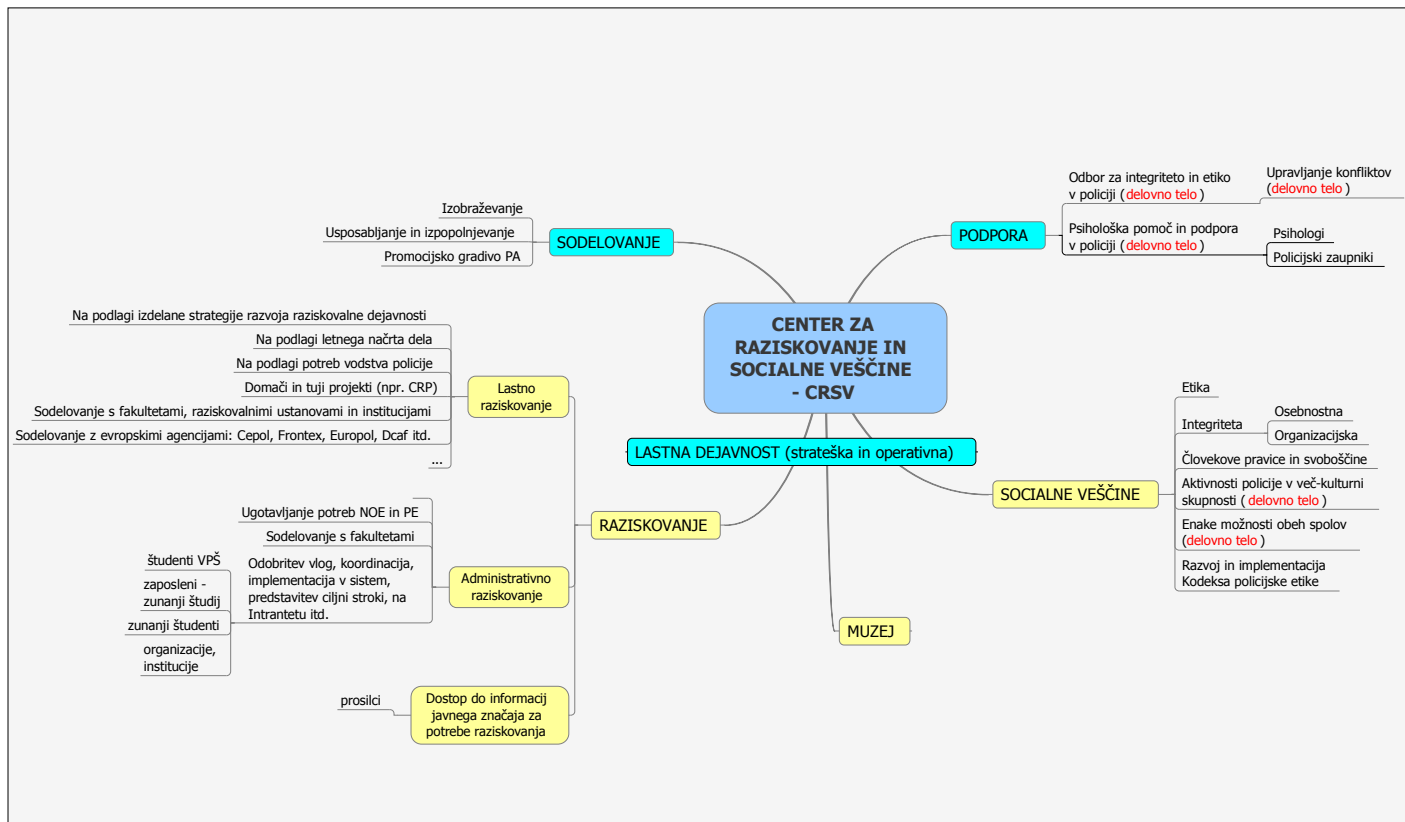
vodenja in vodenja z zgle-dom, etičnih kodeksov, družbene odgovornosti policije, upravljanja konfliktov v organizaciji, skrbi za enake možnosti obeh spolov, medsebojnih odnosov in merjenja organizacijske klime. Poleg aktivnosti odbora je bil velik korak v praksi storjen tudi na področju razvoja psihološke pomoči in psihološke podpore v policiji.

Na podlagi uspešnega in učinkovitega dela v zadnjih letih, predvsem posameznikov iz različnih enot in organizacijskih nivojev v policiji, ki so zgoraj navedene aktivnosti v praksi izva-

Pristojnosti Centra za raziskovanje in socialne veščine (CRSV) so razvidne tudi iz organigrama:

jali praviloma ob svojem rednem delu, je bila v vodstvu policije sprejeta odločitev, da se področje socialnih veščin uredi sistemsko. Tako je bil v dogovoru z vodstvom Policijske akademije, ki je bilo pripravljeno to področje vključiti v svoj organizacijski okvir, s 1. 1. 2014 ustanovljen Center za raziskovanje in socialne veščine (CRSV) kot notranja organizacijska enota PA. V okviru novoustanovljenega centra je združenih sedem področij dela (etika, integriteta, etični kodeksi in človekove pravice ter svoboščine; upravljanje konfliktov; psihološka dejavnost v policiji; aktivnosti policije v večkulturni skupnosti; skrb za enake možnosti obeh spolov in varovanje dostojanstva za delovnem mestu; raziskovalna dejavnost; muzej), v okviru katerih je trenutno aktivnih pet delovnih teles (Odbor za integriteto in etiko v policiji; Delovna skupina za upravljanje konfliktov in mediacijo v policiji; Stalna delovna skupina za

psihološko pomoč in psihološko podporo v policiji; Stalna delovna skupina za delo v večkulturni družbi in s subkulturnimi skupinami; Stalno posvetovalno telo za integracijo načela enakosti spolov v MNZ in Policiji), v načrtu pa je tudi vzpostavitev stalne delovne skupine na področju raziskovanja. Odbor za integriteto in etiko ter Stalna delovna skupina za psihološko pomoč in psihološko podporo v policiji zaradi narave dela še naprej ostajata neposredno povezana z vodstvom policije, medtem ko je pri ostalih delovnih skupinah namestnica generalnega direktorja policije, mag. Tatjana Bobnar, v vlogi revizorke.

Center za raziskovanje in socialne veščine v Policijsko akademijo poleg novih vsebin prinaša tudi drugačno naravo dela, in sicer poleg strateškega tudi operativno. Poleg tega bodo zaposleni v centru sodelovali v procesu izobraževanja in usposabljanja ter s tem na najboljši mo-

žni način skrbeli za nenehno prepletanje teorije in prakse.

Ustanovitev novega centra zagotovo predstavlja pomemben korak naprej na področju razvoja socialnih veščin v policiji. Zaposlenim v centru bo omogočeno vsakodnevno medsebojno sodelovanje in s tem možnost vzpostavljanja sinergije, operativne in vse druge policijske enote pa bodo z njegovimi storitvami pridobile dodatno podporo za še uspešnejše in učinkovitejše delo. Zelo pomembno pa je tudi dejstvo, da sistemska ureditev navedenih področij pomeni, da njihov razvoj in delovanje ne bodo več temeljili na zanesenjaštvu, zagnanosti in predanosti dosežanj nosilcev posameznih področij, temveč bo skrb za to postopoma prešla na organizacijo (Policijo).

Kljub nedvomnemu napredku v zadnjih letih je pomembno ohraniti zavedanje, da bo pravo uporabno vrednost novega centra pokazal čas ter da sta uspešnost

in učinkovitost razvoja ter krepitve socialnih veščin v policiji najbolj odvisna od pristne skrbi in osebne zavzetosti vodij na vseh organizacijskih nivojih. Ker se zaradi izrazite storilnostne naravnosti na vseh področjih našega življenja srečujemo s številnimi stresnimi in konfliktnimi situacijami, si moramo vzeti tudi čas zase in drug za drugega, da se opremo s povsem specifičnimi veščinami in znanjem. Novo ustanovljeni center seveda ne prinaša absolutne rešitve na področju socialnih veščin, odgovornost vsakega od vodji in vsakega od nas pa je, da se potrudijo po najboljših močeh in tako prispeva k blaginji lastnega razvoja, razvoja zaposlenih, organizacije in družbe.

Besedilo: mag. Tatjana Bobnar, namestnica generalnega direktorja policije, in dr. Robert Šumi, vodja CRSV PA GPU

Foto: Štefan Abraham, PU Murska Sobota

Policijska akademija – pogled naprej

V zadnjih letih je izobraževanje in usposabljanje v slovenski policiji doživelo številne spremembe. Prilagajalo se je različnim zahtevam časa in racionalizaciji na vseh področjih dela. Poleg preoblikovanja izobraževalnega programa Policist v višješolski študijski program Policist za pridobitev naziva strokovne izobrazbe policist/policistka in stalne sprotne prenove programov usposabljanj je bilo potrebno prilagajanje izvedb učnih procesov različnim ciljnim skupinam. Slovenija je vstopila v schengenski prostor in prevzela odgovornost za učinkovito varovanje zunanje meje EU, pred tem pa se je v policiji usposobilo večje število policistov nadzornikov državne meje. V izobraževalni program ni bilo rednega vpisa že od leta 2011, ko je 11. generacija kandidat in kandidatov za policiste zaključila šolanje. Predavatelji, ki so sodelovali v izobraževalnem procesu, so zato v času, ko ni bilo učnega procesa, svoje znanje in izkušnje nadgrajevali v operativnih enotah, kamor so bili začasno premeščeni.

Odločitev vodstva policije in MNZ, da v letu 2013 začnemo s študijem po novem višješolskem programu Policist, je pomenila za Policijsko akademijo velik izziv. V letu 2013 se je začel izredni študij policistov. Marca 2013 je s študijem začelo 40 policistov nadzornikov državne meje, novembra 2013 pa 100 policistov s policijskih postaj (kriminalistov in vodij policijskih okolišev). Za obe ciljni skupini je bilo pri določitvi obsega in organizacije študija upoštevano priznavanje predhodno pridobljenega znanja in delovnih izkušenj s področja operativnega dela policije.

Razvoj izobraževanja, krčenje sredstev za potrebe usposabljanja in izpopolnjevanja v policiji, vzpostavljanje in razvoj raziskovalne dejavnosti ter odzivanje na potrebe stroke v policiji so terjali spremembo organizacije in sistematizacije delovnih mest v Policijski akademiji. Z novim letom 2014 se je postavila nova organizacija Policijske akademije:

- Višja policijska šola
- Center za raziskovanje in socialne veščine
- Center za izpopolnjevanje in usposabljanje:
  - Vadbeni center Gotenica
  - Oddelek za šolanje službenih psov
  - Oddelek vrhunskih športnikov
- Sektor za varovanje in podporo

Nova organizacijska struktura je na mesto Šole za policiste, ki je končala svoje poslanstvo, na novo umestila Center za raziskovanje in socialne veščine. Področje socialnih veščin je v policiji zaradi prizadevanj posameznikov in vodstva policije že zelo dobro razvito na področju etike in integritete, izvaja se psihološka pomoč policistom, razvija se delo

policije v večetnični skupnosti, išče se rešitve za konflikte v policijskih enotah, skrbi se za enake možnosti med spoloma. Te naloge prevzema novoustanovljeni center in s tem zagotavlja čim boljšo podporo operativnim enotam policije. Z novo organizacijo smo v Policijsko akademijo prenesli tudi področje muzejske dejavnosti. Tako spremenjena organiziranost zagotavlja, da Policijska akademija skladno z določili ZODPol in predpisi s področja izobraževanja za potrebe policije oblikuje in izvaja programe za pridobitev naziva strokovne izobrazbe policist/policistka, višji policist/višja policistka, izvaja programe izpopolnjevanja, usposabljanja za policijo in zunanje uporabnike, je nosilec raziskovalne dejavnosti in socialnih veščin v policiji ter skrbi za razvojno dejavnost na področju izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja.

Predstavljene spremembe so podlaga za zastavljene cilje v prihodnosti, ki so:

- sistemsko urediti področje izobraževanja, izpopolnjevanja, usposabljanja, raziskovalne dejavnosti in socialnih veščin ter muzejsko dejavnost v policiji;
- vzpostaviti reden, stabilen sistem policijskega izobraževanja in usposabljanja, ki bo zagotavljal strokovno usposobljen kader;
- zagotavljati kakovosten in razvojno naravn sistem izpopolnjevanja in usposabljanja ter prilagoditi njegovo dinamiko kadrovske projekcije policije;
- nadgraditi temeljna znanja in spretnosti za načrtovanje, vodenje, izvajanje, spremljanje, dokumentiranje, preverjanje in vrednotenje delovnih procesov;
- zagotavljati kakovost in mednarodno primerljivost, izmenjavo iz-

kušenj in primerov dobrih praks s sodelovanjem in vključevanjem v mednarodne policijske programe ter izmenjave (v partnerstvu z agencijama Frontex in Cepol razvijamo podiplomski študij, namenjen policistom vseh držav EU);

- vzpostaviti in razvijati raziskovalno delo na področjih, ki so pomembna za policijsko delo;
- zagotoviti kakovostno podporo operativnim enotam policije.

Vzporedno s temi cilji pa si v Policijski akademiji prizadevamo tudi za prijazno delovno okolje. Zaposleni s svojim ravnanjem skrbimo za zastarele in slabo opremljene objekte ter skušamo vplivati na čim nižje stroške vzdrževanja. Želimo doseči zmanjšanje negativnega vpliva na okolje, hkrati pa skrbeti za urejenost območja, ki v večini policistk in policistov budi prijetne spomine na prve korake v policijski karieri.

Na pobudo generalnega direktorja policije bomo v območju akademije uredili spominski park, posvečen spominu na padle policiste v osamosvojitveni vojni in vse policiste, ki so izgubili svoje življenje pri opravljanju policijskih nalog.

Poslanstvo Policijske akademije je stalna skrb za strokovno usposobljeno policijo, ki bo kompetentno in v zadovoljstvo državljanov oziroma javnosti opravljala svoje naloge. Z vso odgovornostjo želimo prispevati k trajnostnemu razvoju družbe z odpiranjem misli za novo znanje, sodelovanje in spoštovanje pogledov drugih.

Besedilo: Danijel Žibret, PA GPU
Foto: PA GPU

EUPP

Informacijski sistem za evidence in podporo vodenju upravnih in prekrškovnih postopkov DPDVN MNZ in IRSNZ

Kaj je EUPP

EUPP je kratica iz besed evidence, upravni in prekrškovni postopki; z njo je poimenovana nova informacijska rešitev za vodenje upravnih postopkov s področij zasebnega varovanja in varnosti na smučiščih, ki sodijo na področje dejavnosti Direktorata za policijo in druge varnostne naloge (v nadaljevanju: DPDVN MNZ). Informacijska rešitev vključuje avtomatizirano pridobivanje podatkov iz šestih zunanjih virov v fazi ugotovitvenega postopka, upravljanje evidenc, ki jih vodita DPDVN MNZ in Inšpektorat Republike Slovenije za notranje zadeve (v nadaljevanju: IRSNZ) na podlagi Zakona o varnem varovanju (ZZasV-1) in Zakona o varnosti na smučiščih (ZVSmuč), ter vpisnikov in pomožnih knjig, ki jih vodi IRSNZ kot prekrškovni organ. EUPP v obeh organizacijskih enotah deluje od konca leta 2013. V začetku letošnjega leta so novo informacijsko rešitev začeli uporabljati tudi policisti. Prek posebnega spletnega servisa v okviru operativnih aplikacij, dostopnih na intranetu policije, lahko v EUPP preverjajo imetnike licenc in službenih izkaznic zasebnega varovanja.

EUPP je rezultat prve faze projekta izgradnje celovitega informacijskega sistema za potrebe DPDVN MNZ in IRSNZ. Projekt se nadaljuje z drugo fazo, v okviru katere bodo predvidoma do konca leta 2014 informatizirani tudi inšpekcijski in prekrškovni postopki IRSNZ.

RAZLOGI ZA RAZVOJ INFORMACIJSKEGA SISTEMA IN POTEK PROJEKTA

Izgradnja informacijskega sistema je bila nujna zaradi hitro naraščajočih informacijskih potreb. Postopki DPDVN MNZ in IRSNZ se namreč prepletajo. Podatki ene organizacijske enote so potrebni za izvedbo postopka druge in obratno, nekdanja informacijska podpora pa je bila zelo slaba oziroma je sploh ni bilo. Izmenjava podatkov je pretežno potekala prek e-sporočil in telefonskih klicev. Evidence, vpisniki in pomožne knjige so se vodile v obliki fizičnih spisov, Excelovih preglednic ali, v najboljšem primeru, s programom MS Access. V datotekah programa MS Access so bile evidence s področja zasebnega varovanja in nadzornikov smučišč, ki jih je v imenu ministrstva

Pozdravno okno - EUPP Test

Dobrodošli v EUPP

DPDVN

Vse zadeve prijavljenega uporabnika	0
Nove zadeve (brez določene vrste postopka) prijavljenega uporabnika	0
Nerešene zadeve prijavljenega uporabnika	0
Zadeve, ki čakajo na potrditev	0
Nerešene zadeve prijavljenega uporabnika, ki jim je potekel rok rešitve	0
Nerešene zadeve prijavljenega uporabnika, ki jim bo naslednji dan potekel...	0
Zapadli roki	0

IRSNZ

Vpisnik PN	0
Vpisnik ODL	0
Vpisnik OBP	0
Seznam odvzetih predmetov	0
Evidenca zapadlih plačil	0
Evidenca nesreč na smučiščih	0

Uporabnik: 141-09 - Staš Svetek

EUPP 12.2 Test

vodil DPDVN MNZ, program pa je zaradi naraščajoče količine podatkov postajal nestabilen. Ker ni bilo ustreznih orodij za podporo vodenju obeh enot, so se statistični podatki zbirali ad hoc in obdelovali ročno. To je povzročalo nesorazmerne administrativne obremenitve, saj je bilo treba npr. za vsako zaprosilo o številu obravnavanih zadev prešteti papirnate dokumente v fasciklih.

Projekt informatizacije se je začel leta 2009. Sprva je bil mišljen le kot tehnološka posodobitev vodenja evidenc varnostnega osebja v DPDVN MNZ. Leta 2010 se je zaradi skupnih informacijskih potreb razširil na informatizacijo vodenja vseh evidenc ter upravnih oziroma inšpekcijskih in prekrškovnih postopkov v DPDVN MNZ oziroma IRSNZ. Ustanovljena je bila delovna skupina s člani iz obeh organizacijskih enot ter strokovnih služb za informatiko in javna naročila. Pripravljen in s sklepom takratne ministrice potrjen je bil vzpostavitev dokument projekta izgradnje informacijskega sistema za evidence in podporo vodenju upravnih in prekrškovnih postopkov DPDVN in IRSNZ. Zaradi zahtevnosti projekta je bil sprožen postopek javnega naročila s konkurenčnim dialogom. Pripravljene so bile strokovne podlage za javno naročilo in strokovni kriteriji, na podlagi katerih je bila priznana sposobnost petim kandidatom za sodelovanje v konkurenčnem dialogu. Opravljena sta bila dva kroga konkurenčnega dialoga, na podlagi česar so bile v letu 2011 dopolnjene strokovne podlage javnega naročila, kandidati pa povabljeni k oddaji ponudb. Vendar javno naročilo zaradi previsokih ponudbenih cen vseh petih kandidatov ni uspelo. Na podlagi analize trga informacijskih storitev in izkušenj z neuspehim javnim naročilom se je projekt leta 2012 nadaljeval z novim javnim naročilom po odprtem postopku, katerega obseg je bil prilagojen razpoložljivim finančnim sredstvom, pri čemer je bila iz predmeta javnega naročila črtana informatizacija inšpekcijskih in prekrškovnih postopkov IRSNZ. Ponovno javno naročilo je uspelo, med 12 prijavljenimi kandidati je bil izbran ekonomsko najugodnejši ponudnik – družba Zaslon Telecom, d. o. o., ki je v tesnem sodelovanju z delovno skupino naročnika v letu 2013 razvila EUPP.

Poleg razvoja osnovnega informacijskega sistema je v družbi SRC, d. o. o., potekal razvoj posebnega vmesnika za interoperabilno komunikacijo EUPP z dokumentnim sistemom SPIS 4. Pripravljeni in sklenjeni so bili dogovori s takratnim MPJU, AJPes oziroma ZZZS o namestitvi EUPP na strežniško infrastrukturo javne uprave ter elektronskem posredovanju podatkov iz poslovnega registra RS oziroma evidence zaposlitev iz naslova zdravstvenega zavarovanja. Izpeljan je bil tudi postopek informacijskega pooblaščenca, ki je izdal odločbo, s katero dovoljuje povezavo evidenc iz EUPP s centralnim registrom prebivalstva, poslovnim imenikom RS in evidenco zaposlitev iz naslova zdravstvenega zavarovanja.

Zaradi razmeroma zelo ugodne ponudbene in s tem tudi pogodbene cene razvoja osnovnega informacijskega sistema, poimenovanega EUPP, ki je znašala približno 70.000 evrov, je naročniku iz postavke projekta ostalo dovolj finančnih sredstev še za informatizacijo postopkov, ki so bili leta 2012 izvzeti iz ponovljenega javnega naročila. Tako je bilo leta 2013 izvedeno še tretje javno naročilo, in sicer za nadgradnjo EUPP z moduli za inšpekcijske in prekrškovne postopke IRSNZ. Nanj se je prijavil samo en ponudnik. To je bila ponovno družba Zaslon Telecom, d. o. o., ki je ustrezala vsem razpisnim pogojem, zato se je druga faza projekta nadaljevala z istim izvajalcem.

FUNKCIONALNOSTI IN DELO Z EUPP

EUPP je sodoben informacijski sistem za vodenje:

- upravnih postopkov za izdajo in odvzem licenc ter službenih izkaznic za opravljanje zasebnega varovanja,

- evidence imetnikov licenc in evidence službenih izkaznic zasebnega varovanja,
- upravnih postopkov za izdajo in odvzem službenih izkaznic nadzornikov na smučiščih,
- evidence nadzornikov in evidence nesreč na smučiščih,
- seznama odvzetih predmetov, vpisnikov ter evidenc o zapadlih plačilih in pravnomočnih odločbah prekrškovnega organa.

Sestavni del EUPP je enoten dostop do zunanjih podatkovnih virov o strankah oziroma zavezancih. Uporabniki iz aplikacije brez dodatnega prijavljanja neposredno dostopajo do:

- poslovnega imenika RS,
- centralnega registra prebivalstva,
- policijskih evidenc o prekrških in kaznivih dejanjih,
- kazenske evidence,
- evidence nacionalnih poklicnih kvalifikacij in
- evidence zaposlitev iz naslova zdravstvenega zavarovanja.

Podatki iz poslovnega imenika, centralnega registra prebivalstva in evidence zaposlitev se na zahtevo uporabnika lahko integrirajo s podatki v evidencah imetnikov licenc in službenih izkaznic zasebnega varovanja. Povezovanje navedenih evidenc poteka na podlagi odločbe informacijskega pooblaščenca.

Poleg navedenih temeljnih funkcionalnosti EUPP vsebuje še:

- časovne opomnike,
- skupni imenik vhodnih in izhodnih subjektov postopka,
- podatke o javnih plačilih in
- statistični modul, ki med drugim omogoča izdelavo upravne statistike in podatkovnih presekov za orodja poslovne inteligence.

Administratorski modul, poleg določanja uporabniških pravic in spremembe gesel, omogoča kreiranje dokumentnih vzorcev upravnega postopka in pravnih podlag za logične kontrole ter izbiranje različnih grafičnih tem aplikacije.

EUPP nima svojega dokumentnega sistema, ampak je povezan z dokumentnim sistemom ministrstva SPIS 4 v programu Lotus Notes. Za ta namen je družba SRC, d. o. o., ki vzdržuje SPIS 4, razvila poseben vmesnik, prek katerega dinamično potekajo vse interakcije med sistemoma, ki jih zahtevajo predpisi o ravnanju z dokumentarnim gradivom, vključno z avtomatsko generiranimi zaznamki o vpogledih v evidence. V EUPP je – po predpisih o arhivskem gradivu – vgrajena tudi časovna omejitev hrambe podatkov v evidencah.

Delo z EUPP je prijazno in od uporabnika ne zahteva posebnega poznavanja informatike. Pooblaščen javni uslužbenci vodijo upravne postopke z izbiro ustreznih funkcij in potrjitvenih gumbov, pri čemer sistem avtomatsko predlaga možne izide ugotovitvenega postopka. Zaključene postopke v okviru aplikacije verificira vodja, ki s tem odobri avtomatsko izdelavo upravnega akta ali pa postopek vrne v reševanje uslužbencu. Vodja ima ves čas pregled nad vsemi postopki v vseh fazah njihovega reševanja.

Zaradi kompleksnosti in razvejanosti je stabilizacija novega informacijskega sistema potekala nekoliko dlje od predvidevanj, vendar si uslužbenci, ki ga uporabljajo, že po nekaj mesecih ne predstavljajo več svojega dela brez EUPP.

Besedilo in foto: Staš Svetek, DPDVN MNZ

Najpogostejša razloga za nastanek poškodb s pirotehniko še vedno nepravilna uporaba in nepremišljenost

Analiza problematike uporabe pirotehničnih izdelkov med božično-novoletnimi prazniki 2013/14 je pokazala, da je bilo delo policije, zlasti na lokalnem in regionalnem nivoju, dobro, še vedno pa ostaja problematična uporaba pirotehniko v nasprotju z navodili proizvajalca, lastna izdelava ali predelava, uporaba pirotehničnih izdelkov v drugih predmetih ter uporaba izdelkov, kupljenih na črnem trgu.

Temelj letošnjih preventivnih aktivnosti policije je znova predstavljal projekt Bodi zvezda, ne meči petard. Velik poudarek je bil posvečen osveščanju in seznanjanju učencev osnovnih šol z nevarnostmi in posledicami pri uporabi pirotehničnih izdelkov. V veliko pomoč so bili mediji na vseh ravneh organiziranosti policije. Pri projektu pa sta tako kot pretekla leta sodelovala Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS ter Inštitut za varovanje zdravja RS.

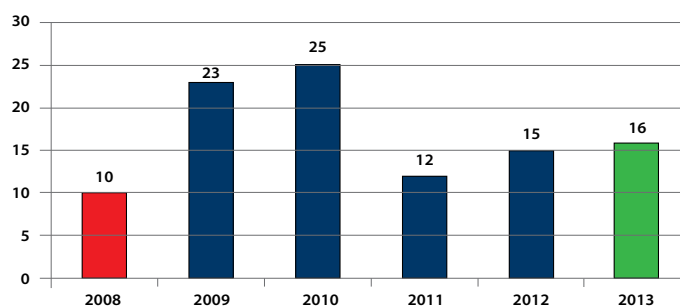
Mediji so preventivnim nasvetom in opozorilom policistov namenili precejšnjo pozornost. Na posledice nepremišljene in objestne uporabe pirotehničnih izdelkov smo širšo javnost opozorili 17. decembra 2013, ko so se nam na novinarski konferenci, pri prizadevanjih za mirne in varne praznične dni, pridružili strokovnjaki UKC Ljubljana in miss Universe Sara Savič.

Med 20. novembrom 2013 in 10. januarjem 2014 je bilo ugotovljenih 128 kršitev določb zakona o eksplozivih in pirotehničnih izdelkih, kar je 14,7 % manj kršitev kot v letu pred tem. Zoper kršitelje je bilo podanih 43 obdolžilnih predlogov in 24 kazenskih ovadb (poškodovanje premoženja), izdanih 28 odločb v hitrem postopku, 27 plačilnih nalogov, trikrat pa je bilo poročilo posredovano ODT. Poslana so bila tri poročila Centru za socialno delo, petkrat pa smo odstopili predlog drugemu prekrškovnemu organu (TIRS, IRSNZ).

Največ kršitev so obravnavali policisti PU Celje, za tem PU Ljubljana, PU Koper in PU Maribor. Najmanj kršitev je bilo ugotovljenih na območjih PU Kranj in PU Nova Gorica.

Število telesnih poškodb se je v primerjavi z lanskim obdobjem povečalo iz 15 na 16, poškodbe so nastale predvsem zaradi nepravilne uporabe pirotehničnih izdelkov in nepremišljenosti posameznikov. Pokazalo se je, da so se starejši poškodovali predvsem pri uporabi raket, pri mladoletnikih pa so še vedno glavni vzrok nastanka poškodb petarde različnih vrst. Povečalo se je tudi število telesnih poškodb pri mladoletnikih iz 7 na 9. Kljub temu pa ugotavljamo, da je šlo v večini primerov za lahke telesne poškodbe (8), ki ne bodo pustile posledic pri mladoletnikih. Število hudih telesnih poškodb se je zmanjšalo iz 4 na 3.

Število telesno poškodovanih v obdobju 2008–2013

Obravnavanih je bilo 47 (53) primerov poškodovanj premoženja (največ na območju PU Ljubljana). Večina jih tudi tokrat kaže na očiten namen poškodovanja tuje stvari.

Zaseženih je bilo 16503 kosov pirotehničnih izdelkov, kar je približno 84,6 % manj zaseženih pirotehničnih izdelkov kot v letu 2012. Število zasegov v letu 2013 bistveno izstopa iz povprečja zasegov (obdobje 2008–2012). Predvidevamo, da se razlog za zmanjšanje pri zaseganju predmetov skriva v zmanjšani kupni moči posameznikov in dobrem preventivnem delu policije ter drugih subjektov. Pri zasegih je bila najuspešnejša PU Maribor z 9641 zaseženimi pirotehničnimi izdelki, sledijo PU Ljubljana z 2156, PU Celje s 1676 in PU Murska Sobota s 1430 zaseženimi pirotehničnimi izdelki.

Uspešno delo policije pri izvajanju zakona o eksplozivih in pirotehničnih izdelkih lahko pripišemo tudi sodelovanju s carino, TIRS in IRSNZ, saj je bilo v prednovoletnem obdobju 2013/2014 opravljenih 42 skupnih nadzorov.

Pregled represivnih ukrepov policije, poškodb in poškodovanj premoženja

	Kršitve		Poškodbe oseb				Poškodovanje premoženja	
			SKUPAJ		MLADOLETNI			
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
CE	22	28	5	5	1	4	5	3
KP	26	24	0	1	0	1	11	7
KR	3	6	1	0	0	0	8	5
LJ	31	27	4	3	4	0	15	20
MB	38	20	2	2	1	2	6	4
MS	6	10	0	2	0	2	1	4
NG	8	1	0	0	0	0	5	1
NM	16	12	3	3	1	0	2	3
SKUPAJ	150	128	15	16	7	9*	53	47

* 1 HTP in 8 LTP

Spremljanje statističnih podatkov o ukrepih policije v zadnjih nekaj letih kaže na trend umirjanja števila ukrepov in poškodovanj premoženja. Tudi število zaseženih pirotehničnih izdelkov kaže na to, da občani (predvsem mladi) ne posegajo po masovnem nakupovanju prepovedanih pirotehničnih izdelkov.

Besedilo: Daniel Jug, UUP GPU

Nadzor pirotehničnih izdelkov Inšpektorata RS za notranje zadeve v letu 2013

Inšpektorat RS za notranje zadeve je v letu 2013 opravil 59 inšpekcijskih pregledov pri prodajalcih in dobaviteljih pirotehničnih izdelkov. Inšpektorji so izdali 25 upravnih ukrepov, od tega 4 odločbe in 21 opozoril po 33. členu Zakonu o inšpekcijskem nadzoru. Zaradi ugotovljenih prekrškov so izrekli tudi 8 prekrškovnih sankcij, in sicer 4 opomine ter 4 prekrškovne odločbe.

Najtežje kršitve so bile:

- v enem primeru prodaja brez dovoljenja za promet;
- v enem primeru opravljanje prodaje z osebami, ki jim je poteklo potrdilo o strokovni usposobljenosti za varno delo s pirotehničnimi izdelki;
- v treh primerih prodaja neskladnih izdelkov.

V 21 primerih so inšpektorji izrekli upravna opozorila zaradi nepravilnosti, ki so jih ugotovili v zvezi z ureditvijo prodajnih mest in skladišč pirotehnik. Zavezanci so po opozorilu inšpektorja te nepravilnosti odpravili v večini primerov že med nadzorom ali pred potekom odrejenega roka.

Prva fotografija prikazuje prodajno mesto pirotehnik v eni od trgovin v nadzoru s previsoko naloženimi izdelki. Višina prostega prostora do stropa namreč ne sme biti manjša od 60 cm.

Na drugi fotografiji je pravilno označeno in opremljeno prodajno mesto pirotehnik v eni od trgovin v nadzoru.

Treba je omeniti primer dobre prakse, ko je po inšpektorjevem ukrepu, in sicer prepovedi prodaje neskladnih pirotehničnih izdelkov v poslovni enoti gospodarske družbe, oseba, ki v enoti odgovarja za pravilno prodajo pirotehnik, obvestila o tem vse druge poslovne enote. V nadaljevanju se je angažiralo tudi poslovodstvo te gospodarske družbe in podprlo inšpektorjev ukrep tako,

da so vse poslovne enote neskladne izdelke umaknile iz prodaje in jih vrnile dobavitelju.

Nasproten primer predstavlja gospodarska družba, ki ni spoštovala odločitve inšpektorja, da je treba neskladne izdelke umakniti iz prometa, in je s prodajo nadaljevala. Postopek zato še traja.

Inšpektorat RS za notranje zadeve je v letu 2013 opravil pri uvoznikih oziroma dobaviteljih pirotehničnih izdelkov

nadzor nad skladnostjo tehničnih in varnostnih lastnosti ognjemetnih izdelkov kategorije 2 v okviru sodelovanja organov držav članic za nadzor notranjega trga pirotehnik v skupni akciji nadzornih organov držav članic v okviru projekta JA PROSAFE 2011 – Fireworks, kjer sodelujeta dva inšpektorja IRSNZ. Nadzor skladnosti je zajel šest največjih slovenskih uvoznikov in distributerjev pirotehnik. Rezultati preskusov pri priglašenem organu za ugotavljanje

skladnosti so pokazali, da so bile za 40 odstotkov vzorcev ognjemetnih izdelkov ugotovljene take neskladnosti, da jih je bilo treba odstraniti iz prodaje (okrog 3500 kosov). Neskladni izdelki so bili vsi iz kategorije 2, in sicer ognjemetne baterije. Poudariti je treba, da so bili vsi ti izdelki označeni kot skladni, kar dokazujejo znak CE in registracijske številke sledljivosti; to velja za pirotehnične izdelke, ki so bili preskušeni v pooblaščenem laboratoriju EU (Notified

Body) v skladu z Direktivo 2007/23/ES o pirotehničnih izdelkih in zato lahko dani na notranji trg EU v kateri koli državi članici.

Tretja fotografija prikazuje primer oznake skladnosti pirotehničnega izdelka, to sta oznaka CE in registracijska številka sledljivosti.

Ta del nadzora je bil opravljen v okviru sodelovanja z organizacijo PROSAFE v okviru navedenega projekta. PROSAFE (The Product Safety Enforcement Forum

of Europe) je neprofitna ustanova po nizozemskem pravu s sedežem v Bruslju. Ustanovile so ga uradne osebe organov za nadzor trga določenih držav članic. Poslanstvo PROSAFE je olajšati sodelovanje med inšpektorji in organi za nadzor trga za izboljšanje varnosti proizvodov in storitev. Njegov glavni namen je pospeševati čezmejno izmenjavo znanj in izkušenj inšpektorjev in organov pri nadzoru trga. Financira ga Evropska komisija, zato ji mora redno poročati o napredku pri posameznih projektih. Delovati je začel leta 1990, v letu 2006 pa je razširil sodelovanje tudi na države izven Evropske skupnosti. Tako je na področju pirotehničnih izdelkov začel sodelovati tudi s kitajskimi organi za nadzor. Redno s PROSAFE sodeluje Tržni inšpektorat RS, poleg IRSNZ pa je začel sodelovati z njim tudi Zdravstveni inšpektorat RS.

Področje pravne ureditve pirotehničnih izdelkov bo po Direktivi 2007/23/ES o pirotehničnih izdelkih, ki ureja prosti pretok pirotehničnih izdelkov na notranjih trgih držav članic, bistveno spremenjeno. Nova direktiva 2013/29/EU Evropskega parlamenta in Sveta o harmonizaciji zakonodaj držav članic v zvezi z dostopnostjo pirotehničnih izdelkov na trgu (prenovitev) je bila izdana 12. 6. 2013. Države članice jo morajo prenesti v svoj pravni red, tako da sprejmejo in objavijo zakone ter druge predpise, potrebne za uskladitev z določbami, ki se nanašajo na obveznosti članic, do 30. 6. 2015. Rok je kratek in glede na obsežnost sprememb, ki jih direktiva prinaša, bo treba spremeniti zakon o eksplozivih in pirotehničnih izdelkih. Tako je – za primerjavo – za sklicavanje na pravne podlage prava EU, ki so zahtevale izdajo stare direktive, v uvodu navedenih 20 členov, v novi direktivi pa je teh kar 63.

Pri spremembi zakona o eksplozivih in pirotehničnih izdelkih bo treba upoštevati tudi dejstvo, da standardi serije EN 14035, ki so del naše pravne ureditve, ne veljajo več, saj so jih po marcu 2011 nadomestili standardi serije EN 15947. Upoštevati moramo tudi dejstvo, da so že izdani harmonizirani standardi EN tudi za ognjemetne izdelke kategorije 4 (serija EN 16621), ognjemetne izdelke za odrska prizorišča (serija EN 16256) in druge pirotehnične izdelke (serija EN 16263). Ker morajo tudi določbe teh standardov postati del naše pravne ureditve, jih bo treba uradno prevesti v slovenski jezik. Tako smo že storili s serijo standardov EN 15947, ki določajo zahteve skladnosti za tehnične in varnostne lastnosti ter postopke za preskušanje za ognjemetne izdelke kategorije 1, 2 in 3.

Besedilo in foto: dr. Viktor Strauch,
IRSNZ MNZ

Junak Slovenije 2013 je mariborski policist Andrej Kovač

Predsednik republike Borut Pahor je 6. marca na Brdu pri Kranju sprejel 19 junakov z zgodbami o hrabrosti, pogumu in dobrodelnosti. Med devetimi policisti s svojimi zgodbami o izjemnem junaštvu, je bil tudi Andrej Kovač, ki je za izreden pogum in junaško dejanje prejel posebno priznanje od predsednika republike.

Andrej Kovač je 37-letni mariborski prometni policist, ki je januarja lani skočil v ledeno Dravo in rešil življenje utaplajoči se ženski, za kar je prejel medaljo policije za hrabrost. Njegov pogum je bil izjemen, dejanje pa kaže, da lahko vedno, kadar gre za pomoč soljudem, naredimo še nekaj več.

O tem govorijo tudi nepozabne zgodbe ostalih osmih policistov na prireditvi. Februarja so ljutomerski policisti Sašo Ferenček, Boris Kumer, Borut Skuhala in Peter Dovečar z občanom Jankom Veršičem v požaru rešili hudo opečeno starjšo gospo, marca sta ormoška policistka Tamara Janžekovič in policist Albin Majcen iz gorečega avtomobila rešila spečega moškega, oktobra pa sta ljubljanska policista Peter Bašelj in Marko Kladnik s prostovoljnim gasilcem Darkom Hemetkom in njegovima sinovoma Markom in Matevžem še pred prihodom gasilcev pomagala pri gašenju požara v stanovanjskem bloku in evakuaciji prebivalcev.

To so samo nekateri izmed izstopajočih dogodkov lanskega leta, ko so policisti storili več, kot od njih zahtevata zakon in stroka, ter se brez pomisleka podali v nevarnost, da bi rešili človeško življenje.

Vsi ti policisti so junaki iz domačega okolja, ki se dnevno zavzemajo za druge, so vedno pripravljeni

pomagati in so dobri po srcu. Imajo izjemne osebnostne lastnosti, so nesebični, poštene, odločni. Sicer pa so povsem običajni ljudje, ki počnejo dobre stvari.

S pogumnimi dejanji, ko ni časa za premislek in je treba takoj pomagati, ti policisti presegajo policijske zahteve. Služijo ljudem in jih varujejo, saj je biti policist poslanstvo, način življenja in vrednota, ki krepi zaupanje v policijo. In verjetno je prav to zavedanje o služenju družbi tisto, kar v kritičnih situacijah odloči, da postavijo na kocko lastno življenje, da bi rešili tujega. Takrat pozabijo na bolečino, nevarnost in strah.

Za tak brezkompromisen korak, ko se je treba hitro odločiti, izpostaviti in tvegati, sta potrebna neverjeten pogum in odločnost, saj v takšnih situacijah čas ni policistov zaveznik. Čas takrat postane velika odgovornost, ki odloča o usodi in spreminja življenjsko pot posameznika.

Taki policisti so tudi zgled ostalim, saj dokazujejo, da ljudi ne bodo razočarali in da svoje poslanstvo opravljajo s srcem. Te vrednote in vrline so zelo cenjene in odražajo poslanstvo policije, zlasti pa pomembno prispevajo k razvijanju in krepitvi varnosti.

Besedilo in foto: mag. Bojan Kos, PU Kranj

Prelomnice v življenju

Življenje nas na naši poti vselej preizkuša. Enkrat smo na vrhu, drugič na dnu. Vsak od nas se je zagotovo že znašel v težkem življenjskem položaju, ko ni videl izhoda, ko je potreboval čas, da se je lahko pobral. Številni obupajo, mnogi se borijo – od nas samih pa je odvisno, kako bo šlo naprej.

Revija Varnost je začela izhajati pred 40 leti. Skozi to obdobje so se v njej pisale različne življenjske zgodbe – rdeča nit pa so bili vselej Ministrstvo za notranje zadeve in Policija ter ljudje, ki so bili in so še vedno ta institucija.

Veselite, žalost, napredovanja, nazadovanja, nove ideje, ljudje, službe, delovna mesta ... Da so bile zgodbe vtisnjene v papir, je od vsega začetka skrbela Služba za upravno poslovanje in grafiko s Službo za odnose z javnostmi. Nekaj entuziastov si je na začetku zadalo cilj, da bodo našo zgodovino obeležili kar v kleti ministrstva. S pravo opremo in ekipo je začela nastajati neprecenljiva zgodovina, ki jo lahko danes prelistate v knjižnici v Tacnu.

Posebne zasluge za grafično oblikovanje je takrat prevzel Darko Bajželj s svojimi sodelavci oblikovalci. Poleg revije so v grafiki ministrstva tiskali tudi vse zakone, pravilnike in interne akte, različne in preštevne dokumente, knjige, učbenike in druga šolska gradiva. Skozi Darkove roke so šle tudi vse službene izkaznice in kartice, ki jih imamo na ministrstvu in v policiji, več tisoč plaket, znakov in medalj policije ter ministrstva, ki so jih podeljevali predstojniki, ter seveda dokumenti, ki jih

izdajajo upravne enote. Spomnim se trenutka, ko sem ga spoznala in ko je v roke ravnal dobil medalje za hrabrost in požrtvovalnost ter rekel: »Veš, vsako je treba natančno pogledati, da je brez napake, da je lepa. Vsak, ki jo dobi, je naredil nekaj izjemnega, da si jo je zaslužil. Te medalje so še posebej dragocene.« In vselej je bil na grafiki tak protokol, ko je prišlo novo naročilo. Vsak detajl je bil pomemben. Vsak kos posebej.

S svojo natančnostjo, dobrim srcem in športnim duhom je Darko vselej razveseljeval svoje bližnje in svoje sodelavce. Znal je vlti ljudem voljo in moč, ko je šlo narobe. Spodbudil in pohvalil je vedno, kadar je bilo delo dobro narejeno. V iskrenem duhu je s poslovnimi partnerji stkal neprecenljive vezi. Z vsemi službami na ministrstvu, policiji, regijskimi upravami, IPO, združenjem SEVER, sindikatoma Vselej smo se lahko zanesli nanj.

Potem pa nas je jeseni pretresla vest. Darko je pristal na invalidskem vozičku. Leto

dni pred pokojem. Človek s toliko pozitivne energije, športnik, prijatelj. Številni, ki ga poznamo in smo mu tako ali drugače blizu, smo bili v šoku. Kako je lahko življenje kruto in neprizanesljivo. Nesreča udari, ko najmanj pričakuješ.

A s svojo življenjsko voljo, s pomočjo najdražjih se je po nekaj mesecih pobral in brezpogojno rekel: »Hočem živeti!« In vistem trenutku se mu je vse, kar je v življenju vlagal v ljudi okoli sebe, začelo vračati.

Akcije Službe za upravno poslovanje in grafiko ter vodje Ljubice Werber, Policijskega sindikata Slovenije, ki je odprl žiro račun in postavil škatle na lokacije OE, donacije fizičnih in pravnih oseb, dobrodelni tek društva Never give up in prizadevanja Olge Kantužer Deželak ter Urada za logistiko, PA, zbiranje pokrovčkov do jeseni 2014, organiziranje prenove stanovanja – vse to za pomoč Darku.

Darko potrebuje stanovanje po meri invalida, prilagojen avto in – najpomembneje – športni invalidski voziček, saj je nemiren duh v telesu, ki ne čuti nog, še vedno živ.

V zgolj nekaj mesecih ste dobri ljudje, sodelavci in prijatelji, poslovni partnerji, društva, sindikati, vsi, ki sta vam čut do sočloveka in nesreča segla v srce, Darku pomagali in do sedaj zbrali 9700 evrov.

Darko Bajželj se želi s člankom prijazno zahvaliti za pomoč. Vsak zaposleni je zanj simbolično daroval 1 evro. Eni več, drugi manj – vsi pa zagotovo po svojih najboljših močeh in z najboljšimi nameni.

Darko vam želi obilo zdravja, osebne sreče, poslovnih uspehov in zadovoljstva. Vsem, ki ste mu kakorkoli pomagali in mu še pomagajte, se iskreno iz srca zahvaljuje in sporoča, da se ne bo vdal, temveč se bo boril zase in za vse nas.

*Na tvoji poti ti želimo volje in moči!
Besedilo: Monika Golob
Foto: osebni arhiv*

NA 6. INFORMATIVI SMO SE PREDSTAVILI TUDI POLICISTI

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani je med 24. in 25. januarjem potekala že 6. Informativa, na kateri smo se predstavili tudi policisti. Obiskovalcem smo predstavili različna področja policijskega dela, policijska vozila in opremo, ki jo uporabljamo. Na številna radovedna vprašanja so odgovarjali vodje policijskih okolišev, predstavili pa so se tudi kriminalist, kriminalistični tehnik, vodnik službenega psa, člani policijskega orkestra itd. Veliko zanimanja je zagotovo požel prikaz praktičnega policijskega postopka in samoobrambe. Obiskala sta nas tudi dva vrhunška športnika, zaposlena v policiji. V petek se nam je pridružil veslač Luka Špič, v soboto pa judoist Aljaž Sedej.

Foto: Nina Djordjević, SOJ SGDP GPU

LE VARNA SMUKA JE UŽITEK

S tradicionalnim smučarskim dogodkom Le varna smuka je užitek na Krvavcu smo tudi letos opozorili na varnost na smučiščih, za katero je v prvi vrsti odgovoren predvsem vsak smučar sam. Do 26. februarja se je na smučiščih zgodilo že 15 nesreč, od tega kar 9 s hudimi telesnimi poškodbami. Da bi čim bolj poskrbeli za varnost vseh obiskovalcev smučišč, smo bili policisti med 17. februarjem in 2. marcem ponornejši na različne kršitve pri smučarjih, vzporedno pa je potekal tudi nadzor nad vožnjo z vozili v naravnem okolju.

Foto: mag. Bojan Kos, PU Kranj

ZA POMOČ POLICISTU SMO ZBRALI VEČ KOT SEDEM TON ZAMAŠKOV

V tokratni akciji zbiranja plastičnih zamaškov, ki je potekala od začetka oktobra do sredine decembra 2013, smo za upokojenega policista Dušana Komarja zbrali kar 7080 kilogramov plastičnih zamaškov. Tokrat smo se z zbiranjem zamaškov pridružili dobrotelni akciji Podarimo mu roke, ki so jo, da bi pomagali nekdanjemu sodelavcu, začeli policisti Policijske postaje Tolmin. Junija letos je namreč v njegovih rokah eksplodirala bomba iz II. svetovne vojne. Dušan je ostal brez obeh rok, slep na desno oko, hudo pa si je poškodoval tudi glavo. Zdravljenje bo dolgotrajno in močno presega finančne zmogljivosti Dušanove družine.

Foto: PU Murska Sobota

POLICISTI SMO ŽE TRETJIČ SODELOVALI V ANINI ZVEZDICI IN POMAGALI ŠTEVILNIM DRUŽINAM V STISKI

V decembrski akciji Anina zvezdica – zaposleni v policiji smo se ji pridružili že tretjič – smo zbrali okoli 2400 kilogramov hrane in tako mnogim družinam v stiski vsaj malo polepšali praznični čas. S prehrabeniimi paketi smo pomagali tudi 30 delavcem policije MNZ. Pri zbiranju izdelkov so sodelovali delavci policije in notranjega ministrstva iz vse Slovenije. Zaposleni v vseh enotah so hrano zbirali deset dni, veliko živil so prispevali tudi občani, ki so hrano prinašali neposredno na policijske postaje. Zbrana količina, ki je presegla dve toni, je dokazala, da je bila akcija tudi tokrat uspešna.

Foto: PU Maribor

DA NASTANE BLAZINICA TOLAŽBE, JE POTREBNIH DVA TISOČ ŠIVOV IN VELIKO DOBRE VOLJE

6. marca smo javnosti predstavili projekt blazinice tolažbe. Blazinice so namenjene otrokom, ki so priče ali so udeleženi v dogodkih, ki jih obravnavajo policisti in jih bodo ob takih dogodkih podarili otrokom ter na ta način poskusili najmlajšim omiliti bolečo izkušnjo. S tem dejanjem bodo sporočili, da jim otroci lahko zaupajo in da lahko pri policistih vedno poiščejo pomoč.

Foto: Brigita Petric, SOJ SGDP GPU

MINISTER IN GENERALNI DIREKTOR POLICIJE STA OBISKALA PRIZADETA OBMOČJA NA POSTOJSKEM

Minister za notranje zadeve dr. Gregor Virant in generalni direktor policije Stanislav Veniger sta 7. februarja, obiskala območje postojnskega, kjer so izredne vremenske razmere povzročile precejšnje razdejanje. Skupaj so si ogledali razmere in škodo, ki sta ju na postojnskem povzročila sneg in žled. Pogovarjali so se o varnostni situaciji in ukrepih za varovanje ljudi in premoženja. Policisti so ministru predstavili problematiko v času zimskih razmer in težave, s katerimi se soočajo.

Foto: Anita Leskovec, PU Koper

Mag. Garbrijel Sternad,
PU Maribor

Prometna signalizacija kot temelj policijskega nadzora in varnosti cestnega prometa

Na prometne nesreče in njihove posledice v cestnem prometu vpliva splet različnih dejavnikov, ki se razvrščajo v naslednje tri kategorije: voznik, vozilo in okolje. K okolju spada tudi cesta, katere pomemben element je prometna signalizacija. S to vozniki pridobivajo pomembne informacije, od katerih je (poleg ostalih dejavnikov) odvisno njihovo ravnanje v cestnem prometu, s tem pa tudi varnost cestnega prometa. Področje prometne signalizacije je v slovenskem prostoru dokaj natančno regulirano s predpisi, ki poleg vrste, pomena, oblike, barve in velikosti določajo tudi postavljanje prometne signalizacije. Zaradi navedenega se lahko od udeležencev cestnega prometa upravičeno pričakuje, da bodo prometno signalizacijo poznali in se po njej ravnali. To je temeljni pogoj, da svoje naloge lahko zakonito opravljajo nadzorni organi, pristojni za nadzor cestnega prometa, med katerimi ima osrednjo vlogo policija.

Osnovni dejavniki prometne varnosti

Tollazzi (2013) pojasnjuje zagotavljanje varnosti cestnega prometa kot zelo kompleksen problem, ki vključuje vedenje voznika, lastnosti vozila in ceste ter pogoje vožnje. Na varno vožnjo lahko gledamo z več vidikov: z vidika vozila in oblikovanja ceste ter obcestnega prostora ali/in z vidika njune uporabe (voznikove sposobnosti, predpisi in njihovo izvajanje, upravljanje s tveganjem).

Vloga človeka kot dejavnika prometne varnosti je bistveno širša od vloge zgolj voznika ali druge vrste udeleženca v cestnem prometu. Človek kot dejavnik prometne varnosti cestnega prometa se namreč pojavlja (Sternad, 2008):

- neposredno kot udeleženec cestnega prometa (npr. (ne) spoštovanje cestnoprometnih predpisov in prometne signalizacije),
- posredno kot graditelj, upravljavec in vzdrževalec prometne infrastrukture, konstruktor, serviser in vzdrževalec transportnih sredstev, pripravljavec predpisov, nadzornik v cestnem prometu, izvajalec tehničnih in zdravniških pregledov, vzgoje in izobraževanja udeležencev cestnega prometa ...

Glede na vsestransko vlogo človeka kot dejavnika prometne varnosti pri obravnavanju prometne signalizacije ne moremo enostransko izhajati zgolj iz vloge človeka kot upravljavca oziroma vzdrževalca infrastrukture, voznika ali nadzornika v cestnem prometu. Gre za tri vzajemno povezane vloge oziroma dejavnike prometne varnosti.

Upravljalci in vzdrževalci cest, nadzorniki prometne infrastrukture in drugi, ki skrbijo za načrtovanje in postavljanje prometne signalizacije, ustvarjajo po eni strani osnovne pogoje za varno udeležbo v cestnem prometu (ustrezna prometna ureditev oziroma prometna signalizacija ...), po drugi strani pa pogoje za zakonito in učinkovito izvajanje nadzora cestnega prometa. Policija ali drugi nadzorni organi posredno ugotavljajo morebitne pomanjkljivosti na cestah in jih sporočajo upravljavcem cest ali nadzornim organom, pristojnim za nadzor cest, udeleženci cestnega prometa pa na podlagi svojega ravnanja ali posredovanja informacij upravljavcem prav tako posredujejo izhodišča za ukrepe na prometni infrastrukturi. Udeleženci cestnega prometa s kršitvami določenih pravil vzpodbujajo obseg in različne načine izvajanja policijskega nadzora, medtem ko večji obseg nadzora vpliva na stopnjo pričakovanja udeležencev, da bodo v primeru ugotovljenih kršitev cestnoprometnih predpisov ustrezno obravnavani.

Temeljna pravna izhodišča

Ustreznost prometne ureditve predstavlja enega izmed pomembnih dejavnikov cestnega prometa, saj je od nje odvisno ravnanje vsakega udeleženca cestnega prometa. Zato mora biti na podlagi veljavnih predpisov ustrezno načrtovana in izvedena.

Navedeno velja tudi za prometno signalizacijo in prometno opremo, ki poleg splošnih prometnih pravil, določenih v Zakonu o pravilih cestnega prometa (Uradni list Republike Slovenije, št. 82/2013), predstavlja sredstvo za določanje prometne ureditve. V nacionalni zakonodaji Republike Slovenije je področje prometne signalizacije urejeno v več predpisih, temeljni zakon pa je Zakon o cestah (Uradni list Republike Slovenije, št. 109/2010 in 48/2012).

Zakon o cestah vsebuje splošne določbe, ki se nanašajo na postavljanje prometne signalizacije na javnih in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za cestni promet. Njihovi upravljavci morajo zagotavljati, da je prometna signalizacija postavljena v skladu s predpisi in da je uporabljena predpisana prometna signalizacija, ki udeležence cestnega prometa opozarja na nevarnosti na cesti ali delu ceste, jim naznanja omejitve, prepovedi in obveznosti, daje potrebna obvestila za varen in neoviran promet ter jih vodi v promet. Prometna signalizacija mora biti redno vzdrževana in ob vsakem uničenju, poškodovanju ali odstranitvi zamenjana oziroma nadomeščena (Zakon o cestah, 2012).

Prometna signalizacija mora na podlagi določb Zakona o cestah (Uradni list Republike Slovenije, št. 109/2010 in 48/2012) ustrezati odrejeni prometni ureditvi in prometno-tehničnim ter prometnovarnostnim razmeram na cesti oziroma delu ceste. Prav tako morajo biti s prometno signalizacijo označene začasne nevarnosti, obveznosti, omejitve ali prepovedi, ko pa je odpravljen vzrok, zaradi katerega je bila postavljena, jo je treba odstraniti.

Poleg navedenega zakona je bistven predpis, ki ureja področje prometne signalizacije, Pravilnik o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah (Uradni list Republike Slovenije, št. 46/2000, 110/2006, 49/2008 in 64/2008). Izdan je bil na podlagi Zakona o javnih cestah iz leta 1997, v pripravi pa je že nov, ki bo predvidoma začel veljati leta 2014. Pravilnik predpisuje vrsto, pomen, obliko, barvo, velikost in postavljanje prometne signalizacije na javnih in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za cestni promet. Od začetka uporabe je bilo sprejetih že več sprememb in dopolnitev pravilnika.

Zapore in ovire na cestah poleg omenjenih dveh predpisov ureja tudi Pravilnik o načinu označevanja in zavarovanja del na javnih cestah in ovir v cestnem prometu (Uradni list Republike Slovenije, št. 116/2006 in 88/2008).

K spoštovanju predpisov pri postavljanju prometne signalizacije upravljavce cest in izvajalce rednega vzdrževanja zavezuje tudi Zakon o pravilih cestnega prometa (Uradni list Republike Slovenije, št. 82/2013). Ta v okviru načel cestnega prometa določa, da sme udeleženec cestnega prometa pričakovati, da bodo tisti, ki so dolžni skrbeti za ceste in prometno ureditev na cestah, ravnali med drugim v skladu s predpisi o cestah.

Na prometno signalizacijo se navezujejo tudi drugi akti, ki jih je treba upoštevati pri načrtovanju in izvedbi posameznih prometnih objektov in ukrepov (na primer avtobusna postajališča, naprave in ukrepi za umirjanje prometa, krožna križišča ...).

Nepravilnosti na prometni signalizaciji – praktični primeri

Na cestah se pogosto ugotovijo nepravilnosti, ki se nanašajo na prometno signalizacijo. Ker gre za zelo različne pojavne oblike nepravilnosti, smo se v analizi praktičnih primerov omejili na nekatere tipične vrste, ki poleg prometnovarnostnega problema predstavljajo tudi najbolj očiten problem za zagotavljanje zakonitega in učinkovitega nadzora cestnega prometa.

Označitev mej naselja

Pravila vožnje, ki veljajo na cestah v naseljih (predpisana omejitev najvišje dovoljene hitrosti na 50 km/h), so posebne pomena za varnost cestnega prometa. V naseljih so v cestnem prometu v večjem deležu udeležene ranljive kategorije prometnih udeležencev (pešci in kolesarji), ki jih s kršenjem cestnoprometnih predpisov vozniki še posebej ogrožajo.

Zakonodajalec je naselje definiral v 2. členu Zakona o cestah, in sicer tako: »Naselje je pozidano območje na cesti, ki ga sestavlja vsaj deset stanovanjskih stavb, ki tvorijo prostor-

sko celoto, v kateri se pešci in vozila vključujejo v promet na tej cesti preko dovoznih poti, ulic, trgov, parkov ali drugih javnih površin, meje naselja pa so označene s predpisano prometno signalizacijo; v meje naselja so vključeni tudi deli cest znotraj pozidanega območja, ob katerih ni stanovanjskih stavb.«

Za označitev mej naselja se uporabljajo prometni znaki »naselje« (III-14) in »konec naselja« (III-15), določeni s Pravilnikom o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah. Meje morajo biti jasno določene in ustrezati pojmu naselja, označiti pa jih je treba na vseh cestah, ki vodijo v naselje oziroma iz njega. Pri označitvi mej naselja s prometnimi znaki se torej ne sme izhajati iz katastrske meje naselja, temveč je treba slediti določbam predpisov. Ker gre za območje, morata biti s predpisanimi prometnimi znaki označena začetek in konec naselja.

Med najpogostejše nepravilnosti, ki se nanašajo na označitev mej naselja, spadajo manjkajoči prometni znaki »konec naselja« (III-15), neustrezna lokacija meje naselja (npr. ni vsaj deset stanovanjskih stavb ...) in manjkajoča prometna signalizacija za označitev meje naselja na nekaterih cestah, ki vodijo v naselje. Poleg teh se kot nepravilnost pojavlja tudi namestitve neenotnih prometnih znakov za izrecne odredbe na drogu prometnega znaka »naselje« (III-14). Primer označitve naselja Maribor na neustrezni lokaciji je prikazan na sliki 1.

Opisane nepravilnosti so pogostejše na občinskih cestah, na katerih se področje ni uredilo tudi glede na Zakon o javnih cestah, ki je to urejal pred 1. 7. 2011.

Območja omejene hitrosti

Podobno kot za označitev naselij velja tudi za območja omejene hitrosti. Po določbah 2. člena Zakona o cestah je območje omejene hitrosti »s predpisano prometno signalizacijo označen del naselja, v katerem je zaradi gostote poselitve ali drugih urbanih značilnosti, varnosti prometa pešcev ali kole-

Slika 1: Označitev naselja Maribor

sarjev hitrost omejena na manj kot 50 km/h». Običajno se takšna območja v praksi izvedejo tudi z napravami in ukrepi za umirjanje prometa.

Območje omejene hitrosti se označuje s prometnimi znaki »območje omejene hitrosti« (III-29) in »konec območja omejene hitrosti« (III-30), ki jih predpisuje Pravilnik o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah. Ker gre za območje, morata biti s predpisanimi prometnimi znaki označena začetek in konec naselja.

Najpogostejše nepravilnosti, povezane z območji omejene hitrosti, se nanašajo na izbiro neustrezne prometne signalizacije in manjkajočo prometno signalizacijo za označitev konca območja omejene hitrosti. Upravitelji postavljajo prometne znake, ki ne

Slika 3: Neustrezna prometna signalizacija pred križiščem

Slika 2: Neustrezna označitev območja omejene hitrosti

ustrezajo določbam omenjenega pravilnika ne glede na dimenzije ne glede vsebine, ali pa na njih celo določijo omejitve najvišje dovoljene hitrosti, ki ne ustrezajo 46. členu Zakona o pravilih cestnega prometa. Po njem je namreč najvišja dovoljena hitrost v območju omejene hitrosti 30 km/h. Primer neustrezne označitve območja omejene hitrosti v naselju Podova je prikazan na sliki 2.

Prometni znaki za izrecne odredbe

Pomembna posebnost, ki jo je treba upoštevati pri postavljanju prometnih znakov za izrecne odredbe, je določilo 100. člena Pravilnika o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah. Ta določa, da je treba znake za izrecne odredbe ponovno postaviti za vsakim križiščem ceste, na kateri je takšen znak, če naj velja izrecna odredba tudi še za takšnim križiščem.

Ravnanje v nasprotju z opisano določbo predstavlja pogosto nepravilnost, ki predstavlja nejasno prometno ureditev za udeležence cestnega prometa (posledica so lahko npr. pogosto spreminjanje omejitev hitrosti na krajših cestnih odsekih), težave pa predstavlja tudi pri zagotavljanju zakonitega in učinkovitega nadzora cestnega prometa oziroma ga celo onemogoča.

Pred križišči postavljeni prometni znaki za izrecne odredbe z dopolnilno tablo IV-2, ki označuje dolžino dela ceste, na katerem velja z znakom označena izrecna odredba, predstavljajo posebno težavo. Če je križišče na razdalji, ki je krajša od dolžine, navedene na dopolnilni tabli, potem je ureditev za udeležence cestnega prometa zavajajoča. Primer takšne prometne signalizacije izven naselja Bresternica je prikazan na sliki 3.

Slika 4 in 5: Prometna ureditev »desno - desno« v Mariboru

Križišča s prometno ureditvijo »desno-desno«

Prometna ureditev »desno-desno« predstavlja v križiščih poseben problem, saj gre za ureditev, ki s predpisano prometno signalizacijo voznikom prepoveduje zavijanje na levo. Torej v teh primerih ne gre za postavitve prometne signalizacije v nasprotju s predpisi, temveč za prometno-tehnične rešitve, ki je vozniki ne »sprejmejo« oziroma je ta v nasprotju z željami ali potrebami uporabnikov prometne infrastrukture. Posledično so v takšnih križiščih pogoste kršitve prometne signalizacije in ogrožanje udeležencev cestnega prometa. Na zmanjšanje kršitev se sicer lahko v omejenem obsegu vpliva z nadzorom cestnega prometa, vendar ostane osnovni problem še vedno isti, torej »kršitve, ki so posledica neustrezne prometno-tehnične ureditve«. Primer opisane prometne ureditve na Istrski ulici v Mariboru je prikazan na sliki 4.

Osnovni problem tovrstnih prometnih ureditev je predvsem, da izhajajo iz teoretične zamisli projektantov ali upravljavcev cest, ki pa niso predvideli in upoštevali ravnanja voznikov ob takšni prometni ureditvi. Torej to ne pomeni, da se tovrstne prometne ureditve ne bi izvajale, ampak je treba predvideti tehnične ukrepe, s katerimi se na enostaven način trajno preprečijo kršitve. Ukrep v tovrstnih križiščih, ki se je v praksi izkazal za učinkovitega, je fizična ločitev smernih vozišč.

Začasna prometna signalizacija

Začasne prometne ureditve oziroma zapore cest so poseben problem z vidika udeležencev cestnega prometa in nadzornih organov, ki probleme zaznajo navadno šele po odzivih voznikov. Zapore cest pomenijo poseg v ustaljen način odvijanja prometa na določenem odseku ceste, zato je s prometnovarnostnega vidika pomembno, da so te prometne

ureditve skladne s predpisi že od faze njihovega načrtovanja vse do odstranitve.

Bistveno bolj kot načrtovanje zapor izstopa njihova izvedba. Največkrat se namreč pojavljajo nepravilnosti, ki so posledica površnosti in pomanjkanja znanja postavljalcev zapor ter nepravilnega vzdrževanja. Najpogostejše nepravilnosti pri postavljanju prometne signalizacije na zaporah cest so (Sternad, 2008):

- najava zapore (prometna signalizacija pred mestom zapore) je v nasprotju s predpisi;
- uporaba prometnih znakov »tabla pokončne zapore« (VI-3, VI-3.1) je v nasprotju s predpisi in njihova namestitve neustrezna;
- neustrezna namestitve prometnih znakov;
- izvedba čelne zapore v nasprotju s predpisi;
- postavitve velikega števila prometnih znakov na kratkih razdaljah (kar bistveno zmanjšuje njihovo razumljivost in vidnost);
- prometni znaki niso bili odstranjeni, čeprav ni bilo razlogov za njihovo postavitve;
- pomanjkljive in obrabljene začasne talne označbe.

Primer neustrezne postavitve prometne signalizacije na zapor glavne ceste št. 2 izven naselja Pušenci je prikazan na sliki 5.

Kot smo omenili v uvodnih teoretičnih izhodiščih, mora biti za zagotavljanje zakonitega in učinkovitega nadzora cestnega prometa prometna signalizacija postavljena v skladu s predpisi. Poleg Zakona o cestah ter Pravilnika o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah to področje podrobneje ureja tudi Pravilnik o načinu označevanja in zavarovanja del na javnih cestah in ovir v cestnem prometu.

Slika 6: Neustrezna prometna signalizacija na zaporu ceste

Povzetek ugotovitev ter vloga in možnosti policije

Upoštevaloč značilnosti in obseg navedenih nepravilnosti lahko opredelimo naslednje najverjetnejše razloge, povezane z izpostavljenostjo problematiko prometne signalizacije:

- pomanjkljivo znanje pristojnih upravljavcev, pomanjkljivo načrtovanje in površnost pri določanju prometne ureditve oziroma postavljanju prometne signalizacije;
- ekonomski razlogi (varčevanje na račun prometne varnosti);
- nedosledno opravljanje pregledniške funkcije kot naloge izvajalcev rednega vzdrževanja;
- nezadosten pretok informacij med udeleženci prometnovarnostnega sistema (npr. vozniki, nadzornimi organi, upravljavci cest, izvajalci rednega vzdrževanja ...);
- posamezniki se ne zavedajo odgovornosti;
- pomanjkljiv zunanji nadzor, ki ga izvajajo pristojni državni in občinski organi, idr.

Policija sicer ni neposredno pristojna za nadzor tehničnih rešitev na prometni infrastrukturi, kljub temu pa zaradi svojih temeljnih nalog nadzora in urejanja cestnega prometa ne sme biti strpna do tovrstnih problemov. Nenazadnje so predstavniki policije člani komisij za tehnične preglede in prevzeme prometnih objektov, področje prometne infrastrukture, vključno s prometno signalizacijo, pa je tesno vpeto v delo slehernega policista.

Vloga policistov ali policijskih inšpektorjev je pri soočanju s problemom prometne signalizacije različna, njihove najznačilnejše dejavnosti pri tem pa so:

- priprava obvestil o ugotovljenih nepravilnostih na cestah. To področje je urejeno v Priročniku za izvajanje postopkov v cestnem prometu, zaznane nepravilnosti ali pomanjkljivosti pa se lahko odpravijo že pred nastankom posledic. Izkušnje kažejo, da upravljavci cest utemeljenim predlogom sledijo;
- doslednejše ugotavljanje prekrškov, ki jih storijo upravljavci cest ali izvajalci rednega vzdrževanja. Skladno z določili Zakona o prekrških se poda predlog drugemu prekrškovnemu organu;
- posvečanje večje pozornosti opisani problematiki pri obravnavanju prometnih nesreč. Pri natančnem ogledu lahko policisti ugotovijo marsikatero nepravilnost, ki se nanaša na prometno signalizacijo (policisti so zavezani k temu, da ugotovijo vsa dejstva in okoliščine, zato se ne sme zgoditi, da se na to pozablja). Na podlagi ugotovitev se pripravi obvestilo o ugotovljenih nepravilnostih na cestah oziroma predlog drugemu prekrškovnemu organu;
- dosledno preverjanje prometne ureditve na zaporah cest oziroma začasnih prometnih ureditvah. Pomembno je, da se preveri prometna ureditev, ki se primerja z izdelanim elaboratom, da se nepravilnosti takoj odpravijo oziroma izvedejo drugi predpisani ukrepi;
- komisijski pregledi cest, nivojskih prehodov, avtobusnih postajališč. Člani komisij so praviloma inšpektorji policijskih uprav, ki morajo pri pobudah poleg prometnovarnostnega vidika upoštevati tudi vidik zakonitega in učinkovitega nadzora cestnega prometa;
- krepitev sodelovanja z upravljavci in vzdrževalci cest. Na sestankih in drugih oblikah komuniciranja je treba opozarjati na tovrstne probleme in iskati možne rešitve (morda se nekateri upravljavci in vzdrževalci ne zavedajo posledic pomanjkljivosti na prometni signalizaciji);

- pobude za skupne ogleds prometne signalizacije, na katere se poleg predstavnika policije, upravljavca in vzdrževalca povabijo tudi predstavniki pristojnega inšpekcijskega organa. Predvsem v primeru kompleksnejših prometnih ureditev je tovrsten pristop zaželen, saj lahko predstavniki različnih služb takoj predstavijo svoj pogled na konkretno problematiko in je dogovor o rešitvi problema dokaj hitro sklenjen. Takšen pristop je zelo dober pri ogledu prometne infrastrukture na krajih prometnih nesreč IV. kategorije – ogledi se izvajajo na pobudo policije.

Sklep

Prispevek se osredotoča na področje prometne signalizacije, ki spada v kategorijo cestne prometne infrastrukture; ta mora z vsemi pripadajočimi elementi zagotavljati varno odvijanje prometa vseh njenih uporabnikov. Pri analizi praktičnih primerov smo se omejili le na nekatere tipične vrste nepravilnosti prometne signalizacije, ki poleg prometnovarnostnega problema predstavljajo tudi najočitnejši problem zagotavljanja zakonitega in učinkovitega nadzora cestnega prometa.

Nakazali smo nekatere možnosti, ki jih ima policija, da se sooči s tovrstno problematiko in prispeva k večji varnosti udeležencev cestnega prometa, sočasno pa prispeva tudi k zagotovitvi pogojev za izvajanje zakonitega in učinkovitega nadzora cestnega prometa. Policija sicer ni neposredno pristojna za nadzor tehničnih rešitev na prometni infrastrukturi, kljub temu pa lahko pomembno vpliva na povečanje delovne učinkovitosti na tem področju (če se določena nevarna mesta na cestah ali mesta z neustrezno prometno ureditvijo odpravijo prej, bo imela policija manj dela s posledicami, manj bo stroškov in manj porabljenega delovnega časa policistov). S takšnim pristopom se lahko v prihodnosti doseže, da se policijski kadrovski in tehnični viri usmerijo v druge naloge policije, sočasno pa se krepi stanje varnosti v Republiki Sloveniji.

Viri:

1. Sternad, G. (2008). Prometnovarnostni pogled na problem označevanja in zavarovanja del na javnih cestah. V zborniku Logistični sistemi prihodnosti (str. 68–72). Maribor: Prometna šola Maribor.
2. Tollazzi, T. (2013). Pregled varnosti cest: gradivo projekta ROSEE. Neobjavljeno delo.
3. Pravilnik o načinu označevanja in zavarovanja del na javnih cestah in ovir v cestnem prometu. Uradni list Republike Slovenije, št. 116/2006 in 88/2008.
4. Pravilnik o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah. Uradni list Republike Slovenije, št. 46/2000, 110/2006, 49/2008 in 64/2008.
5. Pravilnik o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah – pojasnilo posameznih določb glede osnovne barve znakov za prepoved ter pomen dopolnilnih tabel (31. 7. 2013). Ljubljana: Ministrstvo za infrastrukturo in prostor, Direktorat za infrastrukturo.
6. Zakon o cestah. Uradni list Republike Slovenije, št. 109/2010 in 48/2012.
7. Zakon o pravilih cestnega prometa (uradno prečiščeno besedilo). Uradni list Republike Slovenije, št. 82/2013.

Foto: mag. Gabrijel Sternad, PU MB

Aleksander Vrabič,
PU Ljubljana

Policijski nadzor prometne signalizacije in infrastrukture

Razvoj prometa v splošnem pomenu je tesno povezan z razvojem gospodarstva na določenem ozemlju. Prav tako je razvoj gospodarstva v soodvisnosti z razvojem prometa, saj količina tranzicije določa stopnjo nekega poslovanja, delovanja oziroma rast gospodarstva.

Zaradi prometno ugodne geografske lege je naša država že od nekdaj območje križanja različnih poti – Apeninski polotok v povezavi s Panonsko nižino ter prometni tokovi iz srednje Evrope, ki se usmerjajo proti jugovzhodu (Balkan oz. Mala Azija) in jugu (jadranska obala).

O nastanku pravih cest na območju današnje Slovenije lahko govorimo šele od rimske osvojitve naših krajev v dobi cesarja Avgusta, saj so Rimljani dvignili gradnjo in vzdrževanje cest na visoko raven, ki si še danes zasluži spoštovanje.

Težave za razvoj cestnega sistema so se pojavile v 19. stoletju z razvojem železniškega prometa. Proga Grac–Celje¹ je bila odprta 2. junija 1846. Šele izum motornih vozil je znova dvignil pomembnost cest. Pomen cestnega prometa se zaradi številnih funkcij še danes povečuje.

Razvoj avtomobilizma je za ceste pomenil preporod, saj je njegov hiter razvoj cesti vrnil prejšnji pomen. Z letom 1898 se začenja zgodovina avtomobilizma na Slovenskem, ko je Anton Codelli v Ljubljano z Dunaja pripeljal prvi avtomobil.² V polpretekli zgodovini naše bivše skupne države so se ceste iz leta v leto bolj modernizirale; leta 1958 je bila zgrajena »avtocesta« Ljubljana–Zagreb, ki je bila pomembna pridobitev za Slovenijo, posebej za Dolenjsko, ki se je od njenega odprtja hitreje razvijala. Leto 1969 je prelomno za gradnjo avtocest v Sloveniji, saj steče gradnja slovenske avtoceste Vrhnika–Postojna.

Gradnja prve, 32 kilometrov dolge slovenske avtoceste od Vrhnike do Postojne, se je začela maja leta 1970, prometu pa so jo predali 29. decembra 1972. Slovenija se je z njeno zgraditvijo pridružila drugim dvajsetim evropskim državam, ki so že imele avtocestno

omrežje. Kot zanimivost oz. za primerjavo naj navedem, da je imela Nemčija takrat že 6219 km avtocest (od tega vzhodna 1390 km, zahodna pa 4829 km), Italija 4323 km, Francija 1715 km in Avstrija 553 km.³ Danes je v Republiki Sloveniji 746 km avtocest, 16 km hitrih cest, 819 km glavnih cest, 5117 km regionalnih cest, 13.598 km lokalnih cest in 18.626 km javnih cest.⁴

Prometna varnost v Republiki Sloveniji

Prometna varnost v Republiki Sloveniji je v zadnjem petletnem obdobju spodbudna z vidika zmanjšanja predvsem posledic prometnih nesreč. Trend števila mrtvih in hudo telesno poškodovanih v cestnem prometu je od leta 2008 v stalnem upadanju in vzporeden z evropskim povprečjem, z manjšo izjemo v letu 2011, ko je število prometnih nesreč in njihovih posledic naraslo. V Sloveniji je bilo v letu 2012 manj žrtev prometnih nesreč kot v letu 2011 in predhodnih letih. Primerjalno se torej na letni ravni stanje prometne varnosti izboljšuje.

Če se ozremo nekoliko nazaj, je bila Republika Slovenija takoj po osamosvojitvi leta 1991 ena izmed držav, kjer je bila prometna varnost po številu smrtnih žrtev na cestah najslabša. Takrat smo bili primerljivi s Portugalsko in Grčijo.

Tisto leto je na slovenskih cestah ugasnilo življenje 462 ljudi. Še bolj zaskrbljujoče pa so številke umrlih na slovenskih cestah v letih 1978 in 1979, ko je bila Republika Slovenija še del skupne države Jugoslavije, saj je leta 1978 umrlo 729 oseb, leta 1979 pa kar 735 oseb, kar je tudi absolutno najvišja številka umrlih od leta 1954, ko se vodijo uradne evidence števila umrlih na cestah.

Nacionalni program varnosti cestnega prometa za obdobje 2013–2022 in vloga policije

Nacionalni program varnosti cestnega prometa je strateški dokument, ki obravnava nacionalno varnostno politiko in strokovno zahtevne ter varnostno najbolj transparentne probleme na področju varnosti cestnega prometa v Republiki Sloveniji za obdobje 2013–2022. Predstavlja vizijo in cilj, za prednostna področja pa določa ukrepe, ki jih je treba izvesti za učinkovitejše zagotavljanje varnosti cestnega prometa. Primarni cilj programa je prizadevanje za zmanjšanje najhujših posledic prometnih nesreč v cestnem prometu (smrtne žrtve in hudo telesno poškodovani udeleženci), ki bo dosežen z učinkovitim izvajanjem ukrepov iz programa ter zagotavljanjem politične volje in družbene podpore. Za izhodišče se uporablja leto 2010, ko je v Sloveniji izgubilo življenje 138 ljudi. Temu cilju sledi tudi nacionalni program, katerega izvajanje mora zagotoviti, da na slovenskih cestah konec leta 2021 ne bo umrlo več kot 70 oseb in se ne bo več kot 420 oseb hudo telesno poškodovalo.

V zapletenem sistemu je varnost cestnega prometa odvisna od odgovornega ravnanja posameznika, vzgojno-izobraževalnih in preventivnih organizacij, medijev, represivnih in pravosodnih organov, civilne družbe, gospodarskih družb, lokalne samouprave in državnih organov.

V ta sistem je vpet tudi policijski nadzor, ki predstavlja pomemben člen v prizadevanjih za boljšo prometno varnost in s tem povezano mobilnostjo.

Policijski nadzor prometne signalizacije in infrastrukture

Policijski nadzor na področju cestne infrastrukture je usmerjen predvsem v nadzor nad izvrševanjem zakonov in drugih predpisov, ki urejajo vzdrževanje državnih cest in občinskih cest, ter varstvo cest in prometa na njih. Temelj-

¹ <http://www.slo-zeleznice.si/podjetje/onas/zgodovina>

² http://sl.wikipedia.org/wiki/Anton_Codelli_%28izumitelj%29

³ http://www.dars.si/Dokumenti/4_publikacije_knjige/slo_AC_30_let.pdf

⁴ http://www.dc.gov.si/si/delovna_podrocja/cest/

na pooblastila policije so vsebovana v Zakonu o nalogah in pooblastilih policije (ZNNPPol), Zakonu o pravilih cestnega prometa (ZPrCP), Zakonu o cestah (ZCes-1) ter Pravilniku o prometni signalizaciji in opremi na javnih cestah.

Vloga policije pri gradnjah, rekonstrukcijah in uporabi cest

Vlogo policije pri upravljanju s cestno infrastrukturo lahko razdelimo na štiri dele, in sicer:

- pred gradnjo,
- med gradnjo,
- ob zaključku gradnje na tehničnem pregledu ceste,
- ob uporabi ceste.

Čeprav so vsi naštetih deli upravljanja s cestno infrastrukturo izjemno pomembni, je za policijo pomembnejši del ob zaključku gradnje na tehničnem pregledu ceste in nadzor uporabe cest.

Vloga policije ob zaključku gradnje na tehničnem pregledu ceste

Policija oziroma njeni predstavniki s posebnimi pooblastili, ki jih izda generalni direktor policije, pri tehničnih pregledih dajejo pripombe na vse nepravilnosti ali nedokončane stvari, ki lahko kakor koli ogrozijo varnost prometa. Te se vnesejo v zapisnik organa, ki je izdal gradbeno dovoljenje. Ob ugotovitvi manjših nepravilnosti (manjkajoče talne označbe, prometni znaki), ki ne ogrožajo splošne varnosti prometa, lahko organ, ki vodi tehnični pregled, kljub temu izda uporabno dovoljenje in določi rok za odpravo pomanjkljivosti.

Vloga policije pri ugotavljanju rednega vzdrževanja cest

Takoj po končani izgradnji ali obnovi ceste, ko je ta predana prometu, se začne z vzdrževanjem, ki se izvaja ves čas trajanja ceste. Redno vzdrževanje je tekoče in nenehno vzdrževanje cestnega telesa in obcestja, ki mora s sprejemljivimi stroški zagotavljati prometnim razmeram ustrezen nivo prometnih in drugih uslug. Zagotoviti mora vsaj minimalne kriterije prometne varnosti, prepustnosti oziroma prevoznosti cest, ohranjanja in urejenosti cest ter varovanja okolja. Pri tem se stremi k čim manjšim stroškom ob čim daljši trajnosti učinkov izvedenih ukrepov.

Poleg navedenega je poglavitna naloga rednega vzdrževanja predvsem sprotno odpravljanje napak, poškodb in pomanjkljivosti na prometnih površinah ter obcestju. Vsaka nepopravljena poškodba prometne površine namreč

predstavlja izhodišče za nadaljnje večje poškodbe.

Policija ob ugotovitvi pomanjkljivosti in nepravilnosti na državni cesti takoj pisno obvesti pristojni organ inšpekcije cest (IRSPEP), direkcijsko Republike Slovenije za ceste in vzdrževalca ceste, v primeru lokalnih cest pa pristojni organ lokalne skupnosti.

Opredelitev del rednega vzdrževanja cest⁵

Opredelitev del rednega vzdrževanja določa Pravilnik o vrstah vzdrževalnih del na javnih cestah in nivoju rednega vzdrževanja javnih cest, ki je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 62/1998, z 11. 9. 1998.

Dela rednega vzdrževanja so razvrščena kot:

- pregledniška služba
- redno vzdrževanje prometnih površin
- redno vzdrževanje bankin
- redno vzdrževanje odvodnjavanja
- redno vzdrževanje brežin
- redno vzdrževanje prometne signalizacije in opreme
- redno vzdrževanje cestnih naprav in ureditev
- redno vzdrževanje vegetacije
- zagotavljanje preglednosti
- čiščenje cest
- redno vzdrževanje cestnih objektov
- intervencijski ukrepi
- zimska služba

Pomembnejši deli rednega vzdrževanja iz omenjenega pravilnika za policijo so predvsem redno vzdrževanje prometnih površin in brežin, vzdrževanje vegetacije in preglednosti, intervencijski ukrepi, opravljanje zimske službe ter redno vzdrževanje prometne signalizacije.

Naloge so podrobno opredeljene v pravilniku, zato jih na tem mestu ne bom posebej predstavljal, izpostavil pa bom redno vzdrževanje prometne signalizacije in opreme. Ugotavljamo, da prevelika količina prometne signalizacije na območju naselja, kjer je večje število pešcev, kolesarjev in otrok, odvrta pozornost voznikom od ostale prometne signalizacije (križišče, prehod za pešce itd.). V drugih primerih pa ugotavljamo, da sta prometna signalizacija in oprema pomanjkljivi. Policija ob prometnih nesrečah s smrtnim izidom skliče komisijo, ki jo predstavljajo člani upravljavca, vzdrževalca, predstavnika lokalne skupnosti, člani sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu (če je svet ustanovljen in delujoč), predstavnika družbe

za razvoj infrastrukture, predstavnika Inšpektorata RS za promet, energetiko in prostor ter policije. Komisija se sestane na kraju prometne nesreče, kjer predstavi splošne ugotovitve nastanka in poteka prometne nesreče ter predloge za izboljšanje prometne signalizacije in opreme, ki morajo biti objektivni. O sklepih, pobudah in ugotovitvah se sestavi zapisnik komisije, ki se pošlje upravljavcu cest. Glede na dejstvo, da komisijo sestavljajo člani organov, organizacij in subjektov, ki so najtesneje povezani in odgovorni za prometno varnost v državi, so njeni predlogi obravnavani in izvedeni prednostno. Največkrat se po predlogu komisije opravi preplastitev določenega dela vozišča, postavitev varovalnih ograj, semaforizacija križišč, postavitev omejitve hitrosti in dodatne talne označbe na vozišču.

Žal se nemalokrat pojavi neutemeljen očitke, da se »mora vedno najprej nekaj zgoditi, da se potem kaj ukrene«. Vprašati se je treba, kaj je kdo storil, da se nekaj ne bi zgodilo.

Sklep

Država ima dobre ceste, če ima dobro upravo in seveda denar. V Sloveniji trenutno žal ni denarja za novogradnje, še bolj zaskrbljujoče pa je dejstvo, da zadostnih sredstev ni niti za potrebno vzdrževanje. »V Sloveniji ni težava ugotoviti, kako v zelo slabem stanju je državno cestno omrežje, ampak je težavno dejstvo, da je denarja za obnovo in sploh vzdrževanje prometnic vse manj, čeprav imamo okoli 1,2 milijona registriranih avtomobilov, da stopnja motorizacije narašča in se je obseg prometa v preteklih petih letih povečal za okoli sedemdeset odstotkov«.⁶

Zanimiva je raziskava EuroRAP⁷ Slovenija, ki deluje pod okriljem AMZS in se ukvarja s prometno varnostjo na cestah. Ugotavlja, da v Sloveniji avtoceste in hitre ceste predstavljajo najvišji standard varnosti cest. Problem pri nas je nesorazmerno velik prepad med varnostjo avtocest in ostalega državnega cestnega omrežja (regionalne in glavne ceste).⁸ Varnost na regionalnih in glavnih cestah

⁶ Vir: Gregor Ficko, direktor DRSC, <http://www.siol.net/novice/gospodarstvo/2013/04/prometna%20varnost.aspx>

⁷ Road Assessment Program, mednarodna neprofita organizacija, katere člani so evropski avtomobilski klubi, pristojne državne ustanove in organi ter nacionalni in regionalni upravitelji cestnega omrežja, znanstvenoraziskovalne organizacije in posamezniki, ki se ukvarjajo s prometno varnostjo na cestah.

⁸ Vir: http://www.motorevija.si/si/356/1560/Manj_zrtvec_vec_prometa_nevarni_odseki.aspx

je po ugotovitvah raziskave »katastrofalna«.

Seveda se policija ne ukvarja s sprejemanjem proračuna drugih ministrstev in organov v njihovi sestavi (DRSC), kljub temu pa mora biti pri ugotovitvah o pomanjkljivi prometni signalizaciji racionalna in objektivna. Zasledovati je treba cilj, da se na cestah odpravijo tiste pomanjkljivosti, ki predstavljajo najvišjo stopnjo tveganja za nastanek prometnih nesreč. Sem sodijo pomanjkljiva vertikalna in horizontalna signalizacija ter zglajena vozišča, kjer najpogosteje prihaja do prometnih nesreč.

V Uradnem listu RS, št. 46/2000, z 31. 5. 2000 je bil objavljen podzakonski akt Pravilnik o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah, kjer je v prehodnih in končnih določbah med drugim v 134. členu zapisano: »Prometne znake, ki so postavljeni na podlagi določb Pravilnika o prometnih znakih na cestah (Ur. l. SFRJ, št. 48/81, 59/81 in 17/85), je treba prilagoditi določbam tega pravilnika najkasneje v desetih letih po uveljavitvi tega pravilnika«. Zame-

njava prometnih znakov za nevarnost, prometnih znakov za prepoved oziroma omejitev določa belo podlago in ne rumeno. To pomeni, da bi morali biti vsi prometni znaki, ki niso v skladu s tem pravilnikom, zamenjani do 31. 5. 2010. Pri pregledu prometne signalizacije na območju Policijske uprave Ljubljana, ki so jo v oktobru letos opravile vse policijske postaje, je bilo ugotovljeno, da je na državnih cestah še približno 40 odstotkov starih prometnih znakov, na lokalnem cestnem omrežju pa kar 60 odstotkov.

Literatura in viri

1. Zakonu o nalogah in pooblastilih policije (Ur. l. RS, št. 15/2013).
2. Zakonu o pravilih cestnega prometa (Ur. l. RS, št. 109/2010 s spremembami in dopolnitvami).
3. Zakon o cestah (Ur. l. RS, št. 109/2010).
4. Pravilnik o prometni signalizaciji in opremi na javnih cestah (Ur. l. RS, št. 46/2000 s spremembami in dopolnitvami).

5. Pravilnik o vrstah vzdrževalnih del na javnih cestah (Ur. l. RS, št. 62/1998, 11. 9. 1998, s spremembami in dopolnitvami).

Internetne strani

1. <http://www.slo-zeleznice.si/podjetje/onas/zgodovina>
2. http://sl.wikipedia.org/wiki/Anton_Codelli_%28izumitelj%29
3. http://www.dars.si/Dokumenti/4_publicacije_knjige/slo_AC_30_le.pdf
4. http://www.dc.gov.si/si/delovna_podrocja/ceste/
5. <http://www.siol.net/novice/gospodarstvo/2013/04/prometna%20varnost.aspx>
6. http://www.motorevija.si/si/356/1560/Manj_zrtev_vec_prometa_nevarni_odseki.aspx

Foto: Štefan Abraham, PU Murska Sobota

Boris Jereb, UIT GPU

Usmerjanje tehničnega nadzora nad uporabo elektronskih naprav za nadzor cestnega prometa

Kaj je pomembno pri policijskem nadzoru prometa z elektronskimi napravami? Za nestrokovno javnost vsekakor strokovno pravilna uporaba brezhibnih elektronskih naprav ter nadzor nad temi napravami in delom policistov. Tako kaže tudi pravna praksa, kjer se pritožniki večkrat sklicujejo na domnevno napačno uporabo elektronskih naprav ter neznanje in neusposobljenost policistov za delo. Kako nestrokovno in drugo zainteresirano javnost prepričati, da policisti delajo strokovno in zakonito? S sistemsko usmerjenim in učinkovitim nadzorom, ki je dovolj strokoven in neodvisen, da se v javnosti lahko ustvari primerna stopnja zaupanja v delo policije. Delo policije se nadzoruje z različnimi nadzornimi mehanizmi v policiji, ministrstvu za notranje zadeve in drugod. Verjetno je najmočnejši nadzorni mehanizem – če ga smemo tako poimenovati – neformalni mehanizem moči medijev, preko katerega se širša javnost obvešča o aktivnostih policije. Prispevki o policiji so v medijih precej pogosti, kritični, v javnosti precej spremljani in komentirani.

Kontrola etilometrov v laboratoriju

Ker je področje nadzornih mehanizmov obširno in daleč presega vsebino, primerno za ta prispevek, bo v nadaljevanju na kratko pokazan le notranji nadzorni mehanizem v policiji, ki ga tvori strokovna služba na področju meritev alkohola v izdihanem zraku preizkušanih oseb in meritev hitrosti vozil v prometu. Ta mehanizem je pravzaprav prvi v vrsti in zaradi nekaterih pomembnih strokovnih aktivnosti igra precej pomembno vlogo v verigi nadzornih mehanizmov. To dejavnost izvaja Oddelek za elektronske naprave in laboratorij merilnikov Sektorja za operativno-tehnične sisteme v Uradu za informatiko in telekomunikacije v Generalni policijski upravi.

Nadzorne aktivnosti obsegajo kontrolne preglede alkoskopov, etilometrov, vzdrževanje in nadzorovanje elektronskih naprav za nadzor prometa ter izvajanje akreditiranih kontrolnih postopkov za ugotavljanje skladnosti meril s predpisi. Akreditirano področje obsega vse merilnike hitrosti in etilometre, ki jih uporablja slovenska policija.

Rezultat usmerjenih tehničnih in drugih nadzorov predstavlja v praksi uporaben posnetek dejanskega stanja in podlago za morebitne popravilne ukrepe. Hkrati so zbrani podatki tudi pripomoček policiji za odločanje o postopku opremljanja policije, in sicer o primernih vrstah elektronskih

naprav za nadzor prometa. To pa je dejansko pravi, želeni cilj vsakega usmerjenega nadzora.

Nadzor nad uporabo tehničnih sredstev in naprav

Nadzor nad delom policije je temeljna naloga vsake demokratične družbe, na formalni in neformalni ravni. Nadzor zato, da se v širši nestrokovni in strokovni javnosti vzpostavi kar najvišji splošni nivo zaupanja v delo policije. V združenju EPAC¹ so izpostavili nekaj ključnih principov², ki se – gledano s tehničnega vidika – lahko prenesejo na usmerjeni nadzor. Če te principe povzamemo in jih le nekaj izpostavimo, gre za:

- spoštovanje vladavine prava in človekovih pravic,
- uveljavljanje t. i. višjih standardov pri policijskih aktivnostih,
- večje zaupanje javnosti v policijske aktivnosti,
- večjo odprtost policije do javnosti in
- učenje na napakah ter posledično izboljšanje policijskih aktivnosti.

Spoštovanje vladavine prava je precej suhoparna in ponavljajoča se fraza v medijih in tudi sicer. Kljub temu velja pravo izpostaviti kot temeljno vodilo za vse aktivnosti v družbi, še posebej, kadar gre za odnos med represivnimi organi – policijo – in udeleženci v prometu, kjer policisti prisilno uveljavljajo moč zakona (law enforcement). Za udeležence v prometu je še kako pomembna pravna varnost in predvidljivost policijskih ravnanj, ko so ti udeleženi v policijskih postopkih, to pa je bistveno pri zagotavljanju vladavine prava in človekovih pravic.

Običajno se udeleženci v prometu srečujemo s policisti pri nadzoru voznikov zaradi ugotavljanja njihovega psihofizičnega stanja, v kar sodita največkrat preverjanje morebitne alkoholiziranosti voznikov in merjenje hitrosti vožnje vozil. Ali je pri teh aktivnostih mogoča zloraba policijskih pooblastil? Odgovor bi bil lahko pritrdilen, zato se v slovenski policiji izvaja ustrezen usmerjen nadzor tehnične in upravno-pravne narave, ki morebitne odklonske pojave poskuša najprej preprečevati in nato po potrebi tudi odpravljati. Pri tem so najpomembnejši notranji nadzor, ki ga s tehničnega vidika stalno izvaja tehnična služba v policiji, in drugi nadzorni mehanizmi, izmed katerih lahko izpostavimo nadzorni organ v ministrstvu za notranje zadeve³.

Oprema za nadzor psihofizičnega stanja voznikov in merjenje hitrosti vozil

Kadar policisti preverjajo psihofizično stanje voznikov, gre zaradi oblike običajno za preverjanje morebitne alkoholiziranosti s pomočjo elektronskih naprav, med katere sodijo alkoskopi⁴ in etilometri⁵. Ko govorimo o elektronskih napravah, ki policistu prikažejo neki podatek v obliki rezultata meritev, ali

Delo v servisu

informativnega podatka ali rezultata zakonskega merila, se najprej vprašamo, kdo in kako nadzoruje tehnično brezhibnost teh naprav ter kdo in kako nadzoruje, da jih policisti pravilno uporabljajo. Ker gre za podobno ravnanje tudi v primerih preverjanja hitrosti vozil v prometu, ko policisti z različnimi merilniki merijo hitrost vozil, si nekoliko pobližje pogledjmo področje strokovno-tehničnih aktivnosti, ki predstavljajo temeljne nadzorne aktivnosti s tehničnega vidika. Nadzor nad izvajanjem policijskih in upravnih postopkov je namreč v pristojnosti drugih notranjih organizacijskih enot in ministrstva za notranje zadeve, ki jih v tem prispevku ne bomo obravnavali.

Strokovno-tehnična služba policije, oddelek za elektronske naprave in laboratorij merilnikov, izvaja:

- servisno-tehnične aktivnosti,
- kontrolne postopke za alkoskope,
- akreditirane kontrolne postopke merilnikov hitrosti in etilometrov,
- obdobja strokovno-tehnična usposabljanja policistov.

Servis elektronskih naprav

Servisno-tehnične aktivnosti elektronskih naprav sodijo med temeljne nadzorne aktivnosti. Izvajajo se v enoti, kjer so zaposleni tehniki organizacijsko ločeni od policistov, ki izvajajo policijske postopke v prometu. To je tudi ena izmed ključnih zahtev po neodvisnosti nadzornih organov⁶. Servis je sicer umeščen v strukturo policije kot enota samostojnega organa državne uprave, vendar strogo ločen od uprave uniformirane policije, ki izvaja nadzor prometa, tako po vodstveni kot finančni strukturi⁷. Servisne aktivnosti so, če uporabimo izraze, ki se uporabljajo v zdravstvu, preventivne in kurativne narave. Preventivne tehnike izvajajo pri vseh alkoskopih in tudi na področju merilnikov hitrosti, na avtocestnem križu, kjer redno pregledujejo pravilno delovanje in fizično stanja stacionarnih merilnikov hitrosti. K servisnim aktivnostim sodijo strokovno-tehnični postopki, s katerimi tehniki zagotavljajo tehnično brezhibnost elektronskih naprav po napaki v delovanju naprav ali poškodbah zaradi uporabe. Pri nadzornih aktivnostih v servisu ugotavljajo še pojavnost in pogostost okvar, kar omogoča pripravo potrebnih podatkov za načrtovanje potrebnega obsega sredstev za servisiranje, pripravo podatkov

¹ EPAC – European Partners Against Corruption

² Police oversight principle, EPAC, november 2011, str. 3, 4

³ MNZ DPDVN – Direktorat za policijo in druge varnostne naloge

⁴ Indikativna elektronska naprava, pogovorno tudi alkoktest

⁵ Etilometer je zakonsko merilo

⁶ Police oversight principle, EPAC, november 2011, str. 7, tč. 2.2.2

⁷ Organigram GPU

o primernosti opreme za policijsko delo in pripravo strokovnih priporočil upravi uniformirane policije pri njenih odločitvah o nakupu opreme, primerne za delo policistov. Za ponazoritev navajamo nekaj podatkov o servisnih aktivnostih na področju alkoskopov za leto 2013⁸.

Število vseh alkoskopov v policiji	456	100,00 %
Število okvar merilnega dela (senzor)	5	1,1 %
Število drugih okvar (okvarjen display, slab stik baterije ipd.)	40	8,8 %
Število programskih popravkov (reinstalacije, nadgradnje programske opreme)	67	14,7 %
Število vseh merilnikov hitrosti v uporabi v policiji	230	100,00 %
Število vseh okvar	131	56,9 %

Vir: Oddelek za elektronske naprave in laboratorij merilnikov

Iz podatkov zgornje tabele je razvidno, da so alkoskopi, ki jih uporablja policija, precej zanesljive elektronske naprave, pri katerih je pogostost okvar in napotitev v servis glede na množičnost uporabe nizka⁹. Pri tem izstopa podatek, da je bilo od 456 v servis napotenih le 5 alkoskopov z okvarjenim senzorjem, pri čemer posledica okvare senzorja ni bila napačno delovanje alkoskopa – napačne meritve in oškodovanje ude-

ležencev v prometu –, saj z alkoskopi s tako napako ni mogoče izvajati meritev.

Pri merilnikih hitrosti je na prvi pogled stanje servisnih aktivnosti večje, čeprav dejansko ni tako, saj je treba vedeti, da je bilo število izvedenih meritev hitrosti neprimerno večje kot število preizkusov z alkoskopi. Ob tem velja, da so pri laserskih merilnikih hitrosti (skupaj 78 okvar) najpogostejše okvare mehanske narave. Gre za padce merilnikov na tla, kar običajno pomeni ob popravilu mehanike tudi nastavitve merilnega sistema, poškodbe nastavkov za baterije, slabe stike pri baterijah zaradi pogostosti uporabe in podobno. Pomembno dejstvo je, da z laserskimi merilniki ni mogoče meriti v škodo voznika zaradi t. i. kosinusnega efekta, z merilnikom z večjo okvaro merilnega sistema (zamik laserskega dela) pa tehnično sploh ni mogoče meriti. Pri dopplerskih merilnikih je v evidencah zabeleženo 33 okvar, večina pri merilnikih, ki so nameščeni v vozilih in so mehanske narave. Pri merilnikih, ki so nameščeni v stacionarna ohišja, okvar skoraj ni bilo, če upoštevamo, da so bile maloštevilne napake le na prenosnih sistemih za prenos podatkov v nadzorni center. Podobno velja za videonadzorne sisteme Provida, kjer so bile najpogostejše napake prav tako mehanske okvare.

Kontroliranje alkoskopov

Servisne aktivnosti pri alkoskopih so bile že pojasnjene, ker pa servisiranje elektronskih naprav ni edina aktivnost tehnikov oddelka za elektronske naprave in laboratorij merilnikov, je treba izpostaviti redno kontroliranje alkoskopov kot eno izmed pomembnejših nadzornih aktivnosti. Alkoskope v policiji redno kontroliramo vsaka dva meseca oziroma najmanj vsakih šest mesecev. Gre za časovno obdobje, v katerem je treba vsaj enkrat kalibrirati¹⁰ alkoskop, ki ga priporoča več proizvajalcev.

⁸ Do 15. 11. 2013

⁹ Samo v prvem trimesečju 2013 so bili alkoskopi po vsej državi uporabljeni v več kot 60.000 postopkih

¹⁰ 2. člen Zakona o meroslovju in VIM – International vocabulary of metrology – Basic and general concepts and associated terms, JCGM 200:2012, 3rd edition, tč. 2.39

Kontrola laserskega merilnika hitrosti

Ker se je že večkrat izkazalo, da so policisti in nestrokovna javnost prepričani, da mora policija upoštevati roke, ki jih določijo proizvajalci alkoskopov, moramo posebej izpostaviti, da kalibracijske roke določa izključno lastnik naprav (na primer strokovno-tehnična služba v policiji), proizvajalci pa lahko izdajo le neobvezna strokovna priporočila o njih.

Za enotno ravnanje z alkoskopi je bil v oddelku za elektronske naprave in laboratorij merilnikov pripravljen interni dokument z naslovom Izvajanje tehničnih postopkov z napravami za ugotavljanje vsebnosti etanola v izdihanem zraku, v katerem so določene temeljne usmeritve, kako je treba izvajati tehnične postopke. Ker je bil oktobra 2013 sprejet nov Pravilnik o meroslovnih zahtevah za etilometre, so pred nedavnim pripravljene spremembe in dopolnila k dokumentu. Zaradi pomembnosti dokumenta, ki določa strokovne usmeritve za delo, je bil za strokovno mnenje o vsebini zaprosen inštitut za sodno medicino. Mnenje stalne sodne izvedenke za forenzično toksikologijo in alkoholometrijo je bilo zelo dobro. Zapisala je, da je »dokument pomemben prispevek k optimizaciji postopkov in podrobno opredeljuje ključne parametre, ki morajo biti upoštevani za doseganje dobre laboratorijske prakse¹¹«, kar kaže visoko strokovno usposobljenost zaposlenih v oddelku za elektronske naprave in laboratorij merilnikov.

Laboratorij za kontrolo merilnikov – kontrolni organ K-100

Laboratorij v policiji deluje kot akreditiran kontrolni organ¹², po mednarodnem standardu SIST EN ISO/IEC 17020, ki

¹¹ Mnenje dr. Majde Zorec Karlovšek, sodne izvedenke v Inštitutu za sodno medicino v Ljubljani, 3. 8. 2010, št. dok. UIT, 381-386/2009/6

¹² Akreditacijska listina K-100, 14. 1. 2010

določa zahteve za kontrolne organe. Izvaja kontrolne postopke za vse merilnike hitrosti in etilometre, ki so v uporabi v policiji. Postopki se izvajajo skladno z zakonskimi in podzakonskimi določili enkrat letno¹³, kadar gre za redne kontrole merilnikov ob rednih overitvah, ali večkrat, kadar gre za izredne kontrole merilnikov po izvedenih servisnih aktivnostih. Laboratorij je tako kot servis popolnoma organizacijsko ločen od policistov, ki izvajajo postopke v prometu, kar je bilo posebej preverjeno v akreditacijskih strokovnih in upravnih ocenjevanjih za kontrolni organ K-100, ki je tipa C¹⁴.

Vsi tehniki v laboratoriju imajo strokovno-tehnično izobrazbo elektrotehniške smeri. Tisti, ki izvajajo kontrole merilnikov, so bili tudi na specialističnih usposabljanjih za kontrolo merilnikov pri izvajalcih usposabljanj doma in v tujini in so ob akreditacijskih strokovnih ocenjevanjih prejeli odlične ocene za strokovno usposobljenost ter izvajanje posamičnih kontrolnih postopkov.

Zagotavljanje stalne strokovne usposobljenosti in dobra laboratorijska praksa med drugim omogočata redno akreditirano kontrolo merilnikov.

V tabeli so prikazani podatki o akreditiranih kontrolnih postopkih v laboratoriju za obdobje od leta 2010 do leta 2013.

Iz podatkov je razvidno, da je bilo število merilnikov hitrosti in etilometrov, ki ob kontroli niso bili skladni s predpisi, majhno glede na število vseh kontroliranih merilnikov. Ugotovljene neskladnosti so bile posledica napak v merilnem delu merilnikov, pri čemer so napake pomenile zelo majhna

¹³ Zakon o meroslovju, poglavje VI

¹⁴ SIST EN ISO/IEC 17020, točka 4.1.6

		Laserski merilniki hitrosti				Dopplerski merilniki hitrosti			Video	Etilometri		Skupaj
		Traffipatrol	Traffipatrol XR	Traffipatrol V	Ultralyte Compact	Multanova 6F	Multaradar C	Radar 24	Provida 2000	Intoxilyzer 8000	Draeger 7110	
2010 (od 11. 6.)	Št. kontrol	36	7	0	3	6	13	1	27	48	20	161
	– skladno	34	6	0	3	6	11	1	27	47	14	149
	– ni skladno	2	1	0	0	0	2	0	0	1	6	12
2011	Št. kontrol	86	76	10	5	5	23	4	35	34	16	294
	– skladno	79	74	8	5	5	23	4	35	30	13	276
	– ni skladno	7	2	2	0	0	0	0	0	4	3	18
2012	Št. kontrol	72	115	6	7	4	26	3	22	13	15	283
	– skladno	62	113	6	7	4	25	3	22	12	15	269
	– ni skladno	10	2	0	0	0	1	0	0	1	0	14
2013 (do 14. 11.)	Št. kontrol	73	110	6	5	4	26	4	17	36	8	289
	– skladno	63	109	6	5	4	26	4	17	35	8	277
	– ni skladno	10	1	0	0	0	0	0	0	1	0	12

Vir: Kontrolni organ K-100

odstopanja od pričakovanih tolerančnih meja in niso predstavljal tveganja za udeležence v prometu, da bi bili ti oškodovani.

Za nestrokovno javnost je treba izpostaviti, da pri tehničnih kontrolah merilnikov ni osebnih mnenj, presoj posameznikov, kar pomeni, da so rezultati kontrolnih postopkov odvisni od rezultatov meritev s kalibrirano merilno opremo. Zanj pa je zagotovljena potrebna merilna sledljivost.

Usposabljanja policistov

Pomembna nadzorna aktivnost je tudi spremljanje dela policistov preko zbiranja podatkov, ki jih posredujejo policisti iz prakse. Oddelek za elektronske naprave in laboratorij merilnikov pripravlja strokovne programe usposabljanj za notranjo javnost v policiji. Glede na vsebino tega prispevka bi izpostavili verificiran program obdobjnega usposabljanja policistov in tehnikov na področju alkoskopov in meritev hitrosti¹⁵.

Namen priprave in izvedbe usposabljanj je bil predstaviti obstoječe pravne in strokovne podlage za delo, pojasniti »zakaj, kdo in kako« kaj izvaja, zagotoviti enotno delo policistov po vsej državi, pojasniti, kaj ni dovoljeno in zakaj ne, obnoviti znanje in vedenje o overitvah, obnoviti znanje o izvajanju postopkov in predstaviti pravno ter strokovno prakso. Cilj teh usposabljanj je izpopolniti in izboljšati znanje in prakso policistov na podlagi odločnega in strokovnega ravnanja na cesti in sodiščih ter posledično povečati zaupanje v delo policije. V razpravah po usposabljanjih se je pokazalo, da policiste zelo zanimajo predstavljene vsebine, kar so dokazovala vprašanja iz praktičnih primerov policistov.

Med udeleženci usposabljanj je bila izvedena tudi krajša anketa. Tako zbrani podatki kažejo, da so tovrstna obdobjna usposabljanja zelo zaželeni med policisti in tehniki, saj jim osvežijo znanje ter poglobijo strokovno podlago za pravilno in uspešno delo. Na vprašanje »Kako ocenjujete pripravljenost predavateljev« so anketirani policisti na primer odgovorili s povprečno oceno kar 4,7.

Zaključek

Po podatkih policije, ki so bili večkrat posredovani javnosti, je število prometnih nesreč z najhujšimi posledicami vse prevečkrat povezano s preveliko hitrostjo in alkoholizirano vozniki, zato temu področju tudi v tehničnih službah namenijo veliko pozornosti.

Namen tega prispevka je torej prikazati strokovno-tehnično področje, ki deluje kot temeljni nadzorni mehanizem uporabe elektronskih naprav pri nadzoru prometa. Iz prispevka je videti, da ta mehanizem dobro deluje na preventivni in t. i. kurativni ravni. Posnetki Stanje servisnih aktivnosti kažejo, da so elektronske naprave, ki jih uporablja policija, kakovostne, saj je število okvar zelo nizko v primerjavi s številom meritev, opravljenih s temi napravami pri nadzoru cestnega prometa. To kaže na dobro pripravo potrebnih strokovnih podlag pri nakupih tovrstne opreme. Predvsem za nestrokovno javnost je pomemben podatek, da z obstoječimi napravami in strokovno pravilnim ravnanjem policistov pri nadzoru prometa skoraj ni mogoče oškodovati udeležencev v prometu.

Glede na v uvodu omenjeno pravno prakso odigra ob obdobjnih usposabljanjih policistov veliko in pomembno vlogo pri nadzorih tudi interno usposabljanje strokovnjakov v

servisu in laboratoriju. Zaradi širjenja znanj, objektivnosti in strokovnih primerjav rezultatov se strokovne službe posvečujejo s področnimi strokovnjaki doma in v tujini.

Iz zapolnjenega zato policija verjetno upravičeno pričakuje, da bo nestrokovna in strokovna javnost pokazala visoko stopnjo zaupanja v strokovno in pravilno delo policije pri nadzoru cestnega prometa.

Literatura in drugi viri:

1. Zakon o meroslovju, UPB-1, Uradni list RS, št. 26/2005.
2. Pravilnik o meroslovnih zahtevah za etilometre, Uradni list RS, št. 81/2013.
3. Police oversight principles – <http://www.epac-eacn.org/>.
4. Spletna stran Policije, organigram GPU
5. http://www.policija.si/images/stories/O_Policiji/PDF/20130201_OrgGPU.pdf.
6. Slovenska akreditacija, akreditacijska listina K-100.
7. <http://www.slo-akreditacija.si/k000/media/k100.pdf>.
8. Standard SIST EN ISO/IEC 17020.
9. VIM – International vocabulary of metrology – Basic and general concepts and associated terms, JCGM 200:2012, 3rd edition.
10. http://www.bipm.org/utis/common/documents/jcgm/JCGM_200_2012.pdf.

Foto: Boris Jereb, UIT GPU

Premestitev stacionarnega merilnika hitrosti

¹⁵ Obdobjno usposabljanje policistov multiplikatorjev in tehnikov na področju naprav za merjenje hitrosti, alkohola in videonadzora prometa, št. 604/1084/2011/3, z 28. 2. 2012

Džemal Durić, PA GPU

Vloga coachinga pri usposabljanju policijskih trenerjev varne vožnje - izkušnje angleške policije

Prispevek obravnava uvajanje metode coachinga pri usposabljanju trenerjev varne vožnje v okviru Evropskega projekta HERMES in povzema ugotovitve raziskave v angleški policiji, ki je z metodo coachinga merila spremembe na kognitivnem, čustvenem in vedenjskem nivoju pri trenerjih in kandidatih, usposobljenih za vožnjo.

Problematika varne vožnje in prometnih nesreč ni pomembna samo na splošni družbeni ravni, ampak tudi na ravni policijskih organizacij, ki se ukvarjajo z njenim reševanjem.

V prispevku se bomo osredotočili na naraščanje števila prometnih nesreč s službenimi vozili v angleški policiji, iskanje drugačnih pristopov pri usposabljanju policijskih trenerjev varne vožnje in policistov ter na ugotavljanje, ali izbrana rešitev daje rezultate v praksi. V prvem delu bo predstavljena širša iniciativa na ravni Evropske unije – EU Coaching projekt HERMES, ki je namenjen razvijanju coaching veščin trenerjev varne vožnje. V drugem delu bodo predstavljeni izzivi angleške policije pri reševanju problema naraščanja števila prometnih nesreč s službenimi vozili na nujni vožnji. Po zgledu projekta HERMES so najprej usposobili trenerje varne vožnje v veščinah coachinga, v nadaljevanju pa so trenerji varne vožnje z novim pristopom usposabljali policiste. V kvalitativni raziskavi so z metodo interpretativne fenomenološke analize ugotavljali spremembe pri trenerjih varne vožnje in policistih. V razpravi avtor prispevka predstavlja utemeljitev z vidika pristopa NLP-coachinga, zakaj je pristop coachinga učinkovit pristop za doseganje ciljev vzgoje in izobraževanja voznikov v luči tako imenovane matrike GDE.

Projekt hermes

EU Coaching projekt HERMES (HERMES Project, 2010; HERMES Coaching Manual, 2010) temelji na priporočilih za izboljšanje usposabljanja voznikov (MERIT Project, 2004) in je osredotočen na doseganje ciljev vzgoje in izobraževanja voznikov po matriki GDE (glej tabelo), ki so jo razvili Hatakka in sodelavci (2002). Matrika GDE ponazarja prehod od osnovnega upravljanja vozila do veščin višjega reda in s tem poudarja povezavo med osebnostnimi lastnostmi in vedenjem posameznika.

V projektu so coaching opredelili kot v udeleženca (kandidata za voznika) usmerjeno metodo, ki vključuje uporabo telesa, uma in čustev z namenom razvijanja notranjega in zunanega zavedanja ter odgovornosti v enakovrednem odnosu med udeležencem in trenerjem. V kontekstu usposabljanja voznikov se je projekt HERMES usmeril v razvijanje:

- metod, ki bi aktivirale kandidata za voznika, prispevale k večjemu zavedanju samega sebe, vozila, interakcije med voznikom in (socialnim) prometnim okoljem;

- metod, ki obravnavajo kandidata za voznika, odgovornega za sebe, svoje učenje in svoje vedenje v prometu, ter mu pomagajo vzdrževati občutek odgovornosti v kompleksnih situacijah;
- metod, pri katerih trener (coach) in kandidat za voznika ustvarita odnos, v katerem trener z opazovanjem, spraševanjem in povratnimi informacijami spodbudi kandidata za voznika k zavedanju samega sebe, postavljanju ciljev, refleksiji lastnih izkušenj in razvijanju strategij za do-

Tabela 1: Cilji izobraževanja in usposabljanja voznikov – matrika GDE

Bistveni elementi usposabljanja voznikov			
Hierarhični nivoji obnašanja voznika	Znanje in veščine	Dejavniki tveganja	Samoocena
4. Osebnostne lastnosti, ambicije, zmoglosti	• življenjski stil • norme vrstnikov • osebne vrednote in norme ...	• iskanje pozornosti • prilagajanje socialnemu pritisku	• obvladovanje nagibov • nagibi za tveganje • osebne značilnosti tveganja
3. Kontekst in dejavniki poti	• izbira smeri poti • ocenjen čas vožnje • ocena nujnosti potovanja	• fiziološko stanje voznika • socialni kontekst in sovozniki/sopotniki v vozilu	• osebne veščine načrtovanja • tipični motivi tveganja med vožnjo
2. Obvladovanje prometnih situacij	• uporaba prometnih pravil • opazovanje in uporaba signalov • predvidevanje dogodkov	• ranljivi prometni udeleženci • neupoštevanje prometnih pravil/nepredvidljivo obnašanje • preobremenjenost z informacijami • neugodni pogoji na cesti	• močne in šibke strani sposobnosti za vožnjo • osebni stil vožnje
1. Osnovno upravljanje vozila	• nadziranje smeri in lege vozila • tehnični vidiki vozila	• nepravilna uporaba varnostnega pasu, naslonjala za glavo in nastavev sedeža • prenizek pritisk v pnevmatikah	• močne in šibke strani osnovnega upravljanja vozila

Vir: HERMES Project, 2010:31.

sejanje njegovih voznških ciljev v prihodnosti.

Skupno različnim modelom coachinga je zbiranje informacij o trenutni situaciji klienta (trenutno stanje kandidata za voznika), postavljanje ciljev v tem specifičnem kontekstu (zaželeno stanje kandidata za voznika) in pomoč klientu, da odkrije ter uporabi vire (notranje in zunanje) za prehod od trenutnega stanja do želenega stanja oziroma za ustvarjanje spremembe (Anderson, 2011; O'connor in Lage, 2004).

Splošni proces coachinga zajema naslednje elemente: ustvarjanje odnosa zaupanja, dogovor o vlogah v procesu, dogovor o ciljih, nalogah in procesu učenja, ugotavljanje trenutnega stanja – prejšnjega znanja, izkušenj in stališč, izvedba učnih aktivnosti; trener postavlja vprašanja in daje povratno informacijo za refleksijo učne izkušnje, pomaga razvijati strategijo in motivacijo za uporabo spoznanj v praksi, trener in kandidat pregledata, ali sta v procesu dosegla postavljene cilje. Program usposabljanja v okviru projekta vsebuje več kot 60 scenarijev coachinga, ki se lahko uporabijo pri usposabljanju na terenu in v učilnicah. Scenariji se obravnavajo v naslednjih korakih: 1. začetek pogovora, 2. usmerjanje s postavljanjem vprašanj, 3. odprta vprašanja, 4. čakanje na prispevek udeležencev, 5. aktivno poslušanje, 6. beleženje rezultatov/prispevkov vseh udeležencev, 7. vizualizacija rezultatov/prispevkov, 8. usmerjanje pogovora proti ciljem, 9. didaktične zanke, 10. povzetek razprave in rezultatov, 11. priprava za obravnavanje naslednje teme (HERMES Project, 2010: 25–28).

Podrobnejša predstavitev uporabe coachinga pri usposabljanju trenerjev varne vožnje in kandidatov za voznike je razvidna iz programa oziroma projektne dokumentacije, ki je javno dostopna in na razpolago za nekomercialno uporabo (glej vire in spletne povezave).

Raziskava v angleški policiji

Angleška policija je uporabila priporočila projektov MERIT in HERMES ter matriko GDE pri reševanju problematike naraščanja števila prometnih nesreč s službenimi vozili.

Analize za leti 2007/2008 so na primer pokazale, da je bilo 17 prometnih nesreč, povezanih s sledenjem, in 24 mrtvih v nesrečah, povezanih s službenimi vozili (IPCC, 2010). V skladu s priporočili navedenih projektov in usmeritve Agencije za voznške standarde (Driving Standards Agency – DSA), da bi se pri usposabljanju trenerji varne vožnje morali ukvarjati tudi z odnosom oziroma

stališči kandidatov za vožnjo in razvijati kognitivne veščine višjega reda, kot so zavedanje tveganja, predvidevanje negativnih posledic in odločanje (DSA, 2008), so se odločili za uvedbo metode coachinga pri usposabljanju trenerjev varne vožnje. V nadaljevanju povzema rezultate kvalitativne raziskave (Pasmore in Townsend, 2012), pri kateri so ugotavljali spremembe pri trenerjih varne vožnje in policistih, ki so bili deležni novega načina usposabljanja.

V raziskavi je sodelovalo pet trenerjev varne vožnje iz metropolitanske policije v Londonu in pet policistov, udeležencev novega programa, ki so ga izvedli trenerji, usposobljeni za uporabo metode coachinga. Program usposabljanja za trenerje je obsegal naslednje teme in veščine: aktivno poslušanje, postavljanje vprašanj in povzemanje, matriko GDE, štiri modele coachinga ter orodja in tehnike humanističnih, vedenjskih in kognitivnih pristopov, motivacijske intervjuje. Opravljeni so bili pol strukturirani intervjuji z uporabo metode interpretativne fenomenološke analize (IPA). Cilj je bil ugotoviti spremembe na kognitivnem, čustvenem in vedenjskem nivoju pri trenerjih varne vožnje in policistih. V skupini trenerjev so se pojavile naslednje skupne teme: trener v vlogi trenerja, prednosti coachinga v tem okolju, kombinacija metode coachinga in drugih pristopov, organizacijske spremembe in kulture, časovna stiska. V skupini policistov pa so se pojavile naslednje skupne teme: učenje, varnost, vrednost coachinga, spremembe – sistem in postopki.

Povzetki rezultatov za skupino trenerjev:

- Usposabljanje na področju coachinga je trenerjem pomagalo spremeniti pogled na poučevanje in usposabljanje.
- Metoda coachinga pomaga pri obravnavi čustvenih zadev in doseganju višjih ciljev po matriki GDE, kot so čustva, vrednote, prepričanja.
- Spoznanje, da imajo čustva pomembno vlogo pri učenju vožnje.
- Tradicionalni pristop ni edini »pravi« način usposabljanja voznikov. Metoda coachinga bodo najlažje osvojili novi oziroma mlajši trenerji varne vožnje.
- Uvajanje coachinga pomeni uvajanje organizacijskih sprememb in vseh spremljajočih problemov, vključno z implementacijo pristopa. Uvedba nove metode narekuje drugačen način merjenja rezultatov. Trenerji so z udeležbo na usposabljanju pridobili ogromno za svoj osebni razvoj.
- Usposabljanje z metodo coachinga vzame več časa, kar bi morali upoštevati pri načrtovanju usposabljanja.

Povzetki rezultatov za skupino policistov:

- Učenje, pri katerem je dovoljeno delati napake in se iz njih učiti, je prilagojeno posamezniku.
- Na podlagi spraševanja trenerja udeleženci sami pridejo do odgovorov.
- Varnost kot zelo pomembna tema na usposabljanju in kot povezava naučenega s prakso na cesti. Vprašanje varnosti ni vedno povezano z »delati neko stvar točno tako«, ampak izbirati med alternativami glede na okoliščine.
- Povezava med varnostjo in odnosom je očitna. Nesreče so večkrat posledica neustreznega odnosa kot pa posledica neusposobljenosti.
- Enakovreden odnos med trenerji in policisti.
- »Mislim, da je biti dober voznik in še posebej dober policijski voznik 90 % odnos in 10 % veščina.«

Razprava

Predstavljena raziskava je eden prvih poskusov merjenja rezultatov uporabe metode coachinga pri usposabljanju trenerjev varne vožnje in kandidatov za voznike. Njeni rezultati potrjujejo domnevo, da je z metodo coachinga mogoče dosegati višje cilje matrike GDE. Pomembnost in uporabnost coachinga kot metode za doseganje ciljev matrike GDE lahko dodatno utemeljimo na podlagi modela nevroloških nivojev (Dilts, 1990) v okviru pristopa NLP Coaching (NLP, nevrolingvistično programiranje). Slika 1 prikazuje ravnoziroma logične nivoje vključenosti posameznikovega nevrološkega sistema pri izvajanju določenih aktivnosti.

Slika 1: Nevrološki nivoji

Vir: Dilts, 1990

Okolje predstavlja možnosti in ovire za izvajanje določenega vedenja. Ponaavljanje vedenja vpliva na razvijanje sposobnosti ter vrednot in prepričanj. Vzorci vrednot in prepričanj pa oblikujejo identiteto (vlogo posameznika), ki je povezana s poslanstvom (naloga) in vizijo.

Predpostavka modela je, da višje ravni vsebujejo in določajo nižje ravni. Z drugimi besedami, sprememba na višji ravni avtomatično povzroči spremembo na nižji ravni. S coachingom lahko pomagamo posamezniku do sprememb na katerem koli nivoju. Če s coachingom vplivamo na to, da posameznik spremeni določena prepričanja, na primer o varni vožnji, ta sprememba avtomatično vpliva na posameznikovo dojemljivost za povečanje sposobnosti in drugačno vedenje v določenem okolju. Model predpostavlja tudi, da je bolj smotno in učinkovito, da problem določene ravni (neustrezno vedenje) rešujemo na višji ravni (omejujoča prepričanja). Predstavljeni model potrjuje pravilnost pristopa projekta HERMES, da je bila izbrana metoda coachinga za usposabljanje trenerjev varne vožnje. Prav tako pa pokaže na številne možnosti (modele, orodja, tehnike), ki jih lahko ponudi NLP Coaching.

Zaključek

V prispevku smo osvetlili vlogo coachinga pri usposabljanju policijskih trenerjev varne vožnje. Ugotavljali smo, da je coaching primerna metoda in kakšni so rezultati v praksi. Na primeru projekta HERMES smo na kratko prikazali osnovne ideje coachinga, raziskava pa je pokazala prve rezultate merjenja učinkovitosti metode coachinga pri usposabljanju trenerjev varne vožnje in policistov. Trenerji varne vožnje so poročali o povečanjem zavedanju policistov o različnih dejavnikih varne vožnje in nižjem izražanju rizičnih vedenj policistov.

Policisti pa so poročali o vrednosti metode coachinga za dosego večje fleksibilnosti pri učenju vožnje in boljšega razumevanja povezave med lastnimi prepričanjmi in vedenjem med vožnjo. Predstavljeni projekt in raziskava sta prva znanilca uporabe coachinga pri iskanju rešitev na področju problematike varne vožnje in s tem razvoja usposabljanja trenerjev varne vožnje ter kandidatov za voznike. S prispevkom smo želeli strokovni javnosti prikazati trend razvoja ter tako vplivati na dovzetnost za uporabo coachinga pri osebnem in strokovnem razvoju, ko se bodo z njim prvič srečali.

Literatura

1. Anderson, N. 2011. The NLP Coach Companion: What to do and when to do it. How to reveal potential and coach performance. Kendal: Publising.
2. Dilts, R. 1990. Changing belief systems. Capitola, CA: Meta Publications.
3. DSA. Driving Standards Agency. 2008. Learning to Drive Review. Dostopno na: <https://www.gov.uk/government/organisations/driving-standards-agency> (8. 12. 2013).
4. Hatakka, M., Keskinne, E., Gregersen, N. P., Glad, A., in Hernetkoski, K. 2002. From control of the vehicle to personal self-control; broadening the perspectives to driver education. Transportation Research Part F, Vol. 5 No. 3, pp. 201–15.
5. HERMES Project. 2010. EU HERMES Project Final Report: High impact approach for Enhancing Road safety thorough More Effective communication Skills in the context of category B driver training. Dostopno na: http://ec.europa.eu/transport/road_safety/pdf/projects/hermes_final_report_en.pdf (2. 12. 2013).
6. HERMES Coaching Manual. 2010. HERMES Coaching Manual I for course leader - Three plus one day seminar plan: Introduction to coaching-style for driving instructors.
7. Dostopno na: http://ec.europa.eu/transport/road_safety/pdf/projects/hermes_manual1_en.pdf (2. 12. 2013).
8. IPCC. 2010. Road traffic incident study. Dostopno na: www.ipcc.gov.uk (09.12.2013) MERIT Project. 2004. Driving instructors education in Europe: a long term vision, final report, 30 June 2005. Dostopno na: http://www.cieca.eu/template_subpage.asp?pag_id=49&spa_id=63&lng_iso=EN (2. 12. 2013).
9. O'Connor, J. in Lages, A. 2004. Coaching with NLP. A practical guide to getting the best out of yourself and others. How to be a master coach. Hammersmith: Element.
10. Passmore, J., in Townsend, C. 2012. The role of coaching in police driver training – An IPA study of coaching in a blue light environment. Policing: An International Journal of Police Strategies & Management. Vol. 35 No. 4, pp. 785–800.

Foto: SOJ SGDP GPU

Matija Mavrič, Cestel

Predstavitev projekta Pregled opravljenega in ocena smiselnosti povečanja nadzora na cestah AC, HC, G in R

Cilj projekta Pregled opravljenega in ocena smiselnosti povečanja nadzora na cestah AC, HC, G in R je pregled trenutnega stanja opravljenega in ocena smiselnosti povečanja nadzora na področju kontrole tovornega prometa ter povežovanje nadzornih točk z nadzornimi organi in nadzornim centrom. V nadaljevanju bodo prikazani pozitivni učinki ob povečanju nadzora in posredno zmanjšanje škode na infrastrukturi.

Za dobro opravljanje celovitega nadzora osnih obremenitev, skupne mase, dimenzij in izrednih prevozov je potrebna odlična komunikacija, izmenjava podatkov, analitičen pristop, dobro načrtovanje in veliko izkušenj na teh področjih. Vse skupaj mora biti povezano v celoto – nujno je sodelovanje vseh udeleženi pri kontroli osnih obremenitev in nadzoru izrednih prevozov v Republiki Sloveniji. Omenjeno sodelovanje je na zelo visoki ravni, na kar kažejo tudi rezultati.

Letno je na cestah AC, HC, G in R preko 2 milijona tovornih vozil, ki so preobremenjena in zato v prekršku, povzročajo škodo in zmanjšujejo varnost na slovenskem cestnem omrežju. Škoda, ki jo na glavnih in regionalnih cestah v upravljanju DRSC povzročajo preobremenjena vozila vsako leto, je ocenjena na več kot 78 milijonov evrov, na avtocestah in hitrih cestah v upravljanju DARS pa skoraj 24 milijonov evrov, kar skupaj zneso več kot 100 milijonov evrov.

Kjer ukinitve ali zmanjšanje števila preobremenjenih vozil iz določenih upravičenih razlogov ni izvedljivo, je škoda na cestah, ki jo povzročajo taki prevozi, treba ovrednotiti in obračunati v obliki ustreznih povračil. Z globami bi lahko zbrali 3,55 milijonov evrov, kar je le 3,5 % zneska povzročene škode. Smiselna je dopolnitev ZCes-1 tako, da se pravni osebi obračuna povračilo za preobremenitev v skladu z uredbo o povračilu za izredne cestne prevoze, povečano za faktor 10, s čimer bi znesek povračil znašal okoli 3,14 milijonov evrov na leto.

Vpliv preobremenjenih vozil na življenjsko dobo cest je velik. Izračun v nalogi je pokazal, da se načrtovana življenjska doba cest zaradi preobremenjenih vozil zmanjša v povprečju za 12,4 %. Za sankcioniranje slednjih bi bilo treba povečati število meritev WIM, hkrati pa bi bilo smiselno podatke sistemov za tehtanje vozil med vožnjo povezati v center za upravljanje in vodenje prometa (CUVP) ter primerno ukrepati.

Slovensko cestno omrežje

Slovensko cestno omrežje je sestavljeno iz državnih in občinskih cest. Cest v upravljanju DARS (AC in HC) je preko 600 km, cest v upravljanju DRSC (G in R) pa skoraj 6000 km; razdeljene so na 780 odsekov, povprečna dolžina odseka je 7,63 km. Občinskih cest je nekaj več kot 32.000 km, kar tvori slovensko cestno omrežje v skupni dolžini preko 39.000 km.

Nadzor tovornega prometa se na cestah AC, HC, G in R izvaja od leta 1997 načrtovano in v sodelovanju med ministrstvom za infrastrukturo in prostor (DRSC in DARS), ministrstvom za notranje zadeve (GPU), ministrstvom za finance (CU), različnimi inšpekcijskimi službami ter podjetjem Cestel. Podjetje Cestel fizično opravlja nadzor nad osnimi obremenitvami tovornega prometa in kontrolo izrednih prevozov. Sodelovanje vseh omenjenih služb se je posebej v zadnjem

obdobju pokazalo za nujno in odlično rešitev za preprečevanje škode na slovenskih cestah in posledično večjo varnost v prometu. Nadzor se izvaja na dva načina, in sicer s statičnim tehtanjem tovornih vozil in sistemom za tehtanje vozil med vožnjo. Oba sta odlično orodje za opravljanje nadzora in izvedbo različnih študij na področju, ki vključuje promet in cestno omrežje.

Na občinskih cestah se je v preteklosti izvajal nadzor osnih obremenitev le izjemoma. Od leta 2012 ima tudi občinsko redarstvo pooblastilo na občinskih cestah, da na podlagi suma ustavi tovorno vozilo in odredi tehtanje. Glede na to, da so občinske ceste še v hujšem stanju kot državne, bi morale to spodbuditi podobno sodelovanje tudi na občinski ravni in posledično zmanjšati povzročeno škodo preobremenjenih vozil ter hkrati zagotoviti večjo varnost uporabnikom.

Nadzor

V sodelovanju s prometno policijo se na področju Republike Slovenije izvaja nadzor osnih obremenitev. Dnevno je na terenu med tri in pet ekip. Lokacije nadzora, število tehtalnih dni in čas so skrbno pripravljeni s terminskim načrtom, ki je plod odličnega sodelovanja med ekipami na terenu, vodstvom posameznih prometnih postaj, podatki sistemov WIM in vodstvom, ki načrt pripravi. Celoto zaključijo terenske ekipe, ki na podlagi izkušenj, analitičnega pristopa in znanja opravljajo svoje naloge na zelo visoki ravni in z zavirljivimi rezultati, včasih tudi v zelo slabih vremenskih pogojih. Ekipo običajno sestavljajo prometni policisti ali druge nadzorne službe skupaj s kontrolorjem osnih obremenitev podjetja Cestel. Pri rednem nadzoru osnih obremenitev se v Republiki Sloveniji izvajajo tudi meritve dimenzij.

Poleg običajnega nadzora osnih obremenitev se izvaja tudi nadzor nad izrednimi prevozi, trenutno delo opravljata dve specialni ekipe. Način nadzora nad izrednimi prevozi lahko razdelimo na:

- nadzor izrednega prevoza pred začetkom izvajanja prevoza,
- nadzor izrednega prevoza med izvajanjem prevoza.

Nadzor izrednega prevoza pred začetkom prevoza opravi kontrolor podjetja Cestel. Poleg meritve osnih obremenitev se izvajajo tudi meritve dimenzij (višina, dolžina, širina in medosne razdalje), pregled opreme, verodostojnost dovoljenja za izredni prevoz, preverita se pot, po kateri se izvaja prevoz, in usposobljenost izvajalcev izrednega prevoza.

Nadzor izrednih prevozov se izvaja tudi med prevozom; v tem primeru sodeluje tudi policist posamezne postaje prometne policije, ki poleg omenjene kontrole opravi tudi ostali

del policijskega nadzora. Tako je nadzor še učinkovitejši, saj prevoznik ne ve, da bo nadzorovan; velikokrat se ugotovi, da se prevoz opravlja brez dovoljenja ali da ni v skladu s podatki iz dovoljenja za izredni prevoz. Kot pomoč za identifikacijo takšnih prevozov se uporabljajo tudi sistemi za tehtanje vozil med vožnjo.

Povzročena škoda preobremenjenih tovornih vozil na cestah AC, HC, G in R

Poleg klasičnega nadzora s tehtnicami za merjenje osnih pritiskov na slovenskih cestah tehtamo tudi vozila med vožnjo; meritve se izvajajo s sistemom SiWIM®, sistemom za tehtanje vozil med vožnjo (WIM-Weigh-in-Motion). Z njim se pridobi ogromno koristnih podatkov, ki se uporabljajo za analizo prometa za namen vzdrževanja ali načrtovanja cest, ugotavljanja stanja mostov in kot pripomoček za ugotavljanje preobremenitev tovornih vozil v prostem prometnem toku. To omogoča preprostejši in učinkovitejši nadzor preobremenjenih vozil. Z ločitvijo na dovoljene obremenitve in preobremenjena vozila lahko izračunamo strošek prometnih obremenitev preobremenjenih vozil. Izražen je v evrih na NOO (nominalna osna obremenitev; obremenitev enojne osi vozila s 100 kN) na kilometer prevožene poti (EUR/km/NOO). Vrednost je povzeta po Študiji o ovrednotenju povzročene škode zaradi izrednih prevozov (DRSC, 2010). Metoda z upoštevanjem dejanskih stroškov rekonstrukcij državnih cest da povprečno vrednost nadomestila zaradi prekoračitve dovoljene osne obremenitve v višini 2,33 EUR/km/NOO.

Meritve so bile v zadnjih dveh letih opravljene na 16 avtocestnih odsekih ter 65 odsekih na glavnih in regionalnih cestah. Analize oziroma izračuni so bili izdelani na podlagi meritev s sistemom SiWIM®, ob upoštevanju rezultatov štetja prometa na državnih cestah in avtocestah ter na podlagi podatkov statičnih tehtanj tovornih vozil.

Za posamezen cestni odsek smo izračunali povzročeno škodo po naslednji enačbi:

ocenjena škoda [EUR] = preobremenitve [NOO] × 2,33 EUR/km × dolžina_odseka_km × 365

V tabeli 1 je zajeto celotno cestno omrežje AC in HC (606 km) ter celotno cestno omrežje G in R (5952 km).

Tabela 1: Izračun škode zaradi prekoračitve osnih obremenitev po tipih cest

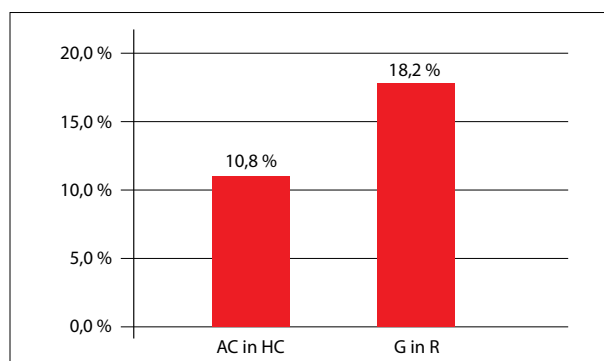
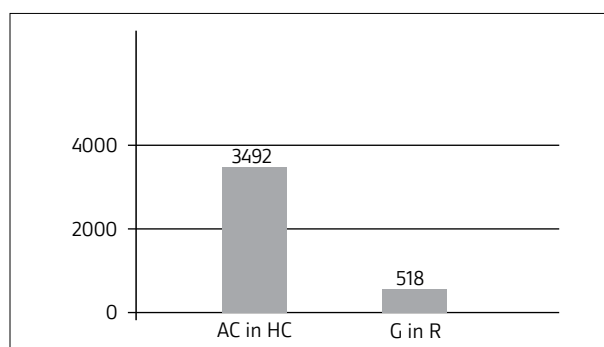
Tip ceste	Delež preobr.	Povzročena škoda	Izračunano km
AC/HC	10,80 %	23.952.004,91 €	606
G1	18,90 %	17.357.582,00 €	351,6
G2	18,50 %	10.020.848,07 €	458,2
R1	15,50 %	13.551.513,10 €	948,3
R2	18,50 %	19.800.918,80 €	1.378,5
R3/RT	21,70 %	17.704.162,68 €	2.814,9
SKUPAJ		102.387.029,56 €	
od tega AC/HC		23.952.004,91 €	
od tega G in R		78.435.024,65 €	

Izkaže se, da je skupna letna ocenjena škoda, povzročena zaradi preobremenitev, izračunana po tej metodologiji na AC in HC skoraj 24 milijonov EUR, na cestah G in R pa preko 78 milijonov EUR. Predvideva se, da je nadomestilo na avtocestah zaradi dražje izgradnje in višjih stroškov rekonstrukcije še občutno višje kot na cestah G in R.

S sistemom SiWIM® (tehtanje vozil med vožnjo) smo na glavnih cestnih odsekih izmerili tudi delež preobremenjenih tovornih vozil. Ta na AC in HC znaša 10,8 %, na cestah G in R pa 18,2 %. Zbirni podatki so prikazani v spodnji tabeli in grafih.

Tabela 2: Rezultati meritev tehtanja vozil med vožnjo

	AC in HC	G in R
Povprečno število tov. vozil	3.492 / dan	518 / dan
Povprečne prometne obtežbe	4.671 NOO	208 NOO
Delež preobremenjenih	10,8 %	18,2 %
Število WIM meritev letno	8	39 km
Dolžina omrežja v izračunu	606 km	5.592 €
Povzročena škoda	24.000.000 €	78.400.000 €
Škoda na km	39.604 €	13.172 €

Graf 1 in 2: Število in delež preobremenjenih vozil

Nadzor nad tovornimi vozili v sodelovanju s policijo

Prometna obremenitev je eksponentialno odvisna od povečanja osne obremenitve. Zato je zelo pomembno izvajati nadzor nad preobremenjenimi vozili, saj vozilo, ki ima os preobteženo le za eno tono, povzroči za 46 % večjo prometno obremenitev. Le s poostrenim in stalnim nadzorom je možen napredek pri omejitvi škode zaradi preobremenjenih tovornih vozil.

Predlog spremembe zakona o cestah Zces-1:

48. točka 2. člena (pomen izrazov) se spremeni:

(2) Osa obremenitev (axle load, Achslast) je sila, ki se preko koles na eni osi vozila prenaša na vozišče.

Obrazložitev: Definicija pojma osna obremenitev se uskladi s tehničnimi specifikacijami o dimenzioniranju cest TSC 06.511: 30. člen 10. točka se doda:

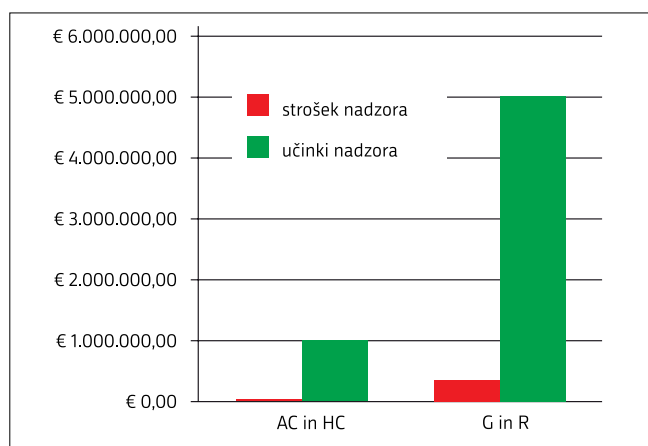
(10) Pravni osebi se obračuna desetkratni znesek povračila za preobremenitev v skladu z uredbo o povračilu za cestne prevoze (Ur. l. 89/2008).

Na podlagi spremembe zakona bi lastniki cest (DRSC, DARS, občine) lahko prišli do sredstev za obnovo.

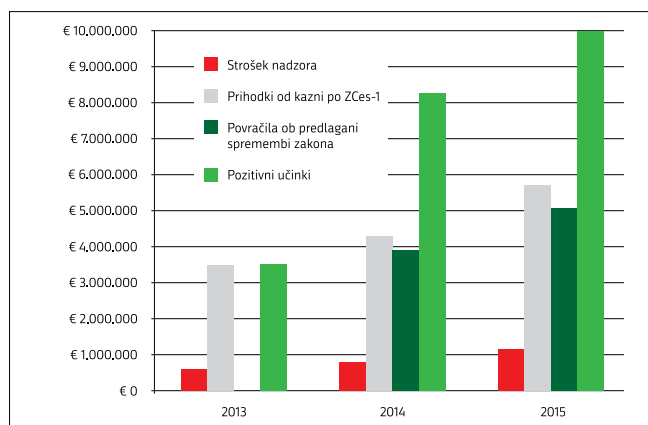
Tabela 3: Pozitivni učinki v primeru sprejetja predlaganega člena ZCes-1

Letno povprečje	AC in HC	G in R
Število opravljenih kontrol s policijo	1.900	11.350
Strošek nadzora	95.000 €	450.000 €
Prihodki ob kazni po ZCes-1	597.740 €	2.951.987 €
Povračila ob predlagani spremembi zakona	553.576 €	2.594.637 €
Učinkovitost nadzora/povprečje	52,0 %	40,8 %
Pozitivni učinki v višini letno	1.266.008 €	6.191.604 €
Povzročena škoda	24.000.000 €	78.400.000 €

Graf 5: Stroški in dejanski učinki ob sprejetju dopolnil k ZCes-1

Razmerje med učinki in stroški pri AC in HC je 13,3/1, pri cestah G in R pa 13,7/1.

S povečanjem nadzora tovornih vozil na AC in HC za 100 % letno in na cestah G in R za 30 % letno bi lahko neposredno povečali prihodke. V grafu spodaj so prikazani stroški in prihodki glede na predlagano povečanje nadzora v naslednjih letih.

Graf 6: Stroški, prihodki in pozitivni učinki na slovenskih cestah v bodoče

Nadzor nad izrednimi prevozi

Nadzor nad izrednimi prevozi v Sloveniji se opravlja na dva načina. Prvi način je pregled izrednega prevoza pred izvedbo. Nemalokrat se zgodi, da je tovor treba prerazporediti, premakniti, kaj odvijati, odliti ali zahtevati novo dovoljenje. Šele po odpravi pomanjkljivosti sme izredni prevoz na cesto. S tem vnaprej zagotavljamo večjo varnost in preprečimo škodo na cesti. Ugotavljamo, da kljub najavi nadzora pred začetkom prevoza še vedno dobra polovica izrednih prevozov nima ustreznega dovoljenja oz. izredni prevoz ne ustreza izdanemu dovoljenju. Bolj problematično je, da so bile pri tretjini pregledanih izrednih prevozov prekoračene osne obremenitve ali skupna masa. Pri tem načinu nadzora bi tudi dodatna kontrola dovoljenj na cestninskih postajah zelo pripomogla k realnejšemu povračilu za nastalo škodo na cestah in hkrati pripomogla k preprečevanju škode na cesti. Nadzor izdanih dovoljenj na cestninskih postajah bi pripomogel tudi k zmanjšanju goljufij (pelje brez kontrole, z istim dovoljenjem pelje večkrat, ponarejeno dovoljenje, ni pravo vozilo ...).

Drugi način nadzora je s policijo in specialnim vozilom, prilagojenim za nadzor tudi največjih izrednih prevozov. Sedaj sta na terenu dve specialni ekipi dnevno. Rezultati kažejo na veliko nedisciplino med izvajalci izrednih prevozov, saj je 53 % pregledanih prevozov neustreznih.

Tabela 4: Nadzor nad izrednimi prevozi

2013	Število	OK	Prekoračena masa	Delež neustreznih
Specialna ekipa s policijo	314	146	22 %	53 %
Nadzor pred izvedbo	750	396	32 %	47 %
SKUPAJ	1064	542	29 %	49 %

Poleg povečanega nadzora s policijo bi bilo mogoče z uvedbo bralnikov črtne kode na cestninskih postajah dodatno preverjati izdana dovoljenja. Bralnik črtne kode bi s povezavo v bazo podatkov izdanih dovoljenj preprečil morebitne zlorabe dovoljenj. Z uporabo sistemov za tehtanje vozil med vožnjo, povezanih v nadzorni center, pa bi se učinkovitost še povečala. Menimo, da bi bile dnevno potrebne vsaj štiri specialne ekipe za nadzor izrednih prevozov.

Sklepi

Nadzor nad tovornimi vozili je nujno potreben. Vsi, ki v Sloveniji kakor koli sodelujejo pri procesu kontrole osnih obremenitev in nadzoru izrednih prevozov, na svoj način prispevajo k zelo kakovostnemu delu. Način dela je v Sloveniji izjemen, kar posledično izboljša kakovost in rezultate dela. Mobilnost ekip je zaradi uporabe prenosnih statičnih tehnic in sistema SiWIM® za tehtanje vozil med vožnjo v svetovnem merilu nekaj izjemnega. Večina držav uporablja za kaznovanje in analizo podatkov fiksne postaje za tehtanje osnih obremenitev, posledica takšne uporabe pa je skrajno omejeno delovanje (le nekaj točk na omrežju).

Naj navedemo samo nekaj dejstev, povzetih po projektu Pregled opravljenega in ocena smiselnosti povečanja nadzora na cestah AC, HC, G in R:

- sedanje dobro sodelovanje bi se z nekaj dodatnimi sredstvi in kadri lahko še izboljšalo;
- izračunana škoda, povzročena zaradi preobremenitev na slovenskih cestah, presega 100 milijonov evrov letno;
- prihodki od kazni znašajo 3,5 milijonov letno. Stroški nadzora znašajo le 550.000 evrov (7 x manj);
- predlagana sprememba zakonodaje in povečanje nadzora (skupni strošek 1 milijon letno) bi lahko pripomogli k zagotovitvi sredstev v višini 10 milijonov evrov;
- s pomočjo nadzornega centra, sistemov za tehtanje vozil med vožnjo, kontrole dovoljenj na cestninskih postajah se lahko občutno poveča učinkovitost nadzorov tovornih vozil. Posledično se povečajo prihodki, zmanjšata pa se delež preobremenjenih vozil in povzročena škoda.

Viri in literatura

1. Projekt Izračun povzročene škode na državnih cestah.
2. Projekt Pregled opravljenega in ocena smiselnosti povečanja nadzora na cestah AC, HC, G in R.

Zoran Cunk, PU Maribor

(Usmerjeni) nadzor cestnega prometa s kriminalističnega vidika

Policija kot organ v sestavi Ministrstva za notranje zadeve (2. člen Zakona o organiziranosti in delu v policiji, Ur. l. RS, št. 15/2013; v nadaljevanju ZODPol) opravlja naloge, določene v Zakonu o nalogah in pooblastilih policije (Ur. l. RS, št. 15/2013; v nadaljevanju ZNPPol). V skladu s pojmovanjem dialektične teorije sistemov je sistem vseh bistvenih in samo bistvenih vidikov ter s tem sistemov, ki so obravnavani po zakonu zadostne in potrebne celovitosti (prirejeno po Mulej in Potočan 2006, 46). Iz horizontalnega vidika lahko tako sistem policije razdelimo na (pod)sisteme glede na specializacije pri določenih nalogah.

ZNPPol opredeljuje posameznim (pod) sistemom naloge, pri katerih se bomo osredotočili na:

- preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj in prekrškov, odkrivanja in prijemanja storilcev kaznivih dejanj in prekrškov, drugih iskanih ali pogrešanih oseb ter njihovo izročanje pristojnim organom, na zbiranje dokazov ter raziskovanje okoliščin, pomembnih za ugotovitev premoženjske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj in prekrškov (druga alineja prvega odstavka 4. člena ZNPPol);
- nadzor in urejanje prometa na javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet (četrti alineja prvega odstavka 4. člena ZNPPol).

Na prvi pogled bi lahko z gotovostjo trdili, da navedeni nalogi nimata nič skupnega, razen to, da obe izvajajo policisti ter prekrivanja aktivnosti v primeru preiskovanja kaznivih dejanj zoper varnost javnega

prometa iz XXXI. poglavja KZ-1 (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami; v nadaljevanju KZ-1). Ali torej lahko (in ali je to smiselno) izvajamo nalogo usmerjenega nadzora cestnega prometa (popolnoma) neupoštevaje področje preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj?

1 (Usmerjeni) nadzor cestnega prometa s preprečevanjem, odkrivanjem ter preiskovanjem kaznivih dejanj ali brez njega?

1.1 Izhodišče obravnave problema

Naloge na področju varnosti cestnega prometa na nivoju GPU izvaja Sektor prometne policije Uprave uniformirane policije (kamor organizacijsko sodi tudi Specializirana enota za nadzor prometa), na nivoju PU pa Oddelek prometne policije Sektorja uniformirane policije. Na lokalnem nivoju je treba posebej izpostaviti (še) področne policijske postaje – postaje prometne policije. Poleg navedenih specialistov te naloge opravljajo tudi policisti območnih

policijskih enot – policijskih postaj PU (v formalnih ali neformalnih oblikah).

Za izvedbo naloge iz četrte alineje prvega odstavka 4. člena ZNPPol policisti izvajajo nadzore cestnega prometa, ki so usmerjeni na enega ali več izhodišč: psiho-fizično stanje voznikov, hitrost vozil, uporabo varnostnega pasu, tovorna vozila in avtobuse, avtošole, ogrožene skupine udeležencev v cestnem prometu ipd. Kakor koli to razni napotki in vsebine delovnih nalogov policistov drugače formalno opredeljujejo, pa se v praksi pogosto dogaja, da so policisti (področnih in območnih policijskih enot) ob odreditvi nalog v delovnem nalogu, kjer je kot primarna naloga navedena naloga nadzora cestnega prometa, osredotočeni predvsem (če ne celo izključno) na izvajanje te primarne naloge, torej nadzora cestnega prometa kot na ožji del razpona policijskih nalog. Ob tem so vsa ostala področja policijskih nalog bolj ali manj (če ne celo v celoti) postavljena na stranski tir in bolj ali manj odvisna od oseb-

ne zavzetosti policista za posamezno področje dela oziroma izvedbo posamezne druge naloge. Svetli primeri iz prakse (odkritje orožja, prepovedanih drog, iskanih oseb) na srečo kažejo, da so policisti sposobni (in željni?) svojo pozornost usmeriti tudi na druga področja dela, torej prispevati hkrati k uspešni izvedbi primarne naloge in drugih nalog.

Na nujno spremembo policijske miselnosti glede nadzora cestnega prometa torej ne glede na primarno določeno nalogo v zvezi z nadzorom cestnega prometa (biti pozoren tudi na okoliščine, ki lahko prispevajo k izpolnjevanju drugih nalog policije, kot so preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj) opozarja Resolucija o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje od 2013 do 2022 (Ur. l. RS, št. 39/2013; v nadaljevanju ReNPVCP13-22). Ta nadzor cestnega prometa predstavi zlasti kot pomemben člen v prizadevanjih za boljšo prometno varnost in s tem povezano mobilnostjo, vendar opozori, da ne bo usmerjen samo na promet, ampak »bo nadzor usmerjen bolj globalno (kriminal ...).« V nadaljevanju nato ReNPVCP13-22 opredeli ciljno usmerjena področja povečanega obsega nadzora policije, med njimi specializacijo znotraj prometne policije, ki je usmerjena tudi na področje »cestne kriminalitete«, ter med aktivnostmi navede tudi kompleksen pristop k nadzoru na vseh področjih policijskega dela, med drugim tudi kriminalitete¹. V nadaljevanju pogledimo, katere so bistvene aktivnosti, ki jih policisti pri nadzoru cestnega prometa lahko (morajo?) izvedejo, da bi hkrati smiselno izvedli tudi preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj.

1.2 Preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj

1.2.1 Preventivna dejavnost

Policija pri nalogah, ki smo ju navedli, izvaja preventivno dejavnost (drugi odstavek 4. člena ZNPPol). Obravnavali jo bomo kot izognitev nekemu dogodku s pravnimi in pravočasnimi ukrepanjem (<http://sl.wikipedia.org/wiki/Preventiva>). Policija lahko ob opravljanju nadzora cestnega prometa na področju preprečevanja kaznivih dejanj izvaja (prirejeno po Meško 2001, 273):

- primarno prevencijo, ki predstavlja vzpostavljane pogojev za življenje, ki naj bi imeli tak učinek, da se kriminaliteta ne bi pojavljala oziroma da bi se pojavljala čim manj (npr. obiski počiva-

lišč na avtocesti in bencinskih črpalk, napovedan nadzor psihofizičnega stanja voznikov – prepovedane droge, prikazi rezultatov v javnosti (odkrita droga, orožje), generalna prevencija za storilce sekundarne kriminalitete ...);

- sekundarno prevencijo, ki se ukvarja z rizičnimi skupinami in odpravo nereda ter zmanjšanjem priložnosti za storitev kaznivih dejanj (nadzor cestnega prometa na kriminalnih žariščih, na krajih, kjer bi se lahko izvedlo kaznivo dejanje – deponije materiala, pred prostori za zabave (droga), spremstvo prevozov denarnih pošilk);
- tercialno prevencijo zoper znane storilce (povratnike) kaznivih dejanj (nadzor cestnega prometa, ki storilcu jasno prikaže, da je bilo njegovo gibanje v prostoru in času zaznano, uporaba sredstev – vozil, oseb, s katerimi se storilci družijo, ipd.).

V tem primeru policisti že s svojo vidnostjo pri nadzorovanju varnosti cestnega prometa (ob pravem času na pravem kraju) preprečujejo pojav kaznivih dejanj, naslednja stopnja in njena kakovostna nadgradnja pa je zaznava indica, ki izpolnjuje opredelitve kriminalističnega pridobivanja in vrednotenja informacij.

1.2.2 Izvedba pooblastil v skladu z določili Zakona o nalogah in pooblastilih policije

Čeprav informacija na splošno ni nič oprijemljivega, je neposredno uporaben podatek, neko sporočilo, ki nas poudči o nekem dogodku, količini, stanju in podobnem, primernem za nadaljnjo uporabo, prejemniku (v našem primeru policistu) pa mora predstavljati nekaj novega, da mu poveča znanje in vpliva na njegove odločitve in ravnanje (povzeto po <http://sl.wikipedia.org/wiki/Informacija>). Tudi (predvsem) na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovalna kaznivih dejanj je informacija nepogrešljiv začetni člen verige izpolnjevanja naloge policije. Pri nadzoru cestnega prometa informacije sprožajo indici², ki jih policist zazna pri usmerjenem nadzoru cestnega prometa, in kažejo na kaznivo dejanje, določeno zvezo med kaznivim dejanjem in osebo ali na neke druge okoliščine ter podajajo določene informacije o dogajanju pred kaznivim dejanjem (pripravljalna dejanja, sumljivo obnašanje), med izvrševanjem dejanja (posest sredstev ali orodij) in po dejanju (neprepričljiv zagovor) (Dežman in Erbežnik 2003, 524). Še vedno pa imajo zgolj spoznavni, orientacijski pomen (Maver 1997, 167–168). Poudariti je treba, da v tem primeru ne govorimo o zaznavi elementov kaznivega dejanja v strogo formalnem smislu, ki se odraža v

uradnem zaznamku o zaznavi kaznivega dejanja, depesni zaznavi, kazenski ovadbi policista, ki mu je zaupana predvsem naloga nadzora cestnega prometa, temveč o njenem vsebinskem delu, ki ga lahko označimo kot *notitia criminis*³ (npr. informacije o zapuščenih vozilih, vožnjah, ustavljanje, parkiranje v »čudnem« času, dokumentacija v osebnem vozilu ipd.). *Notitia criminis* je v tem primeru način kriminalističnega pridobivanja informacij, ki lahko predstavlja izhodišče za dodatno zbiranje informacij (policista, ki je to zaznal ali policistov specializirane notranje ali območne organizacijske enote), dopolnitev že zbranih informacij, iniciatorja za izvedbo pooblastil iz Zakona o kazenskem postopku (Ur. l. RS, št. 63/94 s spremembami in dopolnitvami; v nadaljevanju ZKP) oziroma materijo, ki jo je treba ustrezno analizirati in (o)vrednotiti. Prav tako je treba upoštevati, da zaznan indic v določenih primerih spet predstavlja prestop na višjo kakovostno stopnjo policijskega dela, zahteva takojšnje posredovanje policista (z izvedbo pooblastil v skladu z določili ZKP), v določenih primerih pa »le« njegovo ustrezno dokumentiranje in posredovanje v ustrezen postopek obdelave.

Čeprav v opisanem primeru pridobivanja informacij praviloma izvajamo nenačrtovano pridobivanje podatkov z lastno zaznavo⁴, je tudi to predmet ustreznih aktivnosti v sklopu t.i. kriminalističnega pridobivanja in vrednotenja informacij. Kriminalistično pridobivanje in vrednotenje informacij je proces zbiranja, vrednotenja in analiziranja osebnih drugih podatkov o kriminalni dejavnosti fizičnih in pravnih oseb ter hudodelskih združb, na podlagi katerega se odloča in načrtuje policijske naloge za preprečevanje, odkrivanje in preiskovalne kaznivih dejanj, za katere se storilec preganja po uradni dolžnosti (prvi odstavek 11. člena ZNPPol).

Prepričani smo tudi, da je prav ustrezno in pravočasno posredovanje informacij *notitia criminis* tisto, ki predstavlja uporabo policijskega pooblastila iz ZNPPol oziroma drugega zakona (v našem primeru ZKP), ki je glede na okoliščine primerno in s ka-

¹ Sicer ne v kazalnikih povečanega nadzora policije ne v kazalnih ravni prometne varnosti ter učinkovitosti strategij in ukrepov ne navaja nobenega kazalca, ki bi ga bilo mogoče neposredno opredeliti kot kazalec izvedenih aktivnosti, povezanih s kriminaliteto, pa vendar nekateri od teh na to posredno kažejo.

² Sum vzbujajoča znamenja (Žerjav 1984, 205).

³ Predstavlja kakršno koli informacijo ustrezne kakovosti, ki policijo seznani z dogodkom, ki bi lahko imel znake kaznivega dejanja, za katerega se storilec preganja po uradni dolžnosti (oz. služi kot izhodišče za obveščanje oškodovanca za podajo predloga za pregon kot procesne predpostavke za nadaljnje ukrepe policistov) (več o tem Fišer 2006).

⁴ To se lahko razvije v sodelovanje z osebami, ki jim prostovoljno posredujejo operativne informacije o kaznivih dejanjih, njihovih storilcih in drugih aktivnostih, ki kažejo na kazniva dejanja (oblika načrtovanega pridobivanja informacij). Generalni direktor policije je v skladu z določili petega odstavka 11. člena ZNPPol izdal interni akt, ki določa način izvajanja kriminalističnega pridobivanja informacij.

terim na najmilejši možen način omogoči preprečevanje, odpravo ali zmanjšanje učinkov, ki ogrožajo varnost ali javni red in predstavljajo nevarnost skupnosti ali posamezniku (drugi odstavek 10. člena ZNPPol). Tudi ta se lahko neposredno posreduje drugemu policistu, območni enoti ali v evidenco za obdelavo. Policijske enote lahko tako posredovane in analizirane informacije uporabljajo za smiselno izvedbo ukrepov preprečevanja kaznivih dejanj, kar spet bistveno dvigne raven načrtovanega in opravljenega policijskega dela.

Notitia criminis v našem kazenskem pravu sicer še ne predstavlja začetka (pred) kazenskega postopka, nesporno pa predstavlja njegovo kakovostno nadgradnjo – zaznani dokazni standard.

1.2.3 Izvedba pooblastil v skladu z določili Zakona o kazenskem postopku

Ugotovili smo, da s svojo pojavnostjo (in izvedbo ukrepov nadzora cestnega prometa) lahko policisti hkrati izvajajo preventivno dejavnost preprečevanja kaznivih dejanj in s samoiniciativno zaznavo ter ustreznim posredovanjem kriminalistično pridobivanje informacij. Takoj, ko pri nadzoru cestnega prometa (spet samoiniciativno) kakovostno nadgradijo indic(e) in zaznajo razloge za sum (najnižji dokazni standard), da je bilo storjeno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, pa so dolžni, torej morajo⁵ (brez diskrecijske pravice) takoj začeti izvajati pooblastila iz drugega odstavka 148. člena ZKP. Ob tem je treba biti ves čas pozoren, da vse od obstoja razlogov za sum policist izvaja aktivnosti v skladu z določili ZKP, kar pomeni, da mora biti posebej pozoren na pravice, ki jih osumljencu zagotavlja ZKP. Policisti smejo ob nadzoru varnosti cestnega prometa, ob zaznavi razlogov za sum, izvajati določila drugega odstavka 148. člena ZKP, med katera sodijo tudi: zahtevati potrebna obvestila od oseb; opraviti potreben pregled prevoznih sredstev, potnikov in prtljage; za nujno določen čas omejiti gibanje na določenem prostoru; ukreniti, kar je treba v zvezi z ugotavljanjem istovetnosti oseb in predmetov, itd.

V praksi najpogosteje izvajajo (ob podanih razlogih za sum) pooblastilo zaseda (upoštevajoč 164. in 220. člen ZKP) predmetov, ki utegnejo biti dokaz v kazenskem postopku ali ki se morajo po kazenskem zakonu vzeti. Ko pa so podani razlogi, ki utemeljujejo tudi višji dokazni standard,

utemeljene razloge za sum, lahko policisti izvedejo odvzem prostosti in pridržanje (drugi odstavek 157. člena ZKP) oziroma tudi osebno preiskavo (218. člen ZKP) ter preiskavo skritih prostorov prevoznih sredstev.

Praviloma nadaljnjo obravnavo suma storitve kaznivega dejanja prevzamejo policisti območne policijske enote oziroma sektorja kriminalistične policije⁶. S tem so policisti, ki so opravljali predvsem nadzor cestnega prometa, izvedli bistveno procesno predpostavko (zaznava) in ukrepe, ki jih nato policisti pri preiskovanju kaznivega dejanja dopolnijo oziroma nadgradijo. Poudariti je treba, da so s tem policisti (ob nadzoru cestnega prometa) prešli meje v praksi pogosto dosledno opredeljene »prometne« subkulture, orientirane na lastno (samo)pomembnost, in izvedli bistvene kazenskopravne procesne predpostavke, ki so nujno potrebne in zahtevane za uspešno izvedbo (druge) policijske naloge.

2 Sklep

Prepričani smo, da že bežen premislek ponudi argumente, ki kažejo na tesne skupne točke med nadzorom cestnega prometa ter preprečevanjem, odkrivanjem in preiskovanjem kaznivih dejanj. Zgoraj navedeno nesporno postavlja dobra izhodišča za prehod iz ozke definicije doseganja varnosti cestnega prometa, osredotočenega na skrbnega⁷ udeleženca v cestnem prometu, na celostno definicijo varnosti v cestnem prometu, ki vključuje tudi zahtevo odsotnosti drugih pokazateljev (indiccev), ki bi sicer skrbnega udeleženca v cestnem prometu lahko prikazali v drugi luči – kot osebo, ki (lahko) krši veljavne (druge) pravne norme, ki jih zakonodaja opredeljuje kot kazniva ravnanja in najhujša od teh kot kazniva dejanja. S tem smo izvedli dober pristop in potencialno velik prispevek k obravnavanju varnosti s celostnega vidika v smislu doseganja sinergije posameznih nalog in s tem k izpolnjevanju vsebinskih določil generalne policijske klavzule, ki policiji zapoveduje, da mora v

okviru svojih predpisov brez stvarne pristojnosti, določene v katerem koli zakonu, ukreniti vse, kar je treba, da od skupnosti ali posameznika odvrne nevarnost ali prepreči ravnanja, ki ogrožajo varnost ali javni red (prvi odstavek 10. člena ZNPPol). In to ne kot občasno ravnanje policistov ob zaznani poslabšani varnostni, temveč kot stalno obliko dela, globoko zakoreninjeno v policijski miselnosti.

Tak premislek je ne samo zadosten temveč tudi nujen pogoj za doseganje temeljne dolžnosti policije: krepitve pravne države z zagotavljanjem varnosti posameznikom in skupnosti ob spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin (drugi odstavek 1. člena ZNPPol). Seveda pa ostaja nekaj odprtih vprašanj: usklajenost strategij različnih področij policijskega dela za izvrševanje generalne policijske klavzule, prilagajanje organizacije dela policistov, sinergija z idejo strategije policijskega dela v skupnosti⁸ kot načina identifikacije in reševanja zaznanega problema ...

3 Literatura in viri

1. Dežman, Zlatko, in Erbežnik, Anže. 2003. Kazensko procesno pravo Republike Slovenije. Ljubljana: GV Založba.
2. Fišer, Zvonko. 2006. Predkazenski postopek. V Šugman, K. Izhodišča za nov model kazenskega postopka. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
3. <http://sl.wikipedia.org/wiki/> (12. 11. 2013).
4. Kazenski zakonik KZ-1, Uradni list RS, št. 55/2008 s spremembami.
5. Maver, Darko. 1997. Kriminalistika. Ljubljana: Uradni list RS.
6. Meško, Gorazd. 2001. V skupnost usmerjeno policijsko delo – izziv za slovensko policijo? Teorija in praksa, letnik 38, 2/2001, Ljubljana.
7. Mulej, Matjaž, in Potočan, Vojko. 2006. Teorija kompleksnosti spada v več tokov teorije sistemov. Organizacija, letnik 39, številka 1, 44–53 (online). Dostopno na: <http://organizacija.fov.uni-mb.si/index.php/organizacija.si/article/viewFile/494/476> (5. 6. 2008).
8. Resolucija o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje od 2013 do 2022, Uradni list RS, št. 39/2013.
9. Strategija policije Policijsko delo v skupnosti, številka 2214-41/2012/4 (207-07), s 6. 3. 2013.
10. Zakon o kazenskem postopku, Uradni list RS, št. 63/94 s spremembami in dopolnitvami.
11. Zakon o organiziranosti in delu v policiji, Uradni list RS, št. 15/2013.
12. Zakon o nalogah in pooblastilih policije, Uradni list RS, št. 15/2013.
13. Žerjav, Ciril. 1984. Kriminalistika. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Foto: Štefan Abraham, PU Murska Sobota

⁵ Policija mora ukreniti vse potrebno, da se izsledijo storilec kaznivega dejanja, da se storilec ali udeleženec ne skriva ali ne pobegne, da se odkrijejo ali zavarujejo sledovi kaznivega dejanja in predmeti, ki utegnejo biti dokaz, in da se zberejo vsa obvestila, ki bi utegnili biti koristna za uspešno izvedbo kazenskega postopka (prvi odstavek 148. člena ZKP).

⁶ Morda bodo načrtovana specializacija znotraj prometne policije (cestna kriminaliteta), priključitev PPIU prometnemu sektorju ipd. prinesli spremembe pri obravnavi zaznanih kaznivih dejanj.

⁷ Pri tem termin »odgovoren« uporabljamo v skladu z določili Zakona o pravilih cestnega prometa, U. I. RS, št. 109/2010: Udeleženec cestnega prometa mora ravnati tako, da:

- poteka promet nemoteno, umirjeno in varno (prvi odstavek 4. člena) in
- ne ovira ali ogroža drugih udeležencev cestnega prometa ali jim ne povzroča škode (drugi odstavek 4. člena),
- izpolnjuje pričakovanja drugih udeležencev cestnega prometa in tistih, ki so dolžni skrbeti za ceste in prometno ureditev na cesti, in ravna v skladu s predpisi o pravilih cestnega prometa, vozniških, motornih vozilih ter s predpisi na cestah (tretji odstavek 4. člena).

⁸ Več o tem Strategija policije Policijsko delo v skupnosti, številka 2214-41/2012/4 (207-07), s 6. 3. 2013.

Boštjan Smolej, UUP GPU

Vpliv prometne policije na stopnjo kriminalitete

»Od policije se pred koncem drugega tisočletja zahteva, da postaja čedalje bolj moderna služba, kljub zapletenosti problematike, s katero se ukvarja, ali morebiti prav zato. Od tod tudi prav določena pričakovanja od različnih reform policije, njeno prilagajanje družbenim spremembam, ustvarjanje sodobne policijske »filozofije«, družbena umeščenost njenega organiziranja, podrobnejša določenost pristojnosti in omejevanje pravic, oblikovanje policijskih sistemov, zahteve po »prozornosti« in odgovornosti ter zlasti upanje, da se bo policija resnično spopadla z razmerami, ki jih ustvarja čedalje bolj neobvladljiv sodobni kriminal. Le-ta s svojimi pojavnimi oblikami vedno bolj ogroža tudi državno organizacijo, politiko, gospodarstva in s korupcijo posega v družbena razmerja tako, da govore o »eroziji« morale in splošnem upadanju državljanske poslušnosti ter konformizma.« (Pečar, 1994: 82).

Se je policija glede na razmišljanja, opozorila in pričakovanja strokovnjakov pred dvajsetimi leti kaj spremenila, prilagodila ...? V določenih pogledih da, vendar ne toliko, kot bi se lahko. Če podrobneje pogledamo »rezultate in učinke« policijske dejavnosti ter zaupanje ljudi v državne institucije, med katere uvrščamo tudi policijo, lahko vsekakor v prihodnosti pričakujemo več.

V prispevku bom obravnaval področje zagotavljanja varnosti v cestnem prometu v širšem smislu. Problematika prometne varnosti je vedno večja; vedno večje število vozil, prometnih nesreč in vse hujše posledice od prometne policije zahtevajo dosleden in aktiven pristop za ureditev razmer. Zato si vodstva enot prometne policije prizadevajo predvsem za zagotavljanje boljše prometne varnosti, nekatere osnovne policijske dejavnosti pa so potisnjene na stranski tir.

Pri tem je nedvomno prizadeto tudi zatiranje kriminala. Kriminal je že po svoji naravi izredno dinamičen in prilagodljiv. V vse večji meri je odvisen od mobilnosti, saj temelji na hitrem in prikitem prenosu ukradenega blaga, mobilnosti storilcev, hitrem prilagajanju okoliščinam, menjavanju lokacij storitev idr.

Dejstvo je, da se še vedno največ ukradenega in tihotapskega blaga, storilcev in sredstev za izvrševanje prevaža po cestah, kjer poleg navedenega najdemo tudi druge oblike kriminala. Pomembnejše cestne smeri služijo tudi za gibanje in migracije kriminalnih združb in posameznikov. Vse navedeno kaže na potrebo po sprejetju ustrezne strategije, ki bo zagotovila razvoj novih taktik in metod delovanja prometne policije z vidika zagotavljanja varnosti v cestnem prometu in pri zatiranju kriminalitete.

Strategija, kriminalistična strategija

Pojmovanje strategije izhaja iz stare grščine, kjer pomeni strategos general. Zato je na vojaškem področju strategija opredeljena kot veda o načrtovanju in usmerjanju obsežnih vojaških operacij, konkretnije pa kot premikanje vojaških sil v najugodnejši položaj pred dejanskim spopadom s sovražnikom.

Različni avtorji različno opredeljujejo pojem strategije. Velik poznavalec strategij Wiidrisch je na podlagi analize različnih strategij (vojaških, gospodarskih, s področja teorije iger) prišel do spoznanja, da imajo te pet bistvenih sestavin

- temeljno določilo,
- ukrepe oz. sredstva,
- namene oz. cilje,
- logične značilnosti,
- prognostične značilnosti.

Njegova definicija strategije, ki vsebuje omenjenih pet značilnosti, se glasi: »Strategija je logično prirejanje odločilnih ukrepov (v smislu postavljanja ciljev) prognosticiranemu obnašanju nasprotnika (konkurenta, tekmeca), upoštevajoč možnost uporabe razpoložljivih sredstev z vidika moči, časa in prostora, da bi dosegli, ohranili ali razširili lastne prostosti delovanja.« (Dvoršek, 2001:10).

Za strategije v povezavi s kriminalom se v strokovni literaturi uporablja pojem kriminalistična strategija. Dvoršek kriminalistično strategijo opredeljuje kot področje (znanstvenega) proučevanja, ki se ukvarja z načrtovanjem in izvedbo vseh kriminalističnih ukrepov za preiskovanje, nadzorovanje in omejevanje kriminala, upoštevajoč kriminalitetne politične in pravne okvire ter načelo učinkovitosti (Dvoršek, 2001:22).

Definicija strategije omejevanja kriminala Evropske unije vključuje vse aktivnosti, ki prispevajo k zadrževanju ali zmanjševanju kriminala kot družbenega pojava, tako kvantitativno kot kvalitativno, skozi stalno in strukturirano sodelovanje ali skozi ad hoc pobude. Te aktivnosti izvajajo vsi akterji, ki po vsej verjetnosti igrajo preventivno vlogo: lokalni predstavniki, zakonodajne službe in pravosodni sistemi, socialne službe, izobraževalni sistemi, združenja v širšem smislu, industrija, banke in privatni sektor, raziskovalci in znanstveniki ter splošna javnost, podprta z mediji (Internet: The prevention of crime in the European Union).

Kriminal potrebuje določene pogoje, da se pojavi in deluje. Poznavanje dejavnikov, zaradi katerih silimo v kriminalna dejanja, omogoča oblikovanje ukrepov in mehanizmov za preprečevanje kriminala. Razlikujemo lahko tri kategorije ukrepov glede na to, kaj imajo za posledico:

- zmanjševanje priložnosti: doseči, da je kriminal težje in bolj tvegano izvajati, ter zmanjšati možnosti za dobičke kriminalcev;
- zmanjšati družbene in ekonomske dejavnike, ki spodbujajo razvoj kriminala;
- zagotoviti informacije in zaščito za žrtve ter preprečiti viktimizacijo (Internet: The prevention of crime in the European Union).

Strategija mora biti oblikovana na podlagi strateške analize. Zavedanje o pomembnosti posedovanja in vrednotenja podatkov izhaja že iz pradavnine. Lovec je moral zaradi preživetja vedeti, kje in ob katerem času je »hrana« na določenem mestu ... Razvoj računalniške tehnologije je v 40. letih 20. stoletja začel uvajati nov način dela – obdelavo podatkov. Kljub počasnosti in nezanesljivosti prvih računalnikov (ponovno navijanje za vsak nov problem, velika skupina za njihov nadzor in pojasnjevanje ...) so se v 70. letih 20. stoletja iz njih razvili novi, hitri in predvsem močnejši računalniki (Graham, 1998: 42).

Policistom in kriminalistom s tem omogočajo, da hitreje opravljajo svoje delo (identifikacija prstnih odtisov, shranjevanje in obdelava podatkov ...), vendar pa ne bodo zmožni v celoti zamenjati oz. nadomestiti človekovega uma. Delo analitika je izredno povezano z neposrednim sodelovanjem preiskovalcev. Utemeljeno se lahko trdi, da je bistvenega pomena soodvisnost pri delu, ki mora temeljiti na

zaupanju, kar ima nenazadnje za dosežek kakovosten zaključek neposredne operacije (operativni nivo) ali dolgoročno uspešno kriminalitetno politiko (strateški nivo) v boju proti kriminalu.

V nadaljevanju bom poskušal strnjeno prikazati predvsem področja kriminala, na katera ima prometna policija lahko zaznan učinek.

Trgovina z drogo

Trgovina z drogo je najbolj dobičkonosna dejavnost. Zaradi velikega tržišča in dobička je posel težko monopolizirati, zato se ves čas pojavljajo nove skupine. Droge se pojavljajo kot druga največja industrija v svetu, takoj za nafto (Home Affairs Committee, 1994–95 v Dobovšek, 1997:48). Tudi države članice EU so velike porabnice različnih vrst droge.

Dobro utrjene skupine organiziranega kriminala v državah članicah EU zagotavljajo prodajo droge po vsej EU. Pojavlja se trend sintetičnih mamil, na kar opozarja povečano sodelovanje skupin organiziranega kriminala, vpletenih v trgovino z drogo (med albanskimi, turškimi in romanskimi skupinami). V policijskih preiskavah v državah članicah EU so odkrili kar od 50 do 70 različnih mest proizvodnje sintetičnih drog na Nizozemskem in v Belgiji. Celoten trg drog je v porasti v večini držav članic, čeprav kaže, da se je trg s heroinom stabiliziral. K povečanju do sedaj največjega obsega in učinkovitosti produkcije drog so prispevali napredna proizvodna metoda, uporaba visoko razvite opreme in sposobni posamezniki (Internet: Europol¹).

Ilegalne migracije in trgovanje z ljudmi

Migracija sama po sebi ni ilegalna, ilegalna postane, ko posamezniki sami ali s pomočjo organiziranih kriminalnih skupin poskušajo vstopiti v državo tajno. Vzrok za to je, da ne morejo vstopiti ali ostati v državi legitimno.

Migracija v državah članicah EU postaja vse večji problem, še posebej ilegalna migracija. Njegovo velikost in resnost zaostruje tudi vse večja vpletenost organiziranih kriminalnih skupin v ilegalno migracijo in pojav »združevanja« več tradicionalnih kriminalnih področij. Dodatno obstaja tudi nevarnost, da skupine organiziranega kriminala »usmerjajo trg« z iskanjem nadaljnjih dobičkov. Spodbujajo ljudi z lažnimi obljubami k migraciji zato, da poberejo velike vsote denarja.

Območja, iz katerih je največ ilegalne migracije v države Evropske unije, so: Irak, Turčija, države srednje Afrike, Indije, Afganistana, Pakistana in Kitajske. Ilegalna migracija poteka preko naslednjih tranzitnih območij: Balkan, Vzhodna Evropa in severna Afrika.

Trgovanje z ljudmi je naraščajoč problem v državah članicah EU. Ta posel je še posebej privlačen zaradi dobička, ki je v primerjavi s stroški in tveganji zelo visok. Tihotapljenje migrantov je področje, ki postaja vse zanimivejše, ker je povezano z nadaljnjim izkoriščanjem pretihotapljenih ljudi. Migrantom se omogoči nastanitev in delo v novi državi, vendar s tem za vedno ostanejo vezani na svojega varovanca (Wilton Park Papers, 1996 v Dobovšek, 1997:51). Pogosto prihaja do zamenjave pomena pojmov tihotapljenje ljudi in trgovanje z ljudmi. Do tega prihaja zaradi dejstva, da sta ti dejanji v kriminalnem početju največkrat povezani. Nekatere žrtve stopijo v državo kot ilegalni element zaradi metod, ki jih uporabljajo tihotapci, vendar v naslednjem trenutku postanejo žrtve trgovanja. Tihotapljenje ljudi je storitev, ki jo posamezniki ali organizirana omrežja zagotovijo svoji »stranki« v zameno za plačilo transporta ene ali več oseb iz ene države v drugo brez migracijske kontrole na mejah. To je splošno znano kot ilegalna migracija. Trgovanje z ljudmi pa je resna oblika kriminala in kršenja člo-

1 Organized crime report; Drugs; The Threat from Organised Crime.

vekovih pravic. Gre za izkoriščanje ranljivih posameznikov, s katerimi se ravna kot z blagom za trgovanje. Žrtev trgovanja je trajno fizično in psihično zlorabljen izključno zaradi finančne pridobitve. Zloraba nastane tisti trenutek, ko je posameznik ogoljufan, prepričan, ugrabljen ali drugače prisiljen v roke trgovcev, in se lahko nadaljuje še dolgo po tem, ko je žrtev pobegnila. Pogosto in verjetneje se ponavlja, kadar so žrtve »prodane naprej« ali blago ponovnega trgovanja. Europol je zaznal naslednje oblike izkoriščanja organiziranega kriminala: spolno izkoriščanje, otroška pornografija, ilegalna trgovina z zapuščenimi otroki, ilegalno delo ter ilegalna trgovina s človeškimi organi in tkivi (Internet: Europol²).

Premoženjski kriminal (ponarejanje, ropi, vlomi, tatvine)

Ponarejanje je pomembna veja kriminala, povezana s številnimi drugimi kriminalnimi dejavnostmi (trgovanje z drogo, ukradenimi avtomobili in ljudmi, z ilegalno migracijo in ponarejanjem denarja). Z razvojem računalniške in tiskalniške tehnologije se je povečala sposobnost kriminalnih skupin izdelovanja ponarejenih različnih tipov dokumentov in tudi ponarejanje denarja. Kakovost ponarejenih evrskih bankovcev se postopoma zelo izboljšuje zaradi izpopolnjenih pripomočkov tiskanja in profesionalnih tiskarjev. Večina bankovcev je natisnjenih v Bolgariji, Litvi, na Poljskem, v Albaniji, Turčiji in na Kosovu.

Države članice EU so zaznale povečanje števila predvsem organiziranih ropov, vlomov in kraj različnih skupin organiziranega kriminala, ki prihajajo iz Vzhodne Evrope in bivše Jugoslavije. Najbolj razširjena in v porastu je kraja avtomobilov, predvsem najvišjega cenovnega avtomobilskega razreda, ker prinaša več dobička kot prostitucija in ostale dejavnosti črnega trga. Ocenjuje se, da je v Zahodni Evropi okoli 700.000 ukradenih avtomobilov letno. Ta kriminal je zelo dobro organiziran in deluje kot mednarodno podjetje s prefinjeno strukturo. Španija poroča o naraščanju števila ukradenih vozil z ugrabitvijo (pusti ključ v avtu z grožnjo nasilja). Nemčija in Avstrija ostajata glavni tranzitni državi za ukradena vozila, ki so namenjena v Vzhodno Evropo, medtem ko gredo skozi Grčijo ukradeni avtomobili, namenjeni na Bližnji vzhod in v Azijo.

Poleg navedenega je treba biti pozoren na posledice računalniškega kriminala, ki dejansko predstavlja predvsem nezakonite oblike obnašanja z uporabo ali podporo informacijske in komunikacijske tehnologije, vendar hkrati »proizvaja« stranske produkte, ki potrebujejo prevoz (piratstvo: zgoščenke; ponarejanje kreditnih kartic: kreditne kartice, naprave in sredstva ...).

Vedno bolj je namreč v uporabi visoka tehnologija za izvajanje novih oblik kriminala, ki pomeni učinkovitejše izvajanje tradicionalnih oblik kriminala in povečuje možnosti za izogibanje zakonu (Internet: Europol³).

Ekološki kriminal

Ekološki kriminal je resen in naraščajoč mednarodni problem, ki z odprtostjo meja postaja realnejši. Po svetu so znane različne oblike ekološkega kriminala, in sicer: divji lov, trgovanje s substancami, ki vplivajo na ozon, trgovanje in po-

raba nezakonitih pesticidov, trgovanje z ogroženimi vrstami ter nezakonito metanje nevarnih odpadkov v zemljo ali vodo. Ekološki kriminal, vključno s tistim, ki je poveza z organiziranim kriminalom, neprestano povzroča trajno in znatno škodo na ekosistemu. Spodbuda za izvajanje ekološkega kriminala je finančne narave v povezavi s percepcijo kriminalcev, da ne bodo ulovljeni in kaznovani (Internet: Interpol⁴).

Kriminaliteta in cestni promet

Ameriška nacionalna uprava za varnost cestnega prometa (National Highway Traffic Safety Administration – NHTSA) je že leta 1995 s posebno brošuro opozorila, da nadzor prometa ne rešuje zgolj življenj, telesnih poškodb in stroškov nesreč, temveč lahko nadomešča tudi aktivnosti, ki so usmerjene k preprečevanju kriminalitete.

Na problematiko obeh delov varnosti so opozorili s časovno primerjavo:

Newton in ostali so ločili kazniva dejanja, ki so vezana na cestno infrastrukturo (dejanja, kjer se cesta pojavlja kot kraj storitve, prevoz ukradenih predmetov, storilcev ...), ter dejanja, ki so vezana na prevozna sredstva (npr. kazniva dejanja na avtobusih) (Newton in ostali, 2004: 303).

Leta 1999 so v ZDA ugotovili povečanje kaznivih dejanj na nekaterih ruralnih področjih. Šlo je za povečanje kaznivih dejanj ropov, umorov, posilstev, nasilja, vlomov itd. (Rephann 1999: 368).

Ne glede na različne razlage je bila to vsekakor v določeni meri posledica razvoja, kar potrjuje dejstvo, da k povečanemu obsegu kaznivih dejanj pripomore tudi izgradnja novih cestnih povezav, npr. avtoceste. Tako je bilo v raziskavi ugotovljeno, da ima novozgrajena avtocestna povezava med urbanimi središči in ruralnim področjem za posledico okoli 5-odstotno povečanje števila kaznivih dejanj (prav tam: 380).

Kriminaliteta v cestnem prometu je vsekakor povezana s cestno infrastrukturo in mobilnostjo kriminalcev. Navedeno so že v preteklosti spoznale vse evropske policije, zato so prometne enote aktivnejšo vlogo prevzele tudi pri zatiranju kriminalitete.

V nadaljevanju bom predstavil nekaj tujih izkušenj v povezavi z intenzivnim nadzorom in urejanjem cestnega prometa ter stopnjo in omejevanjem kriminalitete.

Projekt »Varne ulice«⁵

V amerškem mestu Albuquerque so leta 1997 izvedli projekt z imenom »Varne ulice«, v katerem so dokazali, da ima intenzivnost nadzorov cestnega prometa neposreden vpliv na kriminaliteto.

Povod za izdelavo projekta so bile zahteve javnosti predvsem zaradi 13-odstotnega porasta prometnih nesreč in stopnje kriminalitete, ki se je ravno tako povečala za 16 %.

4 Environmental Crime.

5 Projekti »Safe streets« so bili predhodno že izvedeni (npr. Indianapolis). V danem primeru je šlo za primer uporabe »dobre prakse«.

2 Organized crime report; Trafficking of woman and children for sexual exploitation in the EU: The involvement of Western Balkans Organised Crime; Trafficking of Human Beings in the European Union: a Europol perspective; Organised illegal immigration into the European Union; The Threat from Organised Crime.

3 Organized crime report; High Tech Crimes within the EU: Old crimes new tools, new crimes new tools; Financial and Property Crimes; The Threat from Organised Crime; An Overview of Motor Vehicle Crime from a European Perspective; An Overview on Forgery of Money.

Projekt je obsegal štiri sklope:

- intenziteto patruljiranja – na podlagi analiz so bila opredeljena »kritična območja«. Na dostopih in izhodih se je opravljal intenziven nadzor;
- prisotnost in vidnost policistov – policisti so nadzor na teh območjih izvajali v različnih časovnih obdobjih intenzivno vsak dan. Kvantiteto nadzora so sčasoma zmanjševali. Ob tem so območja nepredvidljivo menjavali;
- nadzore hitrosti in psihofizičnega stanja voznikov – oba sklopa aktivnosti sta bila usmerjena k najpogostejšim kršitvam in vzrokom prometnih nesreč, kar je pomenilo intenziviranje nadzora (številčnost kontroliranih voznikov in vozil).

Rezultati so bili presenetljivi, saj so z načrtovanimi aktivnostmi zmanjšali število prometnih nesreč za 12 %, za 18 % manj je bilo prometnih nesreč s telesnimi poškodbami in 34 % manj smrtnih prometnih nesreč. Še večji učinek je bil viden na stopnji kriminalitete, saj so v primerjavi z enakim obdobjem pred tem že v pol leta opazili 9,5-odstotno zmanjšanje kaznivih dejanj zoper življenje in telo. Bilo je 29 % manj umorov, 17 % manj ugrabitev in 10 % manj napadov. Poleg tega se je za 12 % zmanjšalo število kaznivih dejanj zoper premoženje, 36 % manj je bilo požarov, 10 % manj goljufij ter 9 % manj ropov in vlomov.

S takšnim pristopom so dokazali, da ima povečan nadzor na področju zagotavljanja varnosti cestnega prometa svoj pozitivni učinek tudi na stopnjo kriminalitete. Za njegovo učinkovitost mora biti poskrbljeno z ustrezno strategijo in multidisciplinarnim ter multiinstitucionalnim pristopom.

Članek »Nadzor prometa dokazano zmanjšuje stopnjo kriminala«

Podobne ugotovitve so navedene tudi v članku »Traffic enforcement proven to reduce crime«. Avtor ugotavlja, da se je odločitev o intenziviranju nadzora cestnega prometa (ki ni bila povezana s stopnjo kriminalitete) v Preoriji izkazala za izredno učinkovito na več področjih policijske dejavnosti. Ob povečanju števila glob za 24 % v letih 1994–1995 se je število prometnih nesreč zmanjšalo za 21 %, ob te pa se je za 34 % povečalo število aretacij zaradi kaznivih dejanj. Vse to pa je logična posledica povečanja števila postopkov pri nadzoru prometa. Podobne učinke je imel tudi program, ki ga je v letu 1993 začela izvajati policija mesta New York. Strategijo je gradila na »netolerantnosti«, saj je princip delovanja izhajal iz predpostavke, da majhni problemi povzročajo velike probleme. Uporabljen je bil koncept teorije »razbitih oken«. Takšna strategija je prinesla prevzemajoč učinek, saj se je v petih letih stopnja kriminala zmanjšala za 44 %, medtem ko je število umorov upadlo za 60 %.

Promet in kriminaliteta sta nedvomno povezana, kar dokazujejo naslednji primeri:

- Serijskega morilca Teda Bundyja je leta 1975 zato, ker na vozilu ni imel prižganih luči, v okolici Salt Lake Cityja ustavil in aretiral policist avtocestne policije države Utah.
- David Berkowitz je sredi sedemdesetih teroriziral New York. Ubil je šest ljudi. Kljub medijsko podprtemu lovu Berkowitz ni bil prijet, dokler policija ni preiskala izrečene globe za prometni prekršek. Parkiral je preblizu vodnemu hidrantu.
- Serijskega morilca Randyja Krafta je leta 1983 ustavil policist prometne patrulje zaradi suma vožnje pod vplivom alkohola oziroma mamil. V nadaljnjem postopku je bil obsojen za umore šestnajstih mladih moških. Oblasti verjamejo, da ta številka v realnosti presega 65 umorov.
- Timoty McVeigh, bombaš iz Oklahome, je bil leta 1995 aretiran, ker je vozil vozilo, na katerem ni imel nameščene registrske tablice.

- John Alle Muhammad in Lee Boyd Malvo, ostrostrelca iz okolice Washington D. C., sta bila prijeta leta 2002 med spanjem v vozilu na počivališču ob cesti.

Posledica intenzivnega nadzora je seveda tudi povečanje števila kaznovanih ljudi, kar sproža trditve, da gre samo za pobiranje denarja. S tem se tisti, ki spremljajo učinke tovrstnih strategij, ne strinjajo. Menijo, da je treba z agresivnimi medijskimi aktivnostmi pogled ljudi spremeniti, hkrati pa spremeniti tudi mišljenje in odnos policistov ter policijskega menedžmenta do policijskih prioritet dela (v Preoriji so veliko pozornost⁶ posvečali ravno zagotavljanju prometne varnosti).

Projekt »V prometu ni vse samo kazen?«

Pričakovanja ljudi so vse večja. To velja tudi za področje varnosti. Družba zahteva zmanjševanje stopnje kriminalitete, uporabe drog, števila žrtev v prometu in povečanje policijske vidnosti. Seveda se povečanje učinkovitosti policijskega dela pričakuje ob obstoječih sredstvih. Učinkovito orodje za doseganje teh pričakovanj je kombinacija metod »proaktivnega nadzora prometa« in »v prometu ni vse samo kazen«. Kaj takšen pristop pomeni?

Proaktiven nadzor prometa omogoča varnost na cestah, zmanjšuje stopnjo kriminala, vzdržuje javni red in mir ter izboljšuje kakovost življenja. To mu omogoča pristop »v prometu ni vse samo kazen«, ki pravi, da mora biti vsak policijski postopek v prometu objektivni (vzrok in posledica), v postopkih mora biti policist pozoren na vsakršno kriminalno dejavnost, ob tem pa skrbeti za lastno varnost. Za uveljavitev metode je bilo treba spremeniti miselnost in odnos policistov do prometne policije. V ZDA je bilo delo prometnih policistov podcenjeno predvsem zaradi miselnosti, da so prometne enote »kazenske«, in odnosa »na cesti so samo prekrški«. Za spremembo miselnosti in odnosa so z metodo »v prometu ni vse samo kazen« vključili več kot 100 lokalnih, regionalnih in zveznih organov, pri katerih je že zaznan uspeh.

Prednosti navedene strategije so:

- zagotavljanje prometne varnosti je del rednega policijskega dela, ni nova znanost in ne gre za visoko tehnologijo;
- zagotavljanje prometne varnosti je učinkovito orodje za zmanjševanje kriminalnih aktivnosti in prinaša veliko vidnost policijskega dela;
- policisti so pri zagotavljanju varnosti univerzalni, uveljavljajo zakonodajo s področja prometne varnosti in odkrivajo kriminalce.

Univerzalnost policistov se mora odražati tako, da:

- policisti splošnih enot delajo več, kot da se odzivajo le na interventne klice;
- policisti mejnih enot delajo več, kot da le pregledujejo potne liste;
- prometni policisti delajo več, kot da le izdajajo plačilne naloge.

Projekt predvideva tudi ustrezno izobraževanje in usposabljanje na terenu.

Uporabnost tujih rešitev v slovenski praksi

Prikazani projekti, strategije, metoda in taktika dela ponujajo tudi nekaj uporabnih rešitev za slovenski prostor. Predvsem je treba vzpostaviti višji nivo sodelovanja (zaupanja) med uniformirano in kriminalistično policijo, kar bi pomenilo izboljšanje učinkovitosti in uspešnosti prometne in kriminalistične policije.

Foto: Štefan Abraham, PU Murska Sobota

6 »Top priority«.

7 Poenostavljen prevod oziroma pomen naslova »Looking Beyond the ticket: Traffic Law enforcement and Beyond«.

O EVROPSKI POLICIJSKI AKADEMIJI CEPOL

CEPOL¹ je bil s sklepom Sveta (2000/820/JHA) ustanovljen 22. decembra 2000 in združuje nacionalne policijske izobraževalne institucije. Svet je 26. julija 2004 sprejel dva amandmaja (2004/566/JHA in 2004/567/JHA) k Sklepu o ustanovitvi CEPOL-a; s prvim mu dodeljuje status pravne osebe, z drugim pa določa, da je sedež stalnega sekretariata v Bramshillu v Veliki Britaniji.

Svet je nato 20. septembra 2005 sprejel še Sklep 2005/681/PNZ, s katerim je CEPOL od 1. januarja 2006 postal agencija Evropske unije, ki se financira iz proračuna skupnosti. Proračun je v letu 2013 znašal 8 450 640 EUR.

CEPOL je poleg Europol, Eurojusta, agencije Frontex, Agencije za temeljne pravice EU, Evropskega podpornega azilnega urada in Evropskega centra za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami eden od specializiranih organov, ki izvajajo usmeritve EU v zvezi z območjem svobode, varnosti in pravice.

Deluje kot mreža nacionalnih policijskih izobraževalnih institucij, kar pomeni, da se usposabljanja in ostalo izvaja predvsem v državah članicah in da CEPOL kot policijska akademija v fizičnem smislu ne obstaja.

POSŁANSTVO

Poslanstvo Evropske policijske akademije – je združevati visoke policijske uradnike držav članic Evropske unije in z usposabljanji ter raziskovanjem spodbujati čezmejno sodelovanje in povezovanje, predvsem na področjih preprečevanja kriminalitete in zagotavljanja javne varnosti. Kot svoje poslanstvo si je Evropska policijska akademija zapisala: z usposabljanji iz-

boljšati evropsko policijsko sodelovanje (Improving European Police Cooperation Through Learning).

NALOGE

- usposabljanje višjih policijskih uradnikov,
- oblikovanje skupnih programov usposabljanja, predvsem s področja organiziranega kriminala in čezmejnega policijskega sodelovanja,
- oblikovanje specializiranih programov usposabljanj,
- usposabljanje učiteljev oz. izvajalcev usposabljanj,
- omogočanje izmenjav strokovnjakov s področja izobraževanja,
- razširjanje dobre prakse, raziskovalnih dosežkov in spoznanj ter
- učenje na daljavo.

ODLOČANJE IN DELOVANJE

1. Upravni svet CEPOL-a

Odločitve v zvezi z delovanjem CEPOL-a sprejema Upravni svet, ki ga sestavljajo predstavniki nacionalnih izobraževalnih institucij; vsaka država ima en glas, vodi pa ga država, ki predseduje Svetu EU. Na zasedanjih sodelujejo tudi predstavniki Komisije, generalnega sekretariata Sveta, Europol in direktor sekretariata CEPOL-a, ki pa nimajo glasovalne pravice. Sloveni-

¹ V francoščini *College européen de police*, angleško *European Police College* (<https://www.cepola.europa.eu/index.php?id=home0>)

jo v Upravnem svetu zastopa Damjan Žagar, vodja Centra za izpopolnjevanje in usposabljanje PA GPU.

Upravni svet se sestaja dvakrat na leto, je odgovoren za oblikovanje in izvajanje strategije dela agencije, sprejema letni delovni program in proračun (sprejet mora biti soglasno), skupne učne načrte, skupne programe usposabljanj, dogovore na področju zunanjih odnosov s tretjimi državami in drugimi institucijami znotraj in izven EU, potrjuje kadrovske načrte Sekretariata CEPOL-a, ustanavljačasne projektne delovne skupine in potrjuje imenovanja njihovih članov ter bdi nad delovanjem Sekretariata CEPOL-a in njegovega direktorja.

2. Nacionalne kontaktne točke

Kot podpora Upravnemu svetu delujejo nacionalne kontaktne točke CEPOL-a, ki so ustanovljene v vsaki državi članici, pridruženih članicah Norveški in Švici, državah kandidatkah za članstvo v EU Makedoniji, Islandiji, Črni gori in Turčiji. Nacionalne kontaktne točke so uradna povezava med državami članicami in CEPOL-om. Preko njih se razpošiljajo vsa obvestila, dokumenti in publikacije. Kontaktna točka za Slovenijo je Policijska akademija v Generalni policijski upravi, delo točke pa vodi Egidij Glavič, višji policijski inšpektor v Centru za izpopolnjevanje in usposabljanje PA GPU.

3. Nacionalni koordinatorji

Za koordinacijo dela po posameznih specializiranih področjih so ustanovljene mreže nacionalnih koordinatorjev, in sicer za:

- elektronsko mrežo in e-učenje Slovenijo zastopa Marko Fric, vodja Sektorja za varovanje in podporo PA GPU;
- skupne programe usposabljanj Slovenijo zastopa Damjan Žagar, vodja Centra za izpopolnjevanje in usposabljanje PA GPU;

- evropski policijski program izmenjav Slovenijo zastopa Egidij Glavič iz Centra za izpopolnjevanje in usposabljanje PA GPU;
- znanstveno-raziskovalno dejavnost Slovenijo zastopa mag. Reimond Jeršin iz Centra za izpopolnjevanje in usposabljanje PA GPU.

Določeno delo kot podpora opravijočasne projektne delovne skupine CEPOL.

4. Sekretariat CEPOL-a in njegov direktor

Sekretariat CEPOL-a s sedežem v Bramshillu v Veliki Britaniji vodi direktor, ki je trenutno Madžar dr. Ferenc Banfi. V sekretariatu je zaposlenih 28 pogodbenih delavcev (16 z nazivi AD in 12 z nazivi AST). Pri delu v posameznih projektih sodeluje tudi do pet nacionalnih sekundiranih strokovnjakov, ki jih za posamezne projekte predlagajo države članice, in določeno število kratkoročno zaposlenega podpornega osebja.

Sekretariat sestavljata dva oddelka, in sicer:

- odderek za učenje, raziskovalno dejavnost in razvoj,
- odderek korporativnih služb.

KLJUČNA VSEBINSKA DELOVNA PODROČJA

Pri oblikovanju letnih programov dela za posamezno leto CEPOL sledi usmeritvam in prednostnim nalogam EU na področju svobode, varnosti in pravice, potrebam in prednostnim nalogam držav članic, agencij EU in drugih udeležencev.

Skladno s prej omenjenimi nalogami so ključna delovna področja agencije:

- organizacija različnih usposabljanj v obliki seminarjev, tečajev in konferenc,
- evropski policijski program izmenjav,
- učenje na daljavo,
- skupni programi usposabljanj,
- znanstvenoraziskovalna dejavnost,
- magistrski študij »Policijska dejavnost v Evropi«,
- zunanji odnosi.

Organizacija različnih usposabljanj v obliki seminarjev, tečajev in konferenc

To je ena glavnih nalog agencije; letno CEPOL organizira okoli 80 aktivnosti, ki jih po različnih delovnih področjih (večinoma s področja kriminalitete) največkrat organizirajo posamezne nacionalne policijske izobraževane institucije. V obdobju 2006–2012 smo v Sloveniji – razen leta 2013 – organizirali vsako leto po dve tovrstni aktivnosti. Usposabljanj se aktivno udeležujejo tudi slovenski udeleženci, delovni jezik pa je večinoma angleščina. Za udeležbo Policijska akademija GPU na začetku vsakega koledarskega leta pripravi razpis in ga posreduje NOE GPU in PU. Prejete prijave so nabor potencialnih kandidatov za udeležbo, izbor pa je usklajen med PA GPU in NOE GPU, zadolženo za konkretno področje določenega usposabljanja.

Evropski policijski program izmenjav

Idejo za program je CEPOL dobil v letu 2007 v programu izmenjav terciarnega izobraževanja – Erasmus – in obsega različne vrste izmenjav – klasične, izmenjave vodij, učiteljev, raziskovalcev, medagencijske izmenjave, študijski obiski agencij in uradov EU (Frontex, OLAF, Europol, EMCD), v letu 2013 pa je kot novost potekala izmenjava z državami vzhodnega partnerstva, Turčijo in Zahodnim Balkanom. Teme in področja izmenjav so prav tako različne – kriminaliteta (po oblikah), javni red, prometna varnost, vodenje in upravljanje, civilno krizno upravljanje, forenzična dejavnost, učenje in usposabljanje

nje, znanstvenoraziskovalna dejavnost ... T. i. matching prijavljenih udeležencev izmenjav opravi projektna pisarna pri sekretariatu, ki odloči, katera dva prijavljena udeleženca iz dveh držav bosta medsebojno izmenjana. Izmenjave potekajo ali 5 ali 12 dni, za konkretne datume in dolžino se dogovorita izbrana posameznika, ki medsebojno uskladiata program.

V letu 2013 se je izmenjav udeležilo 444 udeležencev. Iz Slovenije smo prijavili štiri delavce policije. Dva sta se izmenjav udeležila, en sekretariat ni našel partnerja, v prvem primeru pa je bolgarski partner po opravljenem matchingu z delavcem SKP PU Ljubljana zaradi premestitve izmenjavo odpovedal.

Tudi tu za udeležbo Policijska akademija GPU na začetku vsakega koledarskega leta pripravi razpis ter ga posreduje NOE GPU in PU.

Učenje na daljavo

Učenje na daljavo je razdeljeno na več možnosti. Ena od teh je uporaba e-modulov, kjer se lahko posamezniki usposobijo za delo. Vsebine, ki so jih do zdaj pripravili sodelavci iz CEPOL-a, so:

- učenje angleškega jezika, policijska postaja, oprema ...,
- CoPPRa,
- spletna kriminaliteta,
- politični cikel EU s področja organizirane in hude kriminalitete,
- Europol,
- diskriminacija po spolu,
- skupne preiskovalne skupine,
- lizbonska pogodba,

- pranje denarja,
- prumska pogodba,
- schengen,
- trgovanje z ljudmi.

Prav tako je CEPOL zelo dejaven pri organizaciji spletnih seminarjev – webinarjev. V letu 2013 jih je bilo organiziranih 29 z različnih delovnih področij. Občasno pri njihovi organizaciji sodeluje slovenska policija, nekateri njeni delavci pa se jih udeležujejo. Večina spletnih seminarjev je posnetih in objavljenih na spletnih straneh ter si jih kdor koli lahko ogleda kadar koli.

Policijska akademija GPU po prejemu obvestila o razpisnem seminarju o tem obvesti NOE GPU in PU ter povabi delavce policije k udeležbi. Obvestila se objavi tudi na intranetnih straneh policije. Za večino spletnih seminarjev se je treba vnaprej prijaviti na CEPOL-ovi spletni strani. Navodila za prvo prijavo so objavljena tudi v slovenskem jeziku.

Magistrski študij »Policijska dejavnost v Evropi«

CEPOL je dejavno pristopil k pripravi magistrskega študija z naslovom »Policijska dejavnost v Evropi«. Delovna skupina, v kateri sodeluje tudi slovenski predstavnik mag. Džemal Duric z Višje policijske šole PA GPU, trenutno pripravlja študijsko vsebino in gradivo. Študij naj bi trajal dve leti (ob delu), obsegal naj bi šest modulov, študenti bi pridobili 60 kreditnih točk. Trenutno potekajo dogovori o potencialnih izvajalcih posameznih modulov. Začetek študija je predviden za leto 2015, izvedbene podrobnosti trenutno še niso dorečene.

Skupni programi usposabljanj

CEPOL oblikuje skupne programe za področja policijskega dela, kjer je koristno in potrebno poenotiti določena znanja in veščine, in pomaga pri uvajanju teh programov v nacionalne izobraževalne sisteme. Na voljo ali v nastajanju so naslednji programi:

- Protiteroristična dejavnost
- Evropsko policijsko sodelovanje
- Europol
- Integriteta in preventiva pred korupcijo
- Nasilje v družini
- Pranje denarja
- Trgovanje z ljudmi
- Trgovanje s prepovedanimi drogami
- Civilno krizno upravljanje
- Upravljanje z različnostmi
- Eurojust
- Znanstvenoraziskovalna dejavnost

Učinkovito policijsko delo mora temeljiti na izsledkih raziskav. CEPOL si prizadeva razširjati in razvijati raziskovalno delo, razširjati dobre prakse ter tako razvijati in povezovati znanje. Temu sta namenjeni CEPOL-ova e-knjižnica in Evropska policijska mreža znanja, ki sta z geslom dostopni preko spletne strani. CEPOL izdaja letni znanstvenoraziskovalni bilten in druge tovrstne publikacije ter dejavno sodeluje z institucijami, ki se v EU ukvarjajo s policijsko znanstvenoraziskovalno dejavnostjo.

Zunanji odnosi

Na področju zunanjih odnosov je CEPOL v zadnjih letih podpisal več delovnih sporazumov z državami kandidatkami za članstvo v EU, pridruženimi članicami, določenimi tretjimi državami, institucijami in agencijami EU, ki omogočajo ustrezno sodelovanje. Pri tem sledi aktualnim usmeritvam EU, npr. evropski sosedski politiki.

*Besedilo: Egidij Glavič in Marko Fric, oba PA GPU
Foto: Cepol*

NA USPOSABLJANJU ZA BOJNEGA REŠEVALCA

Razmere v mednarodnih odnosih se spreminjajo vsak dan. Prav tako se vsak dan odpirajo nova krizna žarišča, na katerih stopnje ogroženosti lokalnega in mednarodnega osebja nihajo od relativno nizkih do najvišjih.

Policija načeloma ne pošilja policistov v mednarodne civilne misije (MCM) z visoko stopnjo ogroženosti. Če bo strateški interes države po udeležbi slovenske policije tudi v tovrstnih misijah, bomo morali policiste »mirovnike« že sedaj ustrezno ciljno usposabljati za specifične naloge na območjih z višjo stopnjo ogroženosti. Ena od tovrstnih nalog je tudi podrobno poznavanje postopkov prve pomoči in sposobnost takojšnje najnujnejše zdravstvene oskrbe poškodovanih kolegov na bojišču.

Sektor za mednarodne policijske operacije spremlja aktualne svetovne trende na področju mirovnštva oz. mirovnih operacij, pri čemer opaza, da je t. i. varnih misij (z nizko stopnjo ogroženosti) vse manj, oziroma se število osebja v takšnih misijah zmanjšuje. UN in EU povečujeta število mirovnikov na kriznih območjih afriške celine, kjer so varnostne razmere najbolj kritične. Slovenija kot del EU, UN in ostalih varnostnih skupnosti lahko pričakuje pritisk za napotitev varnostnih struktur tudi na krizna območja s povečano stopnjo ogroženosti.

Policija je 18. novembra 2013 podpisala načrt sodelovanja med Policijo in Slovensko vojsko za leto 2014, v katerem je predvideno usposabljanje policistov za bojne reševalce.

Usposabljanje, ki sta se ga med 13. in 24. januarjem 2013 udeležila tudi Allen Lorbeke (SMPO GPU) in Goran Maršič (UUP GPU), policistom omogoča pridobitev tistih dodatnih specifičnih strokovnih znanj, spretnosti in veščin, ki jih potrebujejo za izvajanje dodatnih nalog na kriznih območjih; to so zdravstvena oskrba pod ognjem, na bojnem polju in ob evakuaciji ranjenega z bojišča oz. iz nevarnega okolja.

Program je vojska oblikovala zaradi potreb po takojšnjem nudenju neodložljive prve pomoči v neposredni bližini povzročitve poškodbe. Policist »bojni reševalec« bi bil usposobljen za takojšnje ukrepanje, skladno z vojaškimi zdravstvenimi strokovnimi smernicami, kar bistveno povečuje verjetnost preživetja. Program je namenjen policistom »mirovnikom« za pridobitev certifikata »VED - A12013 - combat medic«.

Cilj usposabljanja je, da z dobro načrtovanim, dinamičnim in materialno ustrezno podprtim usposabljanjem, ki ga izvajajo ustrezno usposobljeni pripadniki vojaškega zdravstva, policistom omogočimo pridobitev potrebnega znanja ter razvoj tistih veščin in navad, na podlagi katerih lahko opravljajo naloge bojnega reševalca v vseh taktičnih situacijah.

Policisti tako svoja osnovna znanja prve pomoči nadgradijo ter pridobijo vojaško zdravstvena znanja in veščine za opravljanje nalog policista bojnega reševalca s kompetencami, ki so opredeljene in potrjene v dokumentu Poklicne aktivnosti in kompetence zdravstvene nege in oskrbe v SV (Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije).

Od policistov, ki bodo uspešno končali usposabljanje, se pričakuje:

- da bodo usposobljeni za izvajanje specialnosti, ki jim bo omogočala visoko kakovostno delo v najtežjih varnostnih razmerah na kriznih območjih in nadaljnji strokovni razvoj;
- da nadgradijo usposobljenost v teoretičnih in praktičnih znanjih, veščinah za varno zdravstveno oskrbo policista pri ognjenih in

taktičnih nalogah na kriznem območju;

- da pridobijo dodatna znanja in veščine za kakovostnejše opravljanje vsakodnevnih nalog v enoti;
- da so psihofizično pripravljeni za izvajanje nalog policista bojnega reševalca;
- da so izurjeni za izvajanje zdravstvene oskrbe pod strelnim ognjem;
- da so usposobljeni za izvajanje takojšnje zdravstvene oskrbe na terenu;
- da so izurjeni v postopkih in tehnikah prve pomoči na kriznem območju, zaustavljanja krvavitve, vzdrževanja proste dihalne poti, oskrbe pnevmotoraksa itd.;
- da so izurjeni v postopkih izpolnjevanja terenskega kartona poškodovanca, uporabi opomnika za medicinsko evakuacijo in izvajanju evakuacije poškodovanca.

Preverjanje in ocenjevanje izvajajo nosilci posameznih predmetov oz. praktičnega usposabljanja sproti in/ali ob zaključku predmeta oz. praktičnega usposabljanja. Končna ocena usposabljanja se dobi po zaključnem preverjanju in ocenjevanju.

Policistu, ki uspešno opravi zaključno preverjanje, izvajalec usposabljanja izda potrdilo o uspešno opravljenem usposabljanju po Programu osnovnega vojaško-strokovnega usposabljanja za VED - A12013 - combat medic in zanj izvede vse postopke evidentiranja te usposobljenosti. Policistu, ki je uspešno opravil zaključno preverjanje, se prav tako podeli licenco, veljavno dve leti, za samostojno opravljanje dela. Zaradi razvoja doktrine se pojavljajo novosti v nudenju prve pomoči in oskrbe poškodovanih in/ali obolelih, zato bo licenco treba obnavljati.

Besedilo in foto: Allen Lorbeke, SMPO SGDP GPU

PREDELAVA TRAVME KOT IZZIV - POSTTRAVMATSKA OSEBNOSTNA RAST

»Travma pride za tabo. Soočiti se s tem, da si pri opravljanju dolžnosti skoraj izgubil življenje, ni lahko. Še težje je sprejeti dejstvo, da si nekemu vzel življenje. S svojo izkušnjo poskušam kolegom, ki so se znašli v podobni situaciji, svetovati, kako se soočiti s posledicami takšnih dogodkov in kako prebroditi kritične trenutke.«

Izjava policijskega zaupnika

TRAVMA ZARADI KRITIČNEGA DOGODKA

Zaposleni v policiji se pri delu lahko vsak dan srečujemo z različnimi kritičnimi dogodki, ki so daleč izven obsega običajnih človekovih izkušenj. Takšen dogodek ima moč, da preplavi običajno efektiven način spopadanja posameznika ali skupine ljudi s položajem.

Solomon (2011) navaja, da je travmatična vsaka situacija, ki povzroči izrazit občutek ranljivosti ali izgube nadzora. Gre za dogodek, ki ne spada med običajne izkušnje posameznika in pomeni izziv za njegovo zmožnost obvladovanja ter lahko presega običajne psihološke mehanizme posameznika (Mitchell v Solomon, 2011).

Takšni kritični dogodki so nenadni in nepričakovani, zamajajo nam občutek nadzora nad situacijo ter vključujejo zaznavo nevarnosti, ki ogroža življenje. Lahko so povezani s čustveno ali fizično izgubo pomembne osebe, stvari, zdravja ali druge osebne okoliščine. Močno vplivajo na tiste, ki imajo naslednje predpostavke o sebi in o tem, kako svet deluje: »Svet je dober! Slabe stvari se mi ne bodo zgodile. Svet je smiseln! Svet je predvidljiv, pravičen in ga je mogoče

nadzorovati.« Prav tako se bolj čustveno dotaknejo tistih, ki imajo predpostavko o ljudeh: »Posameznik je vreden! Slabe stvari se ne zgodijo dobrim ljudem.« Prva misel, ki nas ob teh predpostavkah spreleti ob kritičnem dogodku, je: »To se ne bi smelo zgoditi.«

V Pravilniku o psihološki pomoči in psihološki podpori uslužbencem policije (Uradni list RS, št. 51/13) je opredeljeno, da psihologi in policijski zaupniki zagotavljajo pomoč in podporo ob duševni stiski, ki je posledica hujših stresnih dogodkov na delovnem mestu ali drugih dogodkov, ki vplivajo ali bi lahko vplivali na opravljanje dela uslužbencev policije, kot so:

- dogodki, v katerih je bilo ogroženo lastno življenje ali življenje sodelavca;
- prisotnost pri smrti ali hujši poškodbi sodelavca;
- samomorilna ogroženost uslužbenca policije ali navzočnost pri poskusu samomora ali samomoru;
- uporaba prisilnih sredstev, ki ima za posledico posebno hudo telesno poškodbo ali smrt druge osebe;
- lastna hujša telesna poškodba ali huda bolezen;

- obravnava prometne ali druge nesreče s hudimi telesnimi poškodbami ali smrtjo;
- obravnava kaznivih dejanj zoper življenje in telo ter kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost, kjer so kot žrtve udeleženi otroci, ter kaznivih dejanj in dogodkov, ki imajo za posledico smrt ene ali več oseb;
- osebne težave in stiske;
- ogroženost uslužbenca policije ali njegovih bližnjih v zvezi z delom uslužbenca policije;
- primeri, ko uslužbenec policije želi svetovanje glede vodenja zahtevnejših postopkov z ljudmi z motnjami v duševnem zdravju;
- kazenski postopek zoper uslužbenca policije;
- drugi hujši stresni dogodki.

Vidimo torej, da kritični dogodki lahko zajemajo veliko vrst situacij. Razumeti je treba, da niso vsi enako kritični za vse. Dogodek, ki je kritičen za enega posameznika, ni nujno kritičen za nekoga drugega. To je odvisno od našega doživljanja lastne ranljivosti, občutka nadzora nad situacijo in osebnega mnenja o dogodku.

Tabela 1: Prikaz motenj zaznavanja ob hujših stresnih situacijah (Solomon, 2011)

Vrste motenj zaznavanja, ki jih običajno doživijo policisti ob največjem stresu					
Popačeno zaznavanje časa	83 %	Popačenje slušnih zaznav	69 %	Popačenje vidnih zaznav	83 %
Počasno gibanje	67 %	Poslabšanje sluha	51 %	Zoženje vidnega polja	67 %
Hitro gibanje	16 %	Izboljšanje sluha	18 %	Večja občutljivost za podrobnosti	16 %

Tabela 2: Prikaz čustvenega vpliva kritičnih situacij na policiste

Običajni odzivi na neobičajne situacije			
Povečan občutek nevarnosti	58 %	Odtujenost	40 %
Jeza/obtoževanje	49 %	Krivda/žalost/očitanje	37 %
Nočne more	34 %	Zaznamovanost z dogodkom	28 %
Osamljenost/umik	45 %	Težave s »sistemom«	28 %
Strah/tesnoba	40 %	Družinske težave	27 %
Težave s spanjem	46 %	Občutki norosti/izgube nadzora	23 %
Prikazovanje prizorov/vsiljive misli	44 %	Težave s spolnostjo	18 %
Čustvena otopelost	43 %	Zloraba alkohola/drog	14 %
Depresija	42 %		

Odstotki pomenijo delež policistov, ki so bili udeleženi v situacijah s streljanjem.

FAZE TRAVME ZARADI KRITIČNEGA DOGODKA

Izbruh situacije

V kritični situaciji se telo pripravi za delovanje, kar imenujemo fizična aktivacija. Aktivira se avtonomno živčevje: srčni utrip in tlak se zvišata, poveča se pretok krvi, dihanje se pospeši, da telesu zagotovi več kisika, poviša se raven krvnega sladkorja, mišice se pripravijo za odziv, začnemo se znojiti. Ob tem pride tudi do miselne aktivacije, ki poveča zmožnost za razumevanje pomena novih in že znanih informacij, ki se pojavijo v situaciji. Okrepi se zavedanje dražljajev okrog nas, pozornost se še bolj osredotoči, miselno hitreje obdelujemo podatke, okrepijo se spominske sposobnosti, spremeni se zaznavanje časa, uporabi se situaciji ustrezno preteklo znanje in lahko pride do začasnega izklopa čustvenih reakcij. Pojavijo se lahko različne motnje zaznavanja, ki so navedene v tabeli 1.

Pretres/motnja

Posameznik je lahko na začetku zbeigan, ravnodušen ali zmeden, kar lahko traja nekaj minut, ur ali nekaj dni. Odzivi, ki se lahko pojavijo v hujši stresni situaciji, so tresenje, pospešeno dihanje z omotico, povečan srčni utrip, slabost, mrzlenje, potenje, zmedenost, jok itn. To so odzivi na stresnost situacije in ne znaki šibkosti. Kadar stresnost situacije presega ustaljene načine spopadanja s stresom, si posameznik lahko zaželi, da ne bi bil v tej situaciji in lahko občuti nezaupanje do samega sebe ter otopelost z občasno tesnobo kot znak zanikanja situacije. Kadar si posameznik želi, da bi se čustveno umaknil iz situacije, se pri njem lahko pojavijo nedejavno vedenje,

težave s spominom glede podrobnosti dogodka in težave z razumevanjem pomembnosti dogodka. Lahko se čustveno razburi, pojavijo se jeza, žalost ali strah. Mogoč je občutek navdušenosti zaradi preživetja kritičnega dogodka, kadar gre za ogroženost lastnega življenja ali smrtne žrtve, s katerimi je posameznik soočen. Pri osebi se lahko pojavijo vznemirjenost, razdražljivost, pretirana aktivnost in povečana občutljivost na odzive drugih. Oseba, ki se znajde v kritični situaciji, ima lahko občutek osamljenosti, češ da se nihče resnično ne zavzema ali ne razume situacije. Lahko je preobremenjena z dogodkom in ima občutek, da lahko razmišlja samo o tem.

Običajni simptomi stresa, ki se lahko pojavijo po težjih kritičnih dogodkih, so težave s spanjem, občutki tesnobe, težave s koncentracijo, razdražljivost, utrujenost, bolečine v trebuhu, bolečine v mišicah, glavoboli, prebavne motnje, driska, zaprtost, sprememba spolnega poželja, omotičnost in celo visok krvni tlak.

Čustveni vpliv

Običajno se pojavi v nekaj dneh. Traja lahko več tednov ali dlje, kar je odvisno od situacije, zmožnosti njenega obvladovanja in podpore posamezniku. Intenzivnost odzivov se spreminja, pri čemer je največja v prvih nekaj tednih, potem pa se postopoma zmanjšuje.

Obvladovanje

V fazi obvladovanja kritičnega dogodka se soočamo s čustvenim vplivom dogodka. Poskušamo razumeti čustveni vpliv, ga obvladovati in se spopasti z njim. Za to fazo je značilno samoizpraševanje,

vanje, ko se nam porajajo vprašanja, kot so: Kaj bi bilo, če ..., Ko bi le ..., Zakaj ravno jaz ..., Kaj pa naslednjič, Ali se lahko še enkrat soočim s tem.

Sprejetje/odločnost

Ko razmišljamo o kritičnem dogodku in njegovem sprejetju, si moramo najprej priznati, da se je zgodil, da smo bili udeleženi, in to je realnost. Dovolimo si občutiti, da smo ranljivi, da je to človeško – vendar nismo nemočni. Ne moremo nadzorovati vsega, vendar lahko nadzorujemo naš odziv na dogodek. Pomembno je zavedanje in priznanje, da smo v danem trenutku naredili najboljše, kot smo lahko. Strah je običajen odziv na zaznavanje nevarnosti in lahko se uporabi konstruktivno. Pomembno je zavedanje, če se bomo soočili s svojimi čustvenimi odzivi in jih dejavno predelali, bomo postali močnejši.

Običajno ljudje po kritičnih dogodkih ponovno ovrednotimo svoje vrednote, cilje in prednostne naloge v življenju. Od posameznikov, ki so to storili, lahko slišimo, da zdaj vedo, kaj je pomembno v življenju. Pravijo, da se zdaj znajo ustaviti v trenutku. Več časa lahko preživijo z ljudmi, ki so jim pomembni. Stvari, zaradi katerih so se nekoč jezili, niso več pomembne.

Z obvladovanjem svoje ranljivosti lahko postanemo močnejši in to moč

uporabimo, ko se bomo srečevali z drugimi življenjskimi izzivi.

Naučiti se živeti naprej

Doživeti kritični dogodek je podobno, kot bi preplezali zid in izgubili naivno razmišljanje, da ne moremo skočiti nazaj. Pomembno je zavedanje, da »nismo drugačni; smo normalni«. Bolje rečeno, smo običajni, kar pomeni, da imamo o sebi lahko zopet pozitivno predstavo. Zavedati se moramo, da podobni dogodki v prihodnosti lahko ponovno povzročijo čustvene odzive. Podobne izkušnje drugih lahko priključijo naše spomine, zato lahko te spomine uporabimo za pomoč, podporo drugim kot kolegi ali policijski zaupniki. Dobro je, da sprejememo, da so čustveni odzivi ob obletnicah dogodka običajni.

Različni posamezniki pri istem dogodku doživijo različne travmatske odzive. Približno tretjina policistov, ki so bili udeleženi v streljanju, na primer doživi blag travmatski odziv ali travmatskega odziva ne doživi, tretjina doživi zmeren odziv, približno tretjina pa doživi močan odziv (Solomon, 2011).

DVAJSET ZNAKOV, DA SMO »OBTIČALI« V TRAVMI

Nekateri ljudje, zlasti tisti, ki se ogibajo razreševanju svojih čustvenih odzivov, lahko izredno močno podoživljajo svojo travmo. Lahko se jim zdi, da občutki v prvih tednih po dogodku niso nič manj intenzivni. Posameznik se mora posvetovati s strokovnjakom, če se naslednji odzivi dlje kot en mesec poja-

vljajo na takšni stopnji, ki ovira njegovo sposobnost delovanja:

- vsiljive podobe: boleči spomini in misli, nočne more, prikazovanje prizorov;
- stiska ob izpostavljenosti dogodkom, ki so podobni takemu dogodku ali ga simbolizirajo;
- izogibanje mislim in čustvom, povezanim z dogodkom, ali dejavnostim oziroma položajem, ki spodbujajo spomine na travmo;
- otopelost ali omejen razpon čustvene odzivnosti;
- čezmerni odzivi na stres;
- čezmerna budnost;
- pretirana ali premajhna odzivnost, izpostavljanje tveganju;
- povečana razdražljivost, jeza ali bes;
- obsedenost z dogodkom – misli na dogodek se zlahka sprožijo –, zdi se, kot da je posameznik obtičal v preteklosti in se težko osredotoči na prihodnost;
- tekoči dogodek lahko sproži čustva, povezana s preteklimi dogodki; skupen čustveni učinek starih in novih situacij je lahko tako velik, da je sposobnost posameznika, da bi se učinkovito spopadel s katerim koli dogodkom, omejena;
- dvom vase, občutek krivde, pomisli glede preteklega ravnanja, občutek nesposobnosti, obsedenost z opaženimi napakami;
- vedno večji občutek osamljenosti (nihče ne razume, kaj doživljam, po-

čutim se izgubljenega, zapuščenega in drugačnega od drugih.);

- intenzivni in trajni občutki depresije, žalosti in izgube nadzora;
- duševna zmedenost: povečano odvratanje pozornosti, težko osredotočanje ali sprejemanje odločitev, slabo presojanje;
- razvoj sumničavosti pri interakciji z drugimi osebami;
- težave v razmerjih – umikanje od drugih oseb, družinske težave, več težav s sorodniki, kolegi in nadrejenimi;
- upadanje delovne uspešnosti – vedno pogostejša odsotnost z dela, izčrpanost, slabša produktivnost in kakovost dela;
- začetni odziv posameznika na dogodek je lahko majhen ali neopazen, vendar se odzivi lahko sprožijo čez nekaj mesecev;
- samouničujoče ravnanje: zloraba psihoaktivnih snovi, slabo presojanje in neustrezne odločitve;
- v redkih primerih lahko občutki depresije, krivde, obupa in jeze na nekoga sprožijo razmišljanje o samomoru.

Če posameznik doživlja travmatski stresni odziv, se lahko njegovo trenutno vedenje zelo spremeni v primerjavi s prejšnjim običajnim vedenjem. Kadar so učinki travmatskega stresa pri posamezniku opazni še po nekaj tednih, mu lahko posvet s strokovnjakom za duševno zdravje pomaga pri obvladovanju čustvenih odzivov.

STRATEGIJE OBVLADOVANJA

Kako si lahko pomagamo sami, kadar doživimo kritični dogodek, ki ima na nas močan čustven vpliv? Pomemben je naš prilagodljiv pristop. Kako znamo obvladati vpliv dogodka, je pomembnejše od samega dogodka. Niso življenjski dogodki tisti, zaradi katerih se počutimo, kot se – gre za to, kakšen odnos imamo do njih. Obstaja preprost rek, s katerim nam želijo običajno pomagati kolegi: kar nas ne uniči, nas naredi močnejše. V dani situaciji nam ni ravno v pomoč, vendar je resničen. Gre za to, da ko enkrat uspemo obvladati svojo ranljivost, smo v življenju že veliko premagali. Čemurkoli se poskušamo izogniti, ne bo izginilo, dokler se s tem ne soočimo. Naša čustva so običajni odzivi na neobičajne situacije. Zato je v redu, če se počutimo, kot se počutimo.

Govorjenje o čustvih pomaga, da čustva izzvenijo, zmanjša čustveno

napetost. S pogovarjanjem lažje opredelimo in razjasnimo, kaj čutimo, tudi če oseba, ki ji govorimo, le posluša. Ko govorimo, bomo sčasoma začutili, da vse bolj nadzorujemo svoja čustva. Ko enkrat opredelimo in izrazimo svoja čustva, jih lahko obvladujemo. Kadar nas preplavlja čustva jeze, si moramo najprej priznati, da smo jezni. Raziskati moramo, na koga ali kaj smo jezni in zakaj smo jezni. Poskušamo odkriti, kaj se skriva za našo jezo. Morda strah, ranljivost? Razmisliti moramo o tem, kaj bomo naredili s svojo jezo; ugotoviti, kako deluje na nas in kako se to izraža. Razmislimo tudi o konstruktivnih izražanjih jeze.

Vsi želimo verjeti, da lahko nadzorujemo situacije, ko se zgodijo. Če gre torej nekaj narobe, »je to verjetno moja krivda«. S prevzemanjem odgovornosti za to, kar se je zgodilo, se morda poskušamo izogniti priznavanju ranljivosti, ki se pojavi, ko spoznamo, da dogodkov ni bilo mogoče nadzorovati. Dogodkov ne moremo vedno nadzirati, lahko pa nadziramo naš odziv: priznajmo si, kaj dejansko lahko in česa ne moremo nadzirati. Ni smiselno, da bi sebe krivili za dogodke, ki so zunaj našega nadzora. Če bomo vedeli, o čem smo takrat razmišljali, bo to pomagalo razumeti, zakaj smo ravnali tako, kot smo, razlikovati, kaj je bilo in kaj ni bilo pod našim nadzorom, ter ločevati, kaj je bilo takrat znano in česa ni bilo mogoče vedeti. Ugotovili bomo, da smo ravnali prav in/ali najboljše (kot smo lahko) glede na zaznavanje dogodka, informacije, ki smo jih takrat imeli, raven naših izkušenj, razpoložljivo opremo itn. Upoštevajmo vpliv časovnega pritiska na naše ravnanje. Kaj drugega bi bilo mogoče narediti v nekaj sekundah ali minutah, ki smo jih imeli na voljo?

Pomembno je tudi obvladovanje strahu in ranljivosti. Morda smo pri svojem delu doživeli (ali še vedno doživljamo) velik strah in smo spoznali svojo ranljivost. Zavedajmo se, da je strah samodejen odziv na zaznavanje nevarnosti in ni znak šibkosti. Strah je lahko zelo koristen. Kritični dogodki lahko aktivirajo izredno moč nagona za preživetje. Strah lahko izkoristimo za večjo pazljivost, pozornost in aktivacijo moči. Če se osredotočimo le na nevarnost, se lahko počutimo šibke, ranljive in brez nadzora. Če se osredotočimo na našo sposobnost in zmožnost odzivanja na situacijo, se počutimo bolj uravnotežene in pod nadzorom. Zato je pomembno, da ne razmišljamo le o nevarnosti, ampak se osredotočimo na našo sposobnost odzivanja.

POSTTRAUMATSKA RAST

Kot posledico spoprijemanja z večjo življenjsko krizo ali travmatičnim dogodkom lahko doživimo pozitivna spremembo. Pojavi se lahko na petih področjih. Včasih ljudje, ki se morajo soočiti z velikimi življenjske krizami, razvijejo občutek, da so se iz spoprijemanja s situacijo pojavile nove priložnosti; da se odpirajo možnosti, ki jih prej ni bilo. Drugo področje je sprememba v odnosih z drugimi. Nekateri ljudje doživljajo po travmi tesnejše odnose z nekaterimi ljudmi, lahko se poveča občutek povezanosti z drugimi, ki trpijo. Tretje področje možnih sprememb je povečanje občutka lastne moči: »Če sem to preživel, se lahko soočim s čimerkoli.« Četrti vidik posttravmatske rasti, ki jo nekateri izkušijo, je večje spoštovanje do življenja nasploh. Peto področje vključuje duhovno ali versko sfero. Nekateri posamezniki doživijo poglobitev svojega duhovnega življenja, vendar pa lahko to poglobljanje vključuje tudi pomembno spremembo v lastnem sistemu prepričanj.

Skupaj s posttravmatsko rastjo se lahko gradi pripravljenost ali »odpornost« za prihodnje morebitne travmatične dogodke (Calhoun in Tedeschi v Moore, 2012). George Bonanno (Moore, 2012) ugotavlja, da je odpornost adaptivni proces, ki se zgodi v obdobju po travmatičnem dogodku. Na primer v primeru samomora bližnjega lahko prizadeti bližnji vzdržuje zdravo raven psihičnega in fiziološko delovanja. Nekateri raziskovalci menijo, da ima posttravmatska rast pomembno vlogo pri razvoju odpornosti, drugi navajajo obratno, da odpornost pripomore k posttravmatski rasti. Kaj naredi rast bolj verjetno pri nekaterih posameznikih in manj verjetno pri drugih? Osebnostne lastnosti in stanja razpoloženja, kot so ekstravertnost, optimizem, pozitivna čustvovanje, odprtost za izkušnje so pozitivno povezana s posttravmatsko rastjo. Posttravmatsko rast lahko spodbudi tudi obravnava pri izkušenem psihoterapevtu.

SKLEP

Zaposleni v policiji smo ranljivi pri svojem delu. To moramo sprejeti in se naučiti živeti s tem. Ranljivost moramo uporabiti pozitivno, smiselno in produktivno zase in za druge. Običajno je, da po kritičnem dogodku preveč razmišljamo o trenutkih zavedanja ranljivosti. Vendar ni nujno, da v tem razmišljanju »obtičimo«. Čeprav je pomembno, da se soočimo z občutkom ranljivosti, moramo biti hkrati tudi ponosni na to, kako smo se odzvali. Ko prepoznamo, kaj smo naredili v fazah preživetja, predanosti in odziva, izravnamo občutek ranljivosti – nismo nemočni!

Ko se soočamo s težkimi izgubami ali hujšimi kritičnimi situacijami, bo večina doživela različne stresne in travmatične reakcije. Če doživimo izkušnjo posttravmatske rasti, še ne pomeni, da ne bomo trpeli. Stiska je značilna v situacijah, ko se soočamo s travmatičnimi dogodki. Za mnoge od nas so življenjske krize neizogibne in ne bomo imeli možnosti izbire med trpljenjem in rastjo na eni strani ter biti brez trpljenja in sprememb po drugi strani. Posttravmatska rast ni univerzalna. Nič nenavadnega ni, če kdo ob soočanju s travmatičnim dogodkom ne doživi takšne rasti. Upamo, da se nikoli ne bomo soočili z veliko izgubo ali travmatično izkušnjo, vendar se večina od nas, in morda se lahko srečamo s svojo posttravmatsko rastjo.

Skrbeti moramo za lastno usposobljenost, ohranjanje svojih spretnosti. Razmišljanje o kritičnih dogodkih nam bo pomagalo, da se naučimo strategij ter dosežemo, da postanejo nagonske, refleksne in podzavestne, ter da se pripravimo na prihodnje izzive. S tehnikami sproščanja se lahko naučimo obvladovanja težav, ki nas tarejo, in pretrgamo začarani krog slabega počutja. Tehnike lahko kombiniramo z rekreacijo, zdravo prehrano in ohranjanjem smisla za humor. Nič ni narobe, če se včasih počutimo slabo in to zaupamo drugim. Stopimo v stik z drugimi osebami in poiščimo potrebno pomoč. Pomembno je, da ostanemo v stiku s svojim sistemom podpore. Normalno je, da potrebujemo nekaj tednov ali več, da se spet počutimo kot običajno, zlasti če je dogodek vključeval kaj posebej neprijetnega ali nenavadnega. Temeljna predpostavka obvladovanja stresa zaradi kritičnih dogodkov (CISM) je namreč da imajo normalni ljudje normalne reakcije na nenormalne dogodke.

VIRI

1. Jeromen, T., in Kajtna, T. (2008). Sproščanje: moj mali priročnik. Trbovlje: samozaložba.
2. Moore, M. (2012). Positive Changes in the Aftermath of Crisis, <http://www.posttraumaticgrowth.com/what-is-ptg/>
3. Solomon, R. M. (2011). Critical Incident trauma. Interno gradivo.
4. Vovko Bergant, E. (2009). Možnosti psihosocialne pomoči policistom. Zaščita in pomoč policistom: zbornik prispevkov. Ljubljana: MNZ, Policija.
5. <http://ptgi.uncc.edu/what-is-ptg/>

Besedilo: Elizabeta Vovko, SE UPS GPU
Foto: SOJ SGDP GPU in Štefan Abraham,
PU Murska Sobota

VSE PREJ KOT OBIČAJNA POT PSIHOLOGINJE

Po končanem študiju psihologije ter diplomskem delu o intimni partnerski ljubezni in nezvestobi, za katero je prejela Prešernovo nagrado, se je dr. Milanka Jug v policiji zaposlila leta 2002 v Sektorju za splošno kriminaliteto na Sektorju kriminalistične policije v Celju. Po štirih letih dela preiskovanja kaznivih dejanj je sledilo delo v vodstvu Uprave kriminalistične policije GPU, kjer se je vključevala v preiskovanje najhujših kaznivih dejanj in začela razvijati policijsko psihologijo, je delala pri interventni psihološki pomoči policistom, izobraževanju policistov in selekciji za najzahtevnejša delovna mesta. Po vrnitvi z mednarodne mirovne misije Eulex na Kosovo, kamor je odpotovala leta 2011, je dobila ponudbo za službo v Bruslju in se odločila, da zapusti policijske vrste. Od lanskega septembra je del posebne preiskovalne skupine v Bruslju, ki se ukvarja s preiskovanjem vojnih zločinov.

Kaj vas je v tistih prvih letih pri delu kriminalistke najbolj pritegnilo? Kako vam je psihologija pomagala pri delu?

Mene zanimajo ljudje, vsebina doživljanja in odločitve, ki jih sprejemajo v življenju. Od prvega dne v kriminalistični službi sem spoznavala žrtve, očividce, storilce vseh mogočih kaznivih dejanj iz različnih okolij v najhujših življenjskih stiskah. Spoznavala sem motive za najhujše zločine in videla njihove posledice pri žrtvah ter vplive na širše socialno okolje. Kriminalistična stroka in psihologija sta zelo povezani in služba mi je omogočala, da sem bila neposredno vključena v ekstreme človeške narave. Iz teh specialističnih področij forenzične psihologije sem se dodatno usposabljala tudi v okviru doktorskega študija klinične psihologije, kjer sem se osredotočala na psihološko profiliranje storilcev kaznivih dejanj in proučevala povezanost osebnostnih lastnosti roparjev z načinom izvršitve kaznivega dejanja.

Bili ste idejni vodja in ustanoviteljica obeh odmevnih projektov psihologov v policiji: 24-urne psihološke pomoči in policijskih zaupnikov ...

Ko sem delala s kriminalisti in policisti na najbolj obremenjenih delovnih mestih, sem dobro spoznala stresnost policistovega vsakdana in pogostost izjemnih travmatičnih dogodkov, zato sem želela biti kot psihologinja v policiji še koristnejša. Povezani psihologi smo lahko bolj razvili strokovnost in dostopnost policistom kot z individualnim delom v posameznih službah. Projekta 24-urna psihološka pomoč in policijski zaupniki smo razvili v sodelovanju z ameriški in avstrijski kolegi ter seveda podporo vodstva policije. Sama sem se o psiholoških kriznih posredovanjih vsa leta izobraževala v Sloveniji in ZDA ter bila prva koordinatorica psihologov v delovni skupini za interventno psihološko pomoč policistom. V Slovenijo sem večkrat povabila priznanega ameriškega profesorja dr. Solomona, vodilnega strokovnjaka s področja terapije travmatskih dogodkov, ki je usposabljal slovenske psihologe in policijske zaupnike za delo s policisti.

Tudi vaše delo na Kosovu je pustilo sledi ...

Leta 2011 sem odšla na delo v mednarodno mirovno misijo EULEX na Kosovo, kjer sem več kot dve leti delala na področju organiziranega kriminala, vodila sem skupino mednarodnih preiskovalcev pri odkrivanju mednarodnih organiziranih združb. Za svoje uspešno delo sem dobila posebno pohvalo misije EULEX, saj je preiskava, ki sem jo vodila, dosegla izjemen uspeh mednarodnih razsežnosti in medijsko odmevnost po vsej Evropi. Zaključila se je namreč s simultano aretacijo 117 članov mednarodne kriminalne združbe v 14 evropskih državah in za misijo EULEX je bila to ena najuspešnejših preiskav v letih delovanja na Kosovu. Po vrnitvi domov sem še nekaj mesecev delala v Upravi kriminalistične službe GPU, nato pa

Po zaslišanju osumljenca v Prizrenu (2013)

dobila ponudbo za delo v posebni preiskovalni skupini v Bruslju, ki se ukvarja s preiskovanjem vojnih zločinov, kjer delam od lanskega septembra.

Katera od teh izkušenj v policiji vam je bila najbolj pri srcu, ste nanjo najbolj ponosni?

Vedno sem bila najbolj zadovoljna, kadar sem lahko s svojim delom kaj konkretnega spremenila in pomagala ljudem. Da ima moje delo še poseben smisel, sem čutila mnogokrat, ko sem še delala v Celju – s sodelavko sva obiskovali oddaljene vasi in govorili z ljudmi, ki so velikokrat živeli v veliki revščini, povezani z najrazličnejšim nasiljem. Takrat sem imela občutek, da imam moč, da kot kriminalistka povežem delovanje institucij in omogočim konkretno pomoč žrtvam ter s svojim delom na neki način tudi vplivam na storilčevo nadaljnje vedenje. Ne nazadnje tudi s strategijo vodenja zaslišanja storilca vnesemo spremembo v družinski in socialni sistem žrtve. Če storilcu v postopku ni odrejen pripor, se praviloma vrne v okolje, kjer živi žrtev, in kazenski postopek se na sodišču lahko nadaljuje šele čez nekaj let. Zato sem čutila odgovornost, da, kolikor je možno, takoj v reševanje vključimo čim več različnih oblik pomoči za žrtev in storilca ter da policijski postopek v družinski

sistem prinese trajno pozitivno spremembo. Naša pooblastila nam to omogočajo. V Celju smo bili zelo angažirani, imela sem krasne sodelavce, popolnoma predane delu, in vem, da smo za posameznika v življenjski stiski veliko naredili. Kasneje sem se podobno koristno počutila pri vzpostavitvi 24-urne psihološke pomoči in zaupništva, učila sem se od priznanih psihologov v Sloveniji in tujini, nato »sedela« na mnogih sestankih z vodstvom policije, sindikati, komandirji, kjer je bilo treba predstaviti in zagovarjati pomen tega, da ima vsak policist vsako uro v dnevu možnost dobiti psihološko pomoč in kasneje tudi terapijo, če se zanjo odloči. Podporo vodstva za delo smo dobili in vsi psihologi v policiji smo poleg svojega običajnega dela prevzeli ogromno dodatnih obveznosti. Z velikim navdušenjem smo soustvarjali projekt psihološke interventne pomoči, ki je še sedaj nekaj enkratnega v Evropi. Še en dodaten dokaz, da se lahko tudi velik sistem spremeni in da ima vsak posameznik moč spremembe. V meni je, da zelo rada delam, imam veliko poguma in želim povezovati ljudi ter delati nekaj oprijemljivo koristnega.

Kakšne pa so vaše izkušnje s svetovanjem policistom? Jim je težko sprejeti takšno pomoč? Kaj jih najbolj prizadene?

Policisti iščejo psihološko pomoč zaradi različnih težav; lažje je pomoč poiskati mlajšim policistom in tem smo lahko bolj pomagali. Ko se težave skozi leta kopičijo in se kažejo že kronične težave v policistovem fizičnem zdravju, je treba velikokrat poleg psihološke (psihoterapevtske) pomoči vključiti tudi psihiatra, ki lahko predpiše ustrezno farmakološko terapijo. Na splošno psihološko krizo pri posamezniku sestavlja več okoliščin v življenju, ki skupaj predstavljajo težo oz. stisko policista. Policisti so ob zaposlitvi izbrani v selekcijskem postopku in so osebnostno čvrstejše osebe od splošne populacije. To pomeni, da so odpornejši na vsakodnevne stresne obremenitve. Vendar pa so njihove osebne težave, družinske, partnerske, zdravstvene in delovne obremenitve v nekem obdobju prehude in policist ne zmore več sam, stiska je prevelika. Lahko pa se zgodi tudi bolj stresen dogodek, ki načne psihično stabilnost, npr. kakšna posebno obremenjujoča intervencija, grožnja, ki jo prejme med delom, telesna poškodba, bolezen družinskega člana, ločitev, finančna stiska, nesoglasje z nadrejenim itd. Policisti imajo velik občutek nadzora svojega okolja in svojega

življenja, zato zelo odlagajo iskanje pomoči, ko pa ne morejo več nadzorovati svoje stike, nastopi kriza.

Moje najpomembnejše sporočilo je, da psihološka (psihoterapevtska) pomoč pomaga in da naj jo policisti poiščejo znotraj policije ali izven nje. Obstaja veliko različnih terapevtskih pristopov glede na problematiko, zato spodbujam policiste, naj stopijo iz pozicije »vse lahko sam, z morem kontrolirati in reševati svoje težave« in poiščejo pomoč.

So vas že med študijem mikale policijske vode?

Ko sem študirala, sem si predstavljala, da bom delala v psihiatrični ustanovi. Vesela sem, da se tudi takrat ni zgodilo po mojem načrtu in sem lahko delala v policiji, saj sem prepričana, da ne bi mogla imeti zanimivejšega dela nikjer drugje. V zadnjem desetletju sem se bolj specializirala za kriminološko, forenzično, policijsko psihologijo in psihologijo travme, vendar pa me je od nekdaj zelo zanimala tudi psihologija osebnosti, predvsem medosebnih, partnerskih odnosov in ljubezen, kar je bila tema, ki sem jo z velikim veseljem proučevala tudi v svoji diplomski nalogi. Sem pa zelo vesela, da sem spoznala delo kriminalista od začetka, opravljala ogleda in preiskovala različna kazniva dejanja. Kasneje sem imela občutek, da so me policisti bolj sprejeli, da sem jih lahko nagovorila z večjo samozavestjo in zbiral prave besede v svojem nagovoru, zlasti ko smo vpeljevali psihološko pomoč. Vsekakor sem razvila močno pripadnost policijskemu delu in veliko spoštovanje do poklica.

Ste se po dveh letih Prištine in zdaj Bruslja že privadili življenja v tujini?

27 mesecev v Prištini je zame pomenilo velik del mojega življenja. Spomnim se, da mi je bilo na začetku najtežje, saj se je poleg delovnega okolja spremenila tudi cela socialna mreža, pogrešala sem svojo družino in prijatelje ter na sploh Slovenijo. K sreči so bili na začetku poleg mene v policijskem kontingentu na Kosovu sami prijetni ljudje, s katerimi smo se družili in spoprijateljili. To so posebna prijateljstva, ki se razvijejo v misiji.

Čeprav Priština ali sedaj Bruselj geografsko nista daleč od Slovenije, vendarle nisem doma in bližnji ljudje se oddaljujejo – ti občutki so najtežji. Delovne naloge in zahtevnost dela so v tujini višji, da ne omenjam nevarnosti in izpostavljenosti. Na Kosovu smo živeli v drugačnem kulturnem okolju, zlasti z vidika položaja žensk v družbi. Vsekakor pa delo v mednarodnem okolju doda širino vsakemu posamezniku in v tem času sem se ogromno naučila tudi o sebi. Svet je postal manjši. Spoznala sem izjemne strokovnjake z vsega sveta. Najpomembneje pa je, da se, ko posameznikovo delo in njegove sposobnosti spoznajo in podprejo v tujini, možnosti nadaljnega dela odprejo. In to so posebno vredne potrditve; človek se lahko še bolj strokovno razvije, ob trdem delu pa je profesionalni in osebni razvoj stalnica. Jaz sem vesela, da sem na tej poti.

Besedilo: Anita Kovačič, SOJ SGDP GPU
Foto: osebni arhiv

S sodelovci v Mitrovici (2011)

SLOVAŠKA POLICISTA OBISKALA SLOVENSKE KOLEGE IN SPOZNAVALA DELO SLOVENSKE POLICIJE V VEČKULTURNI SKUPNOSTI

Slovensko policijo sta med 22. in 24. januarjem obiskala predstavnika slovaške policije, mag. Marek Petruša in mag. Michal Valacha, oba zaposlena v slovaški generalni policijski upravi. Namen njihovega obiska je bila izmenjava izkušenj na področju dela v multikulturni skupnosti.

V Policijski akademiji je potekal posvet, ki so se ga poleg slovaških policistov udeležili tudi predstavniki slovenske policije, vladnega urada za narodnosti in predstavnik DCAF. Nagovor je odprla namestnica generalnega direktorja policije mag. Tatjana Bobnar. Kot je dejala, je slovenska policija že pred leti spoznala, da lahko zgolj z izobraževanjem, ki je tudi podlaga uspešni socialni integraciji, premagamo skoraj vse konflikte. Ti namreč pogosto izhajajo iz neznanja, nerazumevanja in strahu pred neznanim. Slovenska policija zato skupaj z drugimi pristojnimi institucijami, nevladnimi organizacijami in predstavniki romske skupnosti izvaja programe za delo v večkulturni družbi.

Po posvetu sta slovaška policista dobila priložnost spoznati delo slovenskih policistov na terenu. Delegacija je namreč obiskala tudi eno izmed romskih naselij, ki je vzorčen primer dobrega sodelovanja med Romi, lokalno skupnostjo in pristojnimi službami, kot je policija.

Foto: PA GPU in PU Novo mesto

VENIGER SPREJEL BELGIJSKEGA VELEPOSLANIKA PAULA JANSENA

Generalni direktor policije Stanislav Veniger se je 22. januarja srečal z belgijskim veleposlanikom v Sloveniji Paulom Jansenom. To je bil prvi uradni obisk veleposlanika Kraljevine Belgije od njegovega imenovanja leta 2012. Sogovornika sta se strinjala, da je sodelovanje med policijama obeh držav vzorno. Slovenija ima s Kraljevino Belgijo podpisanih več pogodb in sporazumov o sodelovanju, med drugim tudi s področja poglobitve čezmejnega sodelovanja, predvsem pri zatiranju terorizma, čezmejne kriminalitete in nezakonitih migracij, od leta 2004 pa je v veljavi tudi sporazum o policijskem sodelovanju med državama. Več kot dvajset let je v veljavi tudi sporazum med državama, ki omogoča obojestranski prevzem oseb, katerih vstop oziroma bivanje v državi sta v nasprotju z obstoječimi predpisi.

Foto: Nina Djordjević, SOJ SGDP GPU

V ŽENSKI UNIFORMI LETA 1968

»Mnogi se še spominjajo, kako so kmalu po osvoboditvi na naših cestah usmerjale promet miličnice. Pozneje so izginile. Ostale so le še paznice v kazenskih zavodih ter tu in tam še kakšna referentka v tistih enotah kriminalistične službe, ki se ukvarjajo z mladoletnimi storilci in ženskami – storilkami kaznivih dejanj. Res bi lahko rekli, da so socialni delavci, še posebej pa centri za socialno delo, prevzeli precej nalog, ki jih ponekod opravlja ženska policija, toda še vedno ostaja mnogo področij, ki tudi pri nas čakajo žensko milico,« je že leta 1968 v Varnosti kritično zapisal dr. Janez Pečar.

Ženska policija je imela tedaj veliko zagovornikov, a tudi nasprotnikov, ki so se v mnogih državah upirali, da bi jo ustanovili. Novoustanovljene ženske policije pogosto niso našle pravega razumevanja ne v javnosti ne v lastnih policijskih vrstah med kolegi, ki so nanje gledali z nezaupanjem in posmehljivo-stjo. Zaradi velikega odpora policistov v nekaterih zahodnih državah so marsikje uvedli predavanja za javnost, s katerimi so skušali predstaviti žensko policijo in prikazati njeno dejavnost ter vlogo.

Pri zaposlovanju žensk je šlo v tistem obdobju za dva koncepta:

- angleški je dajal prednost splošnim policijskim dolžnostim, ki so jih opravljale uniformirane samostojne ženske enote,
- pri kontinentalnem konceptu pa so bile v ospredju specialne ženske policijske sile in kombinacije uniformiranih ter civilnih policistk.

Prvo žensko je že okoli leta 1850 stalno zaposlila newyorška policija, marsikje po svetu pa so za posamezna kriminalistična opravila (na primer pri osebnih preiskavah) že prej pomagale ženske. Kot piše dr. Pečar, so prvo policistko v Nemčiji in morda v Evropi nasploh »na-

mestili« v Stuttgartu leta 1903, v Londonu so l. 1917 ustanovili prvo žensko policijsko brigado, ki je štela 100 stražnikov in 12 inšpektorjev. V Aziji je z žensko policijsko enoto l. 1929 prednjačila Kitajska.

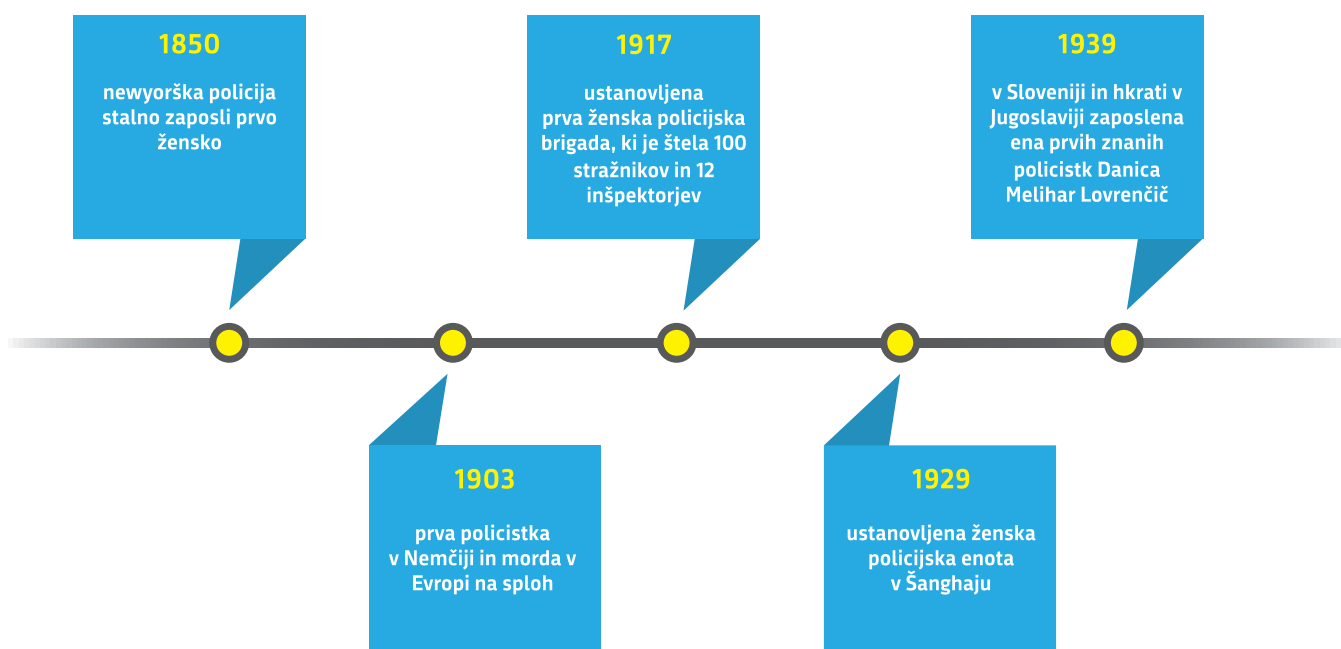
Razlikovali so se tudi načini zaposlovanja uniformiranih policistk. Če so lahko imele ženske policistke v Angliji iste čine kot moški, so pri mestnih policijah v ZDA razlikovali detektivke (ki so opravljale službo na javnih krajih) in pomožne policistke (te so na primer preiskovale stanovanja, spremljale osebe na sodišča, zaslišanja ...). V Džakarti je bila ženska policija urejena po tipičnem angleškem konceptu – vodila jo je ženska s petimi pomočnicami, ki so bile šefinje uradov za mladinsko delinkvenco, žensko kriminaliteto, upravne in splošne zadeve ter zunanje odnose.

Med pogoji za sprejem kandidatke so bili v ospredju telesni ustroj, starost in izobrazba. V Chicagu (1959) so v žensko policijsko sekcijo sprejemali kandidatke med 25. in 35. letom starosti, ki so morale opraviti pisne in ustne preizkušnje. Za sprejem so se lahko potegovala tudi poročene prosilke. V Italiji (1960) je bila za stopnjo inšpektorja zahtevana diploma

pravne fakultete ali izobrazba s področja političnih znanosti. V Angliji so ugotavljali, da ni težko najti ženske, ki bi bile fizično sposobne za policijsko službo in bi imele tudi ustrezno izobrazbo, merilo, ki so mu pripisovali največjo pomembnost, je bila kandidatčina moč značaja in njeno zanimanje za socialna vprašanja.

V ZDA so kandidatke za policijsko delo (zlasti v mestih) obiskovale policijske šole, ki so trajale do osem mesecev, drugje pa tudi manj, celo samo do dvanajst tednov. Učne vsebine so zajemale kazensko pravo, ravnanje z orožjem, prvo pomoč, tudi judo. V Angliji so kandidatke obiskovale trimesečno policijsko šolo, pouk je bil enak kot za moške in je potekal skupaj z njimi. »V Avstriji so dajali poseben poudarek teoretični in praktični strokovni izobrazbi s področja prevzgoje otrok,« dodaja dr. Pečar, »saj so domnevali, da je ženska za kaj takega sposobnejša od moškega.«

Pripadnice nežnejšega spola so se v glavnem ukvarjale s preiskovanjem kaznivih dejanj otrok, mladoletnikov in žensk, predvsem pa s preiskovanjem detomorov, »kriminalnih splavov«, majhnih tatvin, mučenja živali. Preiskovale so vsa kazniva dejanja, pri katerih so bili ude-

Miličnice Darinka, Milena, Darka, Ljuba, Marjeta in Irena

leženi mladoletniki in ženske, skorajda povsod pa so se ukvarjale s problematiko prostitucije, otroci in ženskami kot žrtvami seksualnih kaznivih dejanj ter preprečevanjem mladinske in ženske kriminalitete.

Večina policijskih organizacij ni delala razlik glede plač med moškimi in ženskami, pa tudi ne med poročenimi in neporočenimi policistkami. So pa ženske v uniformirani policiji lahko napredovale le do določnega čina ali položaja.

V Italiji so se policistke upokojevale praviloma s 60. letom starosti, pri tem so lahko dosegle pet let beneficiranega staža, če so imele 15 let »efektivne službe«, oziroma se upokojile kadar koli po 20 letih »efektivne službe«.

Policistkam je bil zagotovljen poradniški dopust in so uživale določene

ugodnosti pri izpolnjevanju družinskih dolžnosti, so pa po poroki pogosto zapustile svoj uniformirani poklic. Za poroko so morale ponekod dobiti privoljenje, kar je bilo pogojeno z oceno moralnosti njenega bodočega moža ali celo njegove družine.

Kljub mnogim težavam in oviram so si policistke s svojo humanostjo pridobile sloves, njihovo razumevanje socialnih in čustvenih zadreg ljudi pa je pokazalo veliko spretnost pri obravnavanju pomembnih življenjskih vprašanj. »Vidimo skratka, da žensko policijsko delo ni rožnato in da tudi na tem področju naletimo na navdušence in črnogledce. Resnica pa je morda nekje v sredini. Z dobro voljo in razumevanjem se dajo premagati mnoge težave tudi v delovanju policistk, ki si morajo še marsikje utirati pot do svojega priznanja,« še zaključuje dr. Janez Pečar.

Več kot 40 let kasneje se lahko pohvalimo, da smo enakost dosegli na papirju in tudi v dejanjih in besedah. Ne le, da je globoko zakoreninjena tradicionalna vloga ženske, ki je bila vse drugo kot biti oborožena in uniformirana avtoriteta, le še stvar preteklosti; prisotne smo na vseh delovnih področjih in policije si danes brez predstavnic nežnejšega spola ne moremo več predstavljati.

Besedilo: Anita Kovačič, SOJ SGDP GPU
Foto: arhiv policije

Prva zaposlena miličnica ne le v Sloveniji, ampak na območju celotne nekdanje Jugoslavije je bila Danica Lovrečič Melihar, ki se je v slovenski policiji zaposlila že leta 1936 in med drugim nekaj časa tudi vodila celo Policijsko upravo Ljubljana. Leta 1973 je Republiški sekretariat za notranje zadeve Socialistične republike Slovenije javno objavil prvi razpis za sprejem več miličnic za delo na policijskih postajah. V slovenski policiji so se namreč konec šestdesetih in v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja zaradi velikega pomanjkanja policistov začele pojavljati pobude za zaposlitev žensk v uniformirani policiji. V prvi »generaciji«, ko lahko govorimo o sistemskem pristopu k zaposlovanju žensk na uniformirana delovna mesta, je bilo konec leta 1973 sprejetih šest kandidat na delovno mesto miličnica pripravnica.

»PROSTOVOLJSTVO ME SPREMLJA VSE ŽIVLJENJE«

Ivan Kramberger mlajši sledi dobrotinjam svojega očeta. Sin »dobrotnika z Negove« je policist PP Maribor II in predan prostovoljec, zato ne preseneča, da je nedavno od Slovenske filantropije prejel posebno priznanje za poglobljeno prostovoljsko delo na številnih humanitarnih področjih.

Kaže, da ste si začrtali podobno pot kot oče. Seznam vaših prostovoljskih aktivnosti je precej dolg – zaobjema vse od vašega dela pri rdečem križu do pomoči ljudem s cerebralno paralizo in motnjami v duševnem razvoju pri zvezi Sonček in Sožitju. Od kod želja, motivacija za dobrotelnost?

Prostovoljec sem postal kot mlad aktivist Rdečega križa v osnovni šoli, ko sem se tudi prvič srečal s prostovoljnimi gasilstvom. Z očetom je neka povezava, ker je bil dobronik in me ta zgodba o prostovoljstvu spremlja vse življenje. Imam brata z downovim sindromom, tako da sem bil v pomoč tudi osebam s posebnimi potrebami oziroma cerebralno paralizo.

Nedavno ste od Slovenske filantropije prejeli posebno priznanje za poglobljeno prostovoljsko delo na številnih humanitarnih področjih. Kaj vam pomeni to priznanje? Katera od »prostovoljskih vlog« vam je (bila) najljubša?

Najljubša mi je vloga prostovoljnega gasilca, ker lahko tam še »najbolj« pomagam in se tudi precej dogaja. Ne smem zanemarjati spremljanja oseb z motnjami v duševnem razvoju, ker tudi temu področju posvetim ogromno prostega časa. Kaj mi pomeni priznanje? Vsekakor je to potrditev mojega dela, vendar se s tem moje prostovoljstvo ne končuje, še je rezerve!

Ste bili kot zagrizen gasilec PGD Gornja Radgona kdaj vključeni v kakšno zahtevnejše gašenje? Vam je kakšno posredovanje posebej ostalo v spominu?

Naša gasilska enota je enota širšega pomena, saj imamo koncesijo za tehnično reševanje, reševanje na avtocesti, na višini, v globini vode, predvsem pa skrbimo za požarno varovanje v naši občini, tako da sem se srečal z večjimi nesrečami oziroma so mi v spominu ostale tudi nekatere smrtne prometne nesreče. Spominjam se prometne nesreče na avtocesti, ko je voznik tovornega vozila umrl, sicer pa v zadnjem času na srečo nimamo toliko večjih nesreč. Sem pa februarja sodeloval pri odpravljanju posledic žledu na Notranjskem.

Kako združujete gasilsko delo s policijskim? Kot gasilec ste namreč vpeti v številne vloge: ste mentor mladim, bolničar, vodja čolna ...

Gasilsko društvo zastopam kot predstavnik za stike z javnostjo, drugače pa sem po činu gasilski častnik in opravljam naloge v operativi, v organizaciji pa sem tajnik društva. S tem,

da sem policist in gasilec, nimam kakšnih večjih težav zaradi odsotnosti in usposabljanj. Se pa trenutno izobražujem za višjega gasilskega častnika.

Se morda spominjate kakšnih skupnih prigod z očetom? Z njim ste bili menda med osamosvojitveno vojno.

Veliko dogodkov se spominjam: koncertov, desetdnevne vojne, ko sva bila z očetom v Gornji Radgoni, ko so ubili novinarja Svetino, bila sva prisotna tudi, ko so bombardirali zvonik radgonske cerkve, pa tudi na mejnem prehodu Šentilj, pol ure po njegovem zavzetju.

Je odločitev za policijske vrste povezana z očetom?

Že od malega sem si želel opravljati poklic, povezan z ljudmi, torej je bilo na izbiro postati gasilec, reševalec ali policist. Pri nas v Gornji Radgoni ni poklicnega gasilstva, v Mariboru pa ni bilo potrebe po tem kadru, tako da sem se odločil za policijo, kjer sem že pet let. Na začetku je nekatere predavatelje oziroma inšpektorje zanimalo, zakaj sem se odločil za ta poklic. Vsakemu sem odgovoril, da sem prišel sem, ker me delo policista veseli.

Kje se vidite v policiji čez desetletje ali dve? Še vedno na terenu? Katero področje vas najbolj zanima ...

V policiji imam to srečo, da se znajdem na vseh področjih. Kot mlad policist sem začel v prometni patrulji, nadaljeval v intervencijski, imel priložnost spoznati delo kriminalista, bil na terenu tudi kot opazovalec, tako da sem spoznal več oblik policijskega dela. Najljubše mi je bilo delo v kriminalistični policiji. Glede na to, da sem inženir računalništva, se vidim pri preiskovanju računalniške kriminalitete.

Imate po očetu mogoče tudi kaj izumiteljsko-inovacijske žilice?

Kaj konkretnega še nisem izumil, ampak pri vsakdanjem delu poskušam biti inovativen in si prizadevam stvari spremeniti na bolje. Imam kar nekaj idej, ki bi se jih dalo uporabiti tudi v policiji; diplomiral sem iz elektronskega poslovanja v policiji in ugotovil, da bi se z optimizacijo nekaterih rešitev dalo tudi privarčevati.

Besedilo in foto: Anita Kovačič, SOJ SGDP GPU

»ČE BOM NA KONCU NA KAJ PONOSEN, BOM NA TO, DA SEM POSTAL SVETOVNI PRVAK OB KROMPIRJU, MESU, SOLATI IN ZELJU.«

Kljub izjemnim rezultatom – od 36 dvobojev je v svoji poklicni karieri zabeležil 33 zmag, od tega 18 z nokavtom – se Dejan Zavec skromno, raje kot s statistiko, pohvali s svojo družino. Decembra so minila štiri leta od dvoboja z Isaacom Hlatswayem, ko se je oktilil z zgodovinskim naslovom svetovnega prvaka v velterski kategoriji po verziji IBF. Od takrat je zmagal še petkrat (med drugim je še trikrat ubranil naslov), dvakrat pa je šel izzivat svojo srečo tudi v »meko« boksa – ZDA. Mr. Simpatikus je bil štiri leta del enote vrhunskih športnikov policistov.

Še okrevate po operaciji zapestja?

Še. Od operacije sta minila dva meseca, rehabilitacijska doba, da se začne kost celiti, je od treh do šestih mesecev, za pol centimetra so mi skrajšali koželjnico in jo ojačali z metalnim vsadkom. Namesto koščic je noter keramika, tako da mora telo vse skupaj dobro sprejeti. Nekje v sredini marca mislim, da bi lahko začel fizično udarjati z roko. Po vsakem dvoboju, to je zadnjih šest, sedem tekem, sem bil na posegu, doslej je šlo za posege na komolcih, okrušen hrustanec, zdaj na koncu pa za zapestje. Poškodbe so pač sestavni del tega športa; ne pričakujem nobenega zapleta, seveda pa do njega lahko pride, kar bom videl šele, ko bom začel z udarci. O tem za zdaj ne razmišljam.

Boks je olimpijski šport, vendar tja lahko odidejo le amaterski in ne profesionalni tekmovalci. Si želite na olimpijske igre? Mednarodna amaterska boksarska zveza je načrtovala ustanovitev posebne poklicne boksarske skupine, ki bi omogočila profesionalnim boksarjem nastope na olimpijskih igrah. Se je na tem področju že kaj premaknilo?

Ko ima profesionallec za sabo tri dvoboje, ne more več prestopiti med amaterje. Po zdajšnjih pravilih torej ne bi mogel nazaj. Znotraj amaterske organizacije AIBE pa se je zdaj dovoljeno profesionalizirati, ampak to pomeni, da ne greš v profesionalizem, v katerem sem jaz. Borec mora ostati znotraj AIBE ali EABE, s to razliko, da je tam največ pet rund, pri nas pa dvanajst. Ti boksarji bodo nekako lahko prestopali iz profesionalizma v amaterizem. Sam sem se profesionaliziral, pa tudi želel si nisem prestopa. Menim, da je z nekim organiziranim delom možno priti na Ol; ampak ne v dveh letih, pa četudi imaš najboljšega trenerja na Zemlji. Olimpijske igre so projekt, že skoraj znanost; na sploh so borilni športi po strokovni plati napredovali s tako hitrostjo, da je neresno razmišljati o tem, da bi šel na naslednje Ol – za vsem namreč stoji posel, ki ga je treba izpeljati.

Ste lastnik naslovov po različnih verzijah (IBF, WBO, NBA). Poznamo še WBC in WBA. Tudi Vladimir Klička se je boril v WBO in IBF. Katera verzija je trenutno najmočnejša?

Poznamo štiri pomembne verzije, ki so popolnoma enakovredne, to so WBA, IBF, WBO in WBC. Delno je pomembno, kateri borec ima v tistem trenutku v lasti katero verzijo – tista bolj izstopa, ampak te štiri so edine res veljavne v svetu. Seveda poznamo še IBO in ostale, ki pa niso primerljive s temi štirimi in tudi svet boksa jim posveča veliko manj pozornosti. Res pa je, da glede na »maso« ljudi, ki se ukvarja z boksom, težko govorimo o enem samem svetovnem prvaku. Zato so povečali število verzij. Dejstvo je, da se boksar dvanajst rund ne more boriti vsak teden, pripravljalo obdobje za toliko rund je približno 3 do 4 mesece, in potem vemo, kaj se zgodi. Glede na to, da je v kategoriji po tisoč petsto boksarjev in vsi čakajo na prvega izzivalca, posameznik ne more ostati vse leto na najboljšem možnem nivoju. Torej bi se jih prvih deset nenehno borilo za eno verzijo, medtem ko bi jih 1490 čakalo. Zelo težko je določiti, katera verzija je glavna, točno pa se ve, kdo so najboljši borci; tako poskušajo vsi premagati Vladimira Klička, pa ga ne morejo, v moji kategoriji Floyd Mayweatherja, pa morda še Mannyja Pacquija.

So kakšne možnosti združitve profesionalcev z amaterji?

Ne morejo se združiti že zaradi pravilnika. Amaterski boks ima turnirske sisteme. Če danes boksaš deset ali dvanajst rund, jih jutri ne boš, ker je to fizično nemogoče. Profesionalni boks je – po drugi strani – resna znanost in forma je treba tempirati na minute; če imaš dvoboj ob desetih, je treba biti ob devet in petnajst pripravljen, deset in tri minute si že prepozen. Če nisi pripravljen, si uničil vse štiri mesece dela. Amaterski boks ima torej turnirski sistem, iz dneva v dan lahko napreduješ in ni toliko pomembno, da si danes popolnoma »fit«, ker danes 100 % ne boš dobil 100 % najboljšega.

Ste že v otroštvu kazali željo za borbene športe? Menda ste v boks zašli po naključju, ker je odpadel trening nogometa?

Nikoli v življenju, tudi danes, nisem čutil nobene potrebe, da bi izkazoval svojo moč. Takrat sem bil namenjen na trening nogometa. Ker ga ni bilo, me je življenje pripeljalo do boksa. Ne rečem, da bi uspel v vsakem športu, bi pa se kateremukoli popolnoma

posvetil, ker sem že od otroštva navajen, da če hočeš nekaj imeti, moreš tudi nekaj dati. Pri boksom so me navdušili tudi ljudje, ki so trenirali – to so bili premožni fantje s prestižnimi avti, ampak niso delali razlik med sabo. Jaz sem prišel z avtobusom in raztrganimi čevlji, pa me zato niso gledali po strani, češ, ti pa ne moreš z nami na pijačo. Privlačilo me je tudi sočutje – pričakoval sem, da bodo to ljudje brez srca, brez usmiljenja, in potem videl, da so večinoma ljudje, ki so dobri po srcu. Boks mi je dal veliko življenjskih naukov, ki me še danes spremljajo, recimo, da ne morem nekoga obsoditi, ker se ga drži neki stereotip. Vse, kar imam danes, mi je dal boks. Ne poznam niti enega boksarja, ki bi začel, nadaljeval in uspel kot nekdo, ki je premožen. Predvsem trdo, neizprosno življenje in dejstvo, da se je treba za vse boriti, človeka pripelje do uspeha. Je pa res, da v ringu ne moreš preprosto reči, da ti »danes pač ne gre«, in oditi ter pričakovati, da bo šel tja kdo namesto tebe.

Skorajda vsak športnik ima kakšen obred pred tekmo, ga imate tudi vi?

Saj veste, kako je pri boksom ... Težko se spomniš za nazaj (smeh). Jaz nimam obredov, moj edini, če je to sploh obred, je, da nimam rad, da kdo sili v mene. Pred dvobojem sem rad miren, nikakor ne nervozen. Živčen sem dan prej, ko je tehtanje. Pred tekmo sem rad v krogu prijateljev, še najraje pa z ženo in otroki. Ne vem, zakaj bi moralo biti na dan borbe drugače, včasih grem tudi pred dvobojem popoldne počivat vsaj za kakšno uro.

Imate kakšen nenavaden hobi kot na primer Mike Tyson s svojimi golobi? Kaj sicer počnete v tistih redkih trenutkih prostega časa?

Najbolj sem vesel tega, da ne rabim biti kaj posebnega, da bi bil dober. Vsi so mi pustili, da sem, kar sem, zato je o meni težko izvedeti kaj novega, ker živim življenje, ki ga poznate, ne poznam življenja na odru in za njim. Ne povem, koliko imam na računu, vse ostalo pa vedo vsi. Nimam nobenih ekstremnih hobijev, čeprav je res, da me »potegne adrenalin«, tudi avtomobili. Zanima me vse, kar je neznano.

Štiri leta ste bili del oddelka vrhunskih športnikov v policiji. Kaj vam je to pomenilo? Kateri dogodek vam je najbolj ostal v spominu?

Zelo se mi zdijo pomembna sporočila športnikov v vrhunski enoti policije. Večkrat sem imel občutek, da so otroci veliko bolj požirali informacije, kadar je prišel športnik kot kakšen policist, ki se ga morda bojijo. Mislim, da bi lahko športnike iz te enote še bolj vključevali v aktivnosti policije, družbo, med otroke in jim približali delo policistov. Spomnim se Zreč na prvi šolski dan, ko sva z ministrom obiskala prvošolce. Ko smo se sprehajali, je neki fantek sedel na klopci in ni želel v šolo. Zdel se mi je tako krhek in sem se usedel zraven njega; mislim, da se mu je zaradi uniforme srce še bolj ustavilo. Ko pa sva se začela pogovarjati in me je bolje spoznal, je manj kot v minuti ugotovil, da mu ob »policistu« ne bo nič hudega, in odšel v šolo; tega dogodka se najbolj spominjam. Zaposlitev mi je dala neko plačo, zavarovanje, delovno dobo, ta štiri leta sem imel varnost, pa tudi pridobil izkušnje o tem, kako ljudje gledajo na policiste. Kadar koli sem oblekel policijsko uniformo, sem se dobro počutil, ni se mi zdelo, da sem kaj več.

Dejali ste, da bi se po zaključku profesionalne boksarske kariere videli tudi v policiji – še najraje v PPIU. Zakaj?

Iz več razlogov; zaradi spoznavanja različnih kultur, želim si izboljšati znanje tujih jezikov, veseli me delo na cesti, terenu in seveda skrb za varnost ljudi. PPIU je najverjetneje edina smer, edina veja policije, ki me res zanima. Ne glede na to, da se ukvarjam z borilnim športom in bi lahko delal tudi kot inštruktor borilnih veščin, me PPIU zanima prav zaradi dinamike dela in spoznavanja okolja.

Je bil poklic policista tudi otroška želja?

Kot otrok sem si želel postati voznik avtobusa, policist ali pilot. Glede na moje življenje pa skoraj nobena od teh želja ni bila dosegljiva, še najbolj uresničljiv je bil poklic voznika.

Leta 2006 ste diplomirali na športni fakulteti v Novem Sadu, boste študij nadaljevali v doktorski smeri?

Definitivno me izobraževanje zanima, pa ne zaradi nazivov. Znanje se mi zdi temelj uspeha. Nenehno se izobražujem prek

spleta, zanima me veliko stvari, vse, kar je povezano s telesom, genetiko, biomehaniko ... Danes se je najlažje šolati prek računalnika, ker lahko takoj pogledaš tisto, kar želiš.

Danes vam pri karieri pomagajo sponzorji, v preteklosti pa ni bilo tako lahko. Večina vrhunskih športnikov se je morala na začetku nekako znajti. Kakšni so bili prvi koraki v profesionalnem boksu?

Treba je nekje začeti, ne da ni bilo denarja za spanje, tudi za treninge ga ni bilo, in smo na primer trenirali v nekem primernem letnem času kar v parku oziroma zunaj v naravi s trenerjem.

Kako zelo vas obremenjuje pritisk javnosti, prepoznavnost?

Sčasoma sem se navadil. A od decembra 2009 do 2012 se je bilo nemogoče skriti. Včasih sem želel kam na kavo, ne da bi moral tisti dan že stotič odgovoriti komu, kako je, kdaj bo naslednja borba, kako se počutim. To je lepa stvar, ampak tudi obveza. Niti najmanj se človek ne pripravi na to, da bo tako opazen. So pa nekateri zelo »domači«; spomnim se, da sem, ko je bila v nastajanju hiša, tam srečal ljudi, za katere sem mislil, da so prišli, da bodo delali, pa so se v resnici le »peljali mimo« in prišli pač malo na obisk, pogledat, kako gradimo.

Vam je težko, ko morate paziti na kilograme? Gotovo je naporeno usklajevati intenzivne treninge, ob tem pa še shujšati. Nenazadnje je 66 kilogramov malo za športnika. Se kakšni hrani težko odrečete?

Je kar težko, saj je moja naravna teža 77 kilogramov, tako da moram za tekmo shujšati po deset kilogramov, kar mi vedno uspe. Začetek je enostaven, proti koncu je težje, ampak če si »pospraviš podstrešje«, potem ni težko. Rad imam dobro hrano, kdo pa je nima (*smeh*). Všeč mi je raznovrstna hrana, jem vse: zelenjavo, testenine, meso, sladice pa so moja šibka točka. Vedno pogosteje opuščam meso. Zadnjih nekaj let sem bolj z glavo pri prehrani – vem, da moram shujšati, da je to del posla. Drugače pa se ne sekiram glede tega, kaj bom jedel in česa ne.

Glede na to, kako pomembno je tempiranje forme, ste verjetno toliko bolj pod drobnogledom zaradi prepovedanih poživil? Kako je v profesionalnem boksu z dopingom?

Vesel sem, da sem v športu, kjer je doping zelo strogo nadzorovan in zelo redek, seveda pa je zelo odmevno – zaradi denarja in medijev –, če se kaj takega zgodi. Jaz v življenju nisem poskusil kaj neprimernega – razen cedevite, pa že to sem jemal kot neke vrste doping. Prej tudi nisem poznal prehrabnih dopolnil, ki jih uživam danes, to so omega, c-aktivator, šejk in hidrati. Če bom na koncu na kaj ponosen, bom na to, da sem postal svetovni prvak ob krompirju, mesu, solati, zelju; torej se da takšen uspeh doseči tudi brez nedovoljenih substanc.

Besedilo: Anita Kovačič, SOJ SGDP GPU

Foto: Anita Kovačič, SOJ SGDP GPU in arhiv policije

EKIPA SPECIALNE ENOTE JE ZMAGOVALKA 43. PATRULJNEGA TEKA NA POKLJUKI

Lea Kralj je morala kot vodja moške ekipe premagati tekmovalno progo v dolžini, predvideni za moške ekipe: »Rekla sem si, če zdržijo moški, lahko poskusim tudi sama, in mi je uspelo. Nismo bili najboljši, glede na povprečna starost, ki je bila nad 50 let, pa smo se dobro odrezali, še posebej zato, ker prej nismo imeli nobenih posebnih treningov,« je dejala po tekmi.

Letos je v kategoriji moški absolutno zmagala prva ekipa Specialne enote Uprava za policijske specialnosti na Generalni policijski upravi, ki je za slabe štiri minute prehitela lansko zmagovalno ekipo 1. brigade/132. gorskega bataljona – 3. ekipa. Na tretje mesto se je uvrstila ekipa 1. brigade/132. gorskega bataljona – 1. ekipa.

Dobro sta se v generalni kategoriji uvrstili tudi ekipi Policijske uprave Koper (6. mesto v generalni razvrstitvi in tretje v kategoriji Policija) in Specialna enota Policijskega veteranskega društva Sever (7. mesto).

V ženski konkurenci je bila najboljša ekipa 1. brigade/132. gorskega bataljona, sledila ji je ekipa Poveljstva LOGBR, tretja pa je bila ekipa Policijske uprave Ljubljana. Druga najboljša ženska policijska ekipa je bila ekipa Centra za varovanje in zaščito UPS, tretje mesto pa so zasedle predstavnice PU Murska Sobota.

Patruljni tek na smučeh organizira Slovenska vojska, da z njim preverja pripravljenost in vzdržljivost ter obvladovanje smučarskih veščin in strelske izurjenosti sodelujočih. Ta tek hkrati obeležuje spomin na bitko Cankarjevega bataljona v Dražgošah in padle borce 3. bataljona Prešernove brigade.

Foto: Milan Tomažin, SE UPS GPU

Na Rudnem polju na Pokljuki je 11. januarja potekalo 43. tradicionalno tekmovanje Slovenske vojske, Policije in Civilne zaščite v patroljnim teku na smučeh. V moški konkurenci je zmagala ekipa Specialne enote Uprave za policijske specialnosti na Generalni policijski upravi; v ženski konkurenci pa je ekipa Policijske uprave Ljubljana zasedla tretje mesto.

Na tokratnem patroljnim teku je sodelovalo kar 45 ekip v moški konkurenci (med njimi je bilo 14 policijskih ekip) in 12 ekip v ženski konkurenci (med njimi 3 policijske ekipe). Ekipa po štiri so sestavljali pripadniki in pripadnice Policije, Slovenske vojske in Civilne zaščite, ki so letos sodelovali tretjič. V disciplini smučarskega teka pa so se v svoji kategoriji pomerili tudi veterani NOB in vojne za Slovenijo ter Zveze policijskih veteranskih društev Sever.

POLICISTI SO SE POMERILI V SMUČARSKIH SPRETNOSTIH

Na Golteh je 14. februarja 2014 potekalo državno prvenstvo policije v veleslalomu, ki se ga je udeležilo 11 ekip iz policije in člani policijskih veteranskih društev Sever.

Policiisti so nastopili v treh kategorijah. V kategoriji do 35 let je zmagal Marko Bergant iz Centra za varnost in zaščito UPS, 2. mesto je zasedel Danijel Škoberne iz PU Celje, 3. mesto pa si je »prismučal« Deni Šuligoj iz PU Ljubljana.

V kategoriji do 45 let se je zmage veselil Marjan Trampuš iz Centra za varnost in zaščito UPS, na 2. mestu mu je sledil Boštjan Učakar iz iste enote, 3. mesto pa je zasedel Tonček Čeplak iz Specialne enote UPS.

Najbolj tekmovalno razpoloženi v kategoriji nad 45 let so bili Rudi Kresnik iz PU Celje na 1. mestu, Matjaž Gril iz PU Maribor na 2. mestu in Goran Jereb iz PU Ljubljana na 3. mestu.

V kategoriji do 35 let je slavila Janja Bernik iz PU Ljubljana, 2. mesto si je priborila Brigita Skurnšek iz iste enote, 3. mesto pa je zasedla Martina Kozan iz PU Novo mesto.

V kategoriji do 45 let je bila najboljša Petra Kajba iz PU Ljubljana, 2. mesto si je prislužila Antonija Rožmarin iz PU Novo mesto in 3. mesto Uršula Rožanski iz Nacionalnega forenzičnega laboratorija.

Na hrvaškem Sljemenu pa je 25. februarja potekalo prvo mednarodno policijsko smučarsko tekmovanje, ki sta ga organizirala Ministrstvo za notranje zadeve Republike Hrvaške in zagrebška smučarska zveza. Nastopilo je 27 smučarjev in štiri smučarke iz notranjega ministrstva Črne gore, Hrvaške, Slovenije in Srbije.

V moški konkurenci so se najbolje izkazali slovenski policisti, prvi je bil Marjan Trampuš, drugi Marko Bergant in tretji Rudi Kresnik. V ženski konkurenci sta 1. in 2. mesto osvojili policistki iz Slovenije, in sicer Janja Bernik ter Petra Kajba, na tretjem pa je bila hrvaška policistka Martina Zanoška. V ekipnem seštevku je slavilo zmago Ministrstvo za notranje zadeve RS, 2. mesto je zasedlo hrvaško ministrstvo, na 3. mesto so se uvrstili pripadniki notranjega ministrstva Črne gore, na zadnjem mestu pa so bili tokrat kolegi iz Srbije.

Foto: MNZ RH

SMUČI IN PUŠKO ZAMENJAL ZA POLICIJSKO UNIFORMO IN MIKROFON

Ob delu vodje Oddelka vrhunskih športnikov v policiji se nekdanji biatlonec Tomas Globočnik v zimskih dneh pojavlja še v vlogi komentatorja na RTV Slovenija. Njegov glas smo slišali tudi ob 22. zimskih olimpijskih igrah v ruskem Sočiju, kjer je imel vse prej kot lahko delo – v 21 dneh je opravil kar 21 prenosov.

Po čem si boste najbolj zapomnili Soči?

Najbolj po osmih osvojenih odličjih slovenskih olimpijcev, kar je neverjeten dosežek, nato pa po prizoriščih. Ena so bila na obali Črnega morja, druga v gorovju Kavkaza. Iz ledene dvorane ob morju do tekaško-biatlonskega stadiona na nadmorski višini 1450 m je bilo z vlakom oz. avtobusom, gondolo in nekaj malega hoje potrebna le dobra ura, kar je za običajne razdalje med prizorišči na olimpijskih igrah tako rekoč nič. Tudi v tem je skrita astronomska vsota vložnega denarja za izvedbo iger v Sočiju. Vse, kar je bilo videti, je bilo zgrajeno na novo! Pristanišče, avtoceste, železnice, dvorane, nastanitvene kapacitete v prestižnih hotelih, ogromno število sedežnic in gondol ... Zgodba, ki se je rodila iz nič, a, kot je bilo čutiti, z neomejeno količino kapitala in moči! Zanimivo bo spremljati, kako bo ta zgodba živela v letih po olimpijskih igrah.

Zimskih olimpijskih iger ste se doslej udeležili kot komentator pa tudi kot tekmovallec. Katere so vam ostale najbolj v spominu in zakaj?

To so bile moje pete zimske olimpijske igre. Prvih, leta 1984 v Sarajevu, sem se udeležil kot 12-letni gledalec smučarskega teka. Leta 1998 v Naganu in leta 2002 v Salt Lake Cityu sem sodeloval kot tekmovallec. Leta 2010 v Vancouverju in letos v Sočiju pa sem bil v vlogi strokovnega komentatorja za smučarski tek ter biatlon pri RTV SLO. Na posamezne igre imam glede na vse svoje vloge različne spomine. Na kratko: Sarajeva se spominjam po avtogramu, ki sem ga prejel od zmagovalke vseh individualnih ženskih preizkušenj v smučarskem teku na ZOI Marje Liise Hämmäläinen iz Finske, v Naganu sem prvič sodeloval kot tekmovallec in osvojil 11. mesto, Salt Lake Cityja se spominjam po odlični strelski, a slabši tekaški formi, pa Vancouverja po padcu Petre Majdič ter neverjetni zgodbi o nje-

ni osvojitvi brona, igre v Sočiju pa še vedno odmevajo v meni kot najuspešnejše v zgodovini Slovenije.

O letošnjih zimskih olimpijskih igrah je bilo izrečenih precej kritik. Zaradi zemljepisne lege je bilo v Sočiju precej toplo. Kako je to vplivalo na tekmovalne razmere? Olimpijske igre v Sočiju slovijo tudi kot najdražje zimske olimpijske igre v zgodovini. Kako je bilo poskrbljeno za udeležence?

Ali so bile kritike upravičene ali ne, je težko reči. Smešno, a dobil sem splošen vtis, da so organizatorje igre prehiteli za nekaj mesecev, čeprav so bili izbrani slabih sedem let pred začetkom iger. Tu mislim predvsem na ureditev okolice izven tekmovalnih prizorišč, nastanitvenih kapacitet ipd. Temperatura na dvoranske športe v olimpijskem parku v Adlerju ni vplivala. Več težav so imeli organizatorji z utrjevanjem snežne podlage na tekaško-smučarskih prizoriščih. Po začetnih

težavah s premajhno količino in nepravilno snežno soljo so to rešili v 24 urah ter iz Švice s posebnim letalom pripeljali 25 ton najkakovostnejše soli za utrjevanje snežne podlage. S takšnim pristopom so reševali tudi vse ostale morebitne zaplete. Tudi od tu astronomske vsote denarja za izvedbo iger. Pri nobeni stvari ni šlo za vprašanje stroškov, pomembno je bilo, da se je zadeva čim hitreje uredila in da so bili uporabniki zadovoljni. Bistveno pa je, da so bila tekmovanja izpeljana na ravni, kakršna je primerna za olimpijske igre. Tekmovalci so bili nastanjeni zelo blizu prizorišč, kar je zelo dobrodošlo. Nastanitev in vsa podpora, ki jo potrebujejo tekmovalci, je bila na visokem nivoju, višjem, kot to zahtevajo standardi mednarodnega olimpijskega komiteja. Lahko bi dejal, da so bile igre prioriteto prilagojene tekmovalcem, kar je prav. Tudi za vse gledalce in ostale, ki smo spremljali igre, je bilo logistično dobro poskrbljeno.

Slovensko odpravo je sestavljalo 66 športnikov v 12 disciplinah. Tokratna odprava je bila najštevilčnejša od dosedanjih zimskih olimpijskih iger, predvsem na račun hokejske reprezentance, ki se ji je prvič v samostojni Sloveniji uspelo uvrstiti na olimpijski turnir. Po številu osvojenih medalj na milijon prebivalcev smo letos na vrhu – kje vidite vzroke?

Slovenci smo znani kot športen narod. Rad nas primerjam z Norvežani. Delno je to baza za mlade športnike, ki lahko ob talentu in pravilnem treningu čez leta trdega dela posežejo tako visoko, kot so letos naši športniki. Ne gre pozabiti na dober sistem nacionalne športne politike, od osnovne celice – kluba – do reprezentance, in seveda finančne pomoči države športu, nenazadnje tudi z zaposlovanjem vrhunskih športnikov v državni upravi – policiji, slovenski vojski in carini, kjer jim je namenjenih 115 mest. Letošnja olimpijska reprezentanca ni bila samo najštevilčnejša, ampak tudi najmočnejša. V zimski sezoni 2012/13 je kar sedem izmed potnikov v Soči osvojilo medalje na svetovnih prvenstvih v olimpijskih disciplinah. Torej so teoretično sodili v ožji krog favoritov za odličja. A zložil se je še celoten niz dejavnikov, potreben za olimpijsko odličje, in pet slovenskih športnikov je osvojilo osem odličij – fantastično.

Ste se družili z našimi udeleženci? Kakšno je bilo vzdušje? Ste skupaj proslavili medalje?

S športniki sem se videl in največ družil na predstavitvi reprezentance pred odhodom v Soči. Na olimpijskih

igrah sem imel v 21 dneh 21 prenosov, zato prav veliko časa za ogled ostalih tekmovanj v živo ni bilo. Srečeval in družil sem se predvsem s tekmovalci v biatlonu in smučarskem teku. Na sprejemu OKS sem se srečal še s skakalci, in to je bilo vse. Zadnji dan iger pa sem si v živo ogledal še finale hokejskega turnirja. Vzdušje ob medaljah je bilo ob veselju prežeto tudi s ponosom, da smo Slovenci, o katerih se govori in piše tudi v veliki Rusiji in povsod po svetu. Zadovoljni smo spremljali in poslušali prispevke o veselju v Sloveniji. Za proslavljanje pa sploh ni bilo veliko časa, ker je urnik tako natrpan, da iz enega dneva hitiš v novega in gre to kar mimo. Tudi športniki bodo zares lahko proslavili svoje uspehe šele po koncu sezone. Takoj po igrah so že odpotovali na nadaljevanje svetovnega pokala. Tudi OKS je uraden sprejem olimpijcev prestavil na konec zimske sezone.

Za vami je že osma sezona komentiranja na RTV Slovenija. Kakšne so posebnosti tega dela? Kako zelo se je treba pripraviti? Se spominjate kakšne anekdote, pa tistih prvih korakov?

Za delo strokovnega komentatorja je dobrodošla tekmovalna oz. trenerska kariera. Po mojem je bistvo gledalcem predstaviti podrobnosti športa, zakulisje, tekmovalčeve občutke, njegovo razmišljanje. Skratka tisto, kar je gledalčevim očem nevidno, za tekmovalca pa pomembno. Vsak prenos zahteva pripravo, izvedba pa je odvisna od poteka tekmovanja. Treba je imeti čim več informacij, jih uporabiti ob pravem času in povezati v kontekst dogajanja na tek-

movanju. Spominjam se, da sem v enem izmed prenosov ob obilici električnih kablov v komentatorski kabini med prenosom nevede izlekel neprimerne, posledica je bila tema na vašem zaslonu in komentar iz Ljubljane: »Se opravičujemo zaradi motenj na zvezah.«

Kako se sploh pripravite na to vlogo: si ogledate progo, povprašate tudi tekmovalce?

Pregled in priprava startne liste ter nekaj statističnih podatkov. Bistvo mojega dela pa je na progi: ogled proge, včasih jo pretečem pred tekmo skupaj s tekmovalci, ki se ogrevajo, in serviserji, ki testirajo smuči, kar precej krogov. Tu dobim najkakovostnejše informacije o počutju tekmovalcev, taktiki, razmišljanju. Od serviserjev izvem, kako je s smučmi in mažami, kakšne so snežne razmere. Med tekom se ustavim tudi ob strelišču, kjer pogledam nastrelitev orožja, kakšno rečem s strelskim trenerjem. Tudi od organizatorjev in pripravljavcev prog izvem kakšno podrobnost. Pomočnik direktorja svetovnega pokala v biatlonu je Slovenec, zato so informacije iz prve roke. A do njih lahko pridejo le bivši tekmovalci. Zato so nam dodeljene posebne številke, identične kot štartne številke, s katerimi lahko tečemo po progi in se gibljemo v prostorih, ki so namenjeni le tekmovalcem, trenerjem, serviserjem in ožjemu spremstvu reprezentanc.

Od vašega aktivnega tekmovanja mineva 10 let. Kako se je v tem času spremenil biatlon?

V povprečju je čas na enem strelskem postanku sedaj nižji za približno

10 sekund. Sedaj so najhitrejši strelski časi 23 sekund za pet strellov, vključno s pripravo na streljanje. Razširil se je svetovni vrh biatlona. Na tekmah nastopa po 36 držav in več. Od tega jih ima skoraj 20 tekmovalce, ki se lahko uvrščajo na oder za zmagovalce; so zelo izenačeni in odloča vsaka sekunda, vsak milimeter na tarči. Za najvišja mesta je treba biti med najhitrejšimi desetimi v teku in praktično brez zgrešenih strellov. Le popolnost v obeh prvinah je uspeh! Biatlon pa je postal tudi eden od najbolj gledanih zimskih športov.

Leta 1993 ste bili eden prvih športnikov, zaposlenih v policiji. Pri svojem študiju ste se lotevali zaposlovanja vrhunskih športnikov. Kje so slabosti in prednosti slovenskega modela? Kako je to urejeno v tujini?

Načini zaposlovanja po državah so različni. Naš športnikom omogoča zaposlitev za določen čas v času aktivne kariere. Sistem teče, veliko pa je težav, ker so športniki v sistemu obravnavani kot javni uslužbenci in podvrženi vsej zakonodaji s tega področja. V sistemizaciji so vodeni kot uradniki – policisti, vojaki, cariniki. Vsi postopki zaposlitve

se vežejo na ta status in so zato zelo dolgotrajni ter zapleteni, čeprav so za športnike nesmiselni. Seveda je bistvo, da so športniki zaposleni, sistemsko pa bi bilo treba njihov status smiselno urediti na vseh področjih zaposlovanja v državni upravi. Vse to sem raziskal v diplomski in magistrski nalogi, tudi avstrijski model zaposlovanja vrhunskih športnikov. Tam športnike zaposlujejo redno in ti opravljajo vse dele izobraževalnega sistema, tudi prakso, seveda vse časovno prilagojeno njihovim športnim obvezam. Po karieri pa opravljajo redno delo policista. Morda bo kdaj politična volja, da se birokratski postopki primerno uredijo tudi v slovenskem sistemu.

Kakšna je vaša vizija na področju dela oddelka za vrhunske športnike? V teku so nove zaposlitve, kdo se nam bo pridružil?

Kot sem dejal, sistem zaposlovanja vrhunskih športnikov ni slab, treba pa ga je smiselno urediti, da bo življenjski in fleksibilen. Gibanje zaposlovanja športnikov je velika in tej mora biti prilagojen tudi sistem – seveda z vsemi posebnostmi. Konec januarja sta nas »zapustila« Iztok Čop in Dejan Zavec. V februarju

so bili zaposleni Peter Prevc, Rok Klavora in Živa Dvoršak. Trenutno pa so v postopku zaposlitve še Ilka Štuhec, Marjan Jelenko, Ivan Trajkovič, Matej Rojec in Benjamin Lah. Športniki so izbrani na podlagi prednostne liste, ki jo pripravlja OKS, končne zaposlitve pa potrdi Koordinacijska skupina za zaposlovanje vrhunskih športnikov v državni upravi (ta je pod okriljem MIZŠ). Oddelek je poleg zaposlovanja in preventivnih promocijskih dejavnosti z vrhunskimi športniki zadržan tudi za pripravo in realizacijo načrta športnih tekmovanj delavcev policije ter sodelovanja na mednarodnem športno policijskem področju, kjer pa zadnja leta zaradi racionalizacije nismo več prisotni. V prihodnje je želja po večji veljavi in obsegu internega in mednarodnega športa v prid delavcem policije.

*Besedilo: Anita Kovačič, SOJ SGDP GPU
Foto: osebni arhiv*

Osem medalj v Sočiju je rekord slovenske odprave na olimpijskih igrah v vsej zgodovini od leta 1992, ko je »padla« prva medalja za samostojno Slovenijo. Tina Maze je Sloveniji »prisnučala« prvo zlato medaljo na zimskih olimpijskih igrah. Na koncu se je lahko pohvalila s kar dvema najzlahtnejšima odličjema. Peter Prevc se je vrnil z bronasto in srebrno medaljo. Oba sta zaposlena v enoti vrhunskih športnikov v policiji. Tudi deskar Žan Košir je na zmagovalnem odru stal dvakrat – z bronasto in srebrno medaljo, tekmice pa sta preseletili bronasti biatlonka Teja Gregorin in smučarska tekačica Vesna Fabjan.

V februarju je Slovenijo prizadela ena najhujših ujm v zgodovini. Največ škode je žled v policiji povzročil v Policijski akademiji, kjer so, da bi odpravili posledice, strokovni tehnični delavci v le petih dneh opravili več kot 200 ur dela.

Foto: Marko Fric, PA GPU

